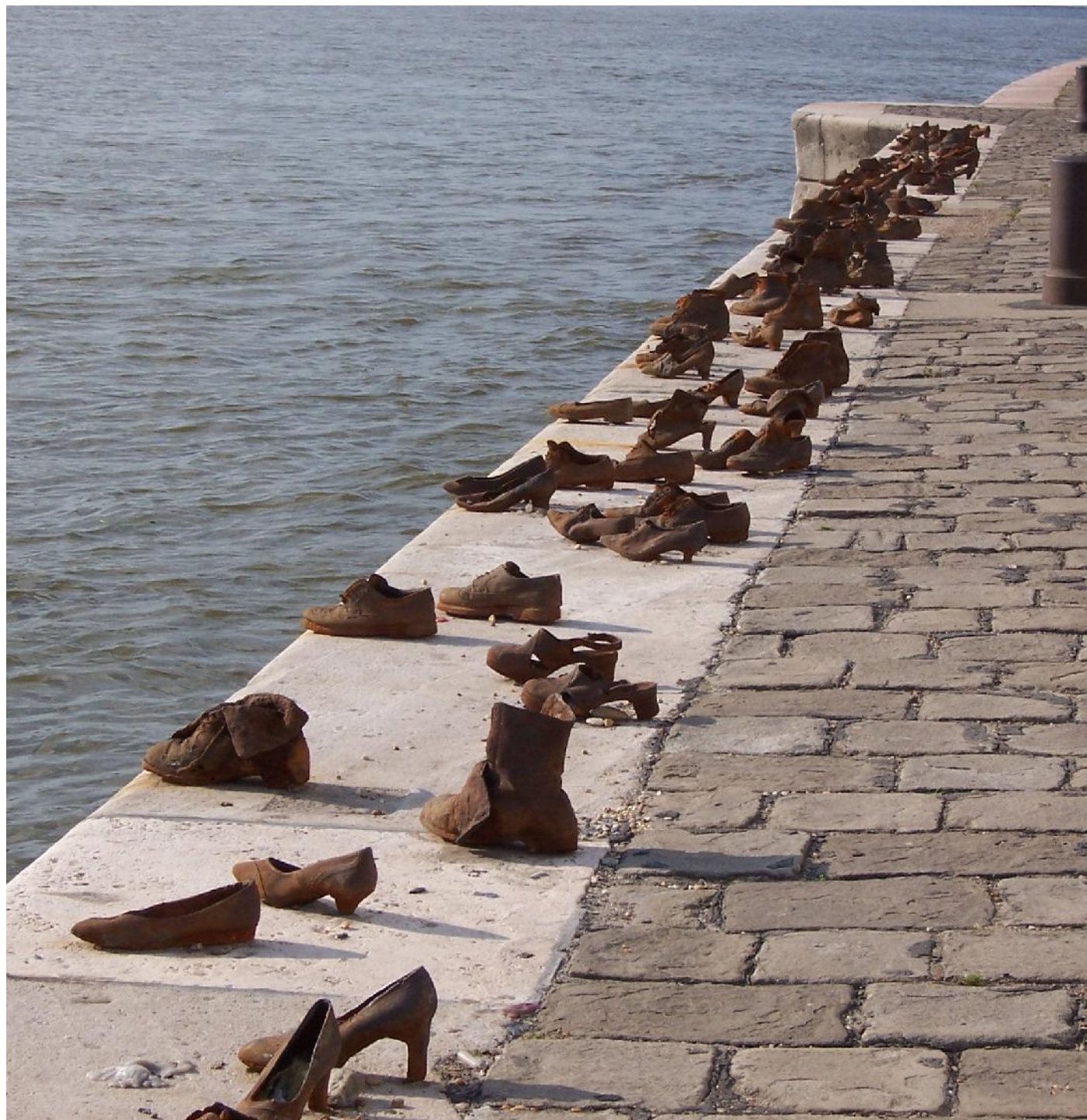

CIPŐK A DUNA-PARTON - SHOES ON THE DANUBE PROMENADE

...nagy lelkesedéssel esett neki a „világ leghosszabb híd”-jának a megépítéséhez... 11-12

In each of his jobs he was at forefront of change... 10-11

Más semleges országok követségei is hamarosan követték Wallenberg példáját és védleveleket adtak ki... 4-5

The massacre was stopped at the last minute thanks to Wallenberg's action 5-7

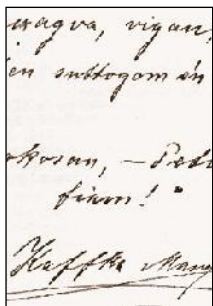
Képes Ajánló

OFFERINGS PICTURED

show you some of the articles to choose from in this issue

Tudom, hogy a tavasz nem tart örökké, Hogy elmúlnak mind a derűs napok... 22-23
She was adored by her students, spending her free time cultivating a popular literary circle... 24

...The system is broken and while the cracks can be papered over, it is broken nonetheless. 18-19

Délután lövöldözés zaja a fővárosban. Laktanyazárlat, felrémlik, át leszünk adva az oroszoknak... 13-15

A hagyomány szerint a honfoglaló magyar törzsek vezetői itt „ejtették szerét az ország egész dolgának”... 26, 28
The exhibitions of the Memorial Park of National History depict the 1100-year history of the Hungarians in the Carpathian Basin... 27

Területének nagy része erdő, mező, tájvédelmi, természetvédelmi terület... 20

A large proportion of the country is covered in forests, fields, and national parks protecting landscapes and nature reserves. 21

The team is particularly strong in swimming, kayak and pentathlon... 36

...Versenyzőinkre joggal lehetünk büszkék... 36

Gyere, tedd le

„És néha, hogyha agg kezük
játszik egy szőke gyerekfejen,
tán fáj, ha érzik,
hogy e két kézre,
dolgos kezekre,
áldó kezekre
senkinek sincsen szüksége többé.”

Weöres Sándor: *Öregek* (részlet)

Miért pont a tizenhét éves Weöres Sándor soraival kezdem cikkemet? ...Éppen a család egy idős barátjának születésnapjára ünnepségre jöttem, ahol már a „Happy Birthday” elnevezésénél is a Kodály által megzenésített döbbenetes erejű „senkinek sincsen szüksége többé” hangzott a fülemben...

Az életem eddigi egyik legfelemelőbb élménye volt, Kodályt énekelni énekharban.

Először tizennégy éves gimnazistaként volt benne részem, amikor nagy örömmel a wellingtoni iskolám egyik leánykara Kodály *Túrót eszik a cigány* művét tanulta meg. Borzasztó büszke voltam, nem csak azért, mert az énektanár egy Kodály darabot választott, hanem azért is, mert megkért, hogy segítsék a helyes kiejtésben. Hiteles előadásra törekedtünk, és mind a huszonvalahány lány nagy élvezettel adta elő a nagyszerű művet. Akkor igazából kevésbé értettem, miért oly felemelő Kodályt énekelni – talán belekeveredhetett a hovatartozásom érzete, ami addig az iskolai közegben egyébként kevésbé érvényesülhetett, vagy inkább egyszerűen csak úgy éreztem, hogy most „különösen jó” így együtt énekelni.

Utána tíz évet kellett várnom, míg alkalmam volt újra Kodályt énekelni, akkor már Európában, Magyarország egyik legkiválóbb, a Vox Humana nevet viselő énekharának „tiszteletbeli” tagjaként. Akkor Magyarországon viszonylag erősen állt még a vasfüggöny és csak vízzel utazhatott be egy új-zélandi magyar az óhajába. Nem is tartózkodhattam ott tovább, mint három hónapot, de megígértem édesanyám nagybátyjának, Maklári József karnagynak, hogy becsületesen megtanulom minden mű minden hangját, és hogy időközben, míg nem találkozunk újra Belgiumban, szorgalmasan gyakorolni fogok. Nem volt nehéz betartani ígéreteket – egyébként is imádtam Kodályt énekelni. Amikor pár hónapra rá a 8-ik Europa Cantat alkalmával csatlakoztam az énekharhoz Namurben, én is fel voltam készülve, csak arra nem, hogy életem egyik legcsodálatosabb élménye előtt állok éppen...

Igazán belelátni Kodály génuszába viszont csak jó néhány évvel később sikerült, amikor családotul Magyarországon éltem 1997-98-ban, és rendszeresen jártam Vox Humana próbáira. Próba alatt a Maestro (úgy hívták a szeretett karnagyot) sokszor elbeszélgetett az énekkarral, elmondott egy-egy fontos dolgot, ami nem mindig a zenéről szólt, de majdnem mindig lényeges volt a jobb énekléshez. Egy ilyen alkalommal, amikor egy Kodály művet szeretett volna tökéletesen megszólaltatni, azt magyarázta el, hogy arra kell gondolnunk: Kodály zenéje „beszél”, úgy írta meg, hogy az a magyar szavak tökéletesen természetes zenei kifejezője. Éppen az *Öregek*-et, azaz Weöres Sándor csodálatosan korán érett költeményének gyönyörű vegyeskari feldolgozását tanultuk. Azóta is az egyik kedvencem Kodály *Öregek* című műve, de jóformán bármelyik Kodály énekkari alkotást hallgatja meg az ember, az a magyar nyelv tökéletes kifejezője.

....Sokat gondolkodtam az évek során azon, hogy a tizenhét éves fiatalember – Weöres Sándor –, hogyan láthatott bele annyira tisztán a számára távoli valóságba. Igaz, nem minden hetven éves

foytatás a 9. oldalon

Time Now, Lay It Down

“...And sometimes, when their gnarled hands
caress the blond head of a child,
it must surely hurt them to sense
that these two hands,
hard-working hands,
blessing hands
are needed now by no-one anymore.”

The Old Ones (excerpt) – Sándor Weöres
(translated by Edwin Morgan)

Why exactly am I starting with the lines of seventeen year-old Sándor Weöres’s poem? ...Because I’ve just come from an elderly family friend’s birthday celebration and when we launched into singing “Happy Birthday”, all I could hear in my mind was the tragically potent line from the poem put to music by Zoltán Kodály: “senkinek sincsen szüksége többé” (“needed now by no-one anymore”)... (Now comes the part where I have to say, as I so often find myself saying: it sounds better in Hungarian. It’s not that Edwin Morgan’s translation is no good, it’s just that it is very hard to express the subtleties in translation...)

One of my life’s most uplifting experiences has been singing Zoltán Kodály works in choirs. My first taste of it was as a fourteen year-old college student, when much to my delight the conductor of the College’s “Special Choir” decided to teach us *See the Gypsies Munching Cheese*. I was so proud – not just because she had chosen a piece by Kodály, but also because she had asked me to help with the Hungarian pronunciation. We strived to give an authentic rendition and all twenty two girls really enjoyed performing the wonderful work. At the time I didn’t really appreciate why it was uplifting to sing Kodály – maybe it was a sense of pride about my heritage, which had until then had little exposure in the school setting, or perhaps it was that it simply “felt particularly good” to sing that piece together.

It was another ten years before my next opportunity to sing Kodály; it was in Europe, as an “honorary” member of one of Hungary’s best choirs at the time, Vox Humana. The iron curtain was still standing strong in those days and a New Zealand Hungarian could only visit the old homeland with a visa. I couldn’t even stay longer than three months, but I promised the choirmaster, József Maklári, who happened to be my mother’s uncle, that I would dutifully learn every note of every piece and that I would practise diligently in the meantime. It was no problem keeping my promise - after all I loved singing Kodály. By the time we met up for the 8th Europa Cantat in Belgium some two months later, the only thing I wasn’t fully prepared for was that this was to be one of the most amazing experiences of my life...

Nonetheless it was several years later when I really came to understand what lies behind Kodály’s genius. It was in 1997-98, when we were living in Hungary and I regularly attended Vox Humana rehearsals. During practices Maestro, as the choirmaster was affectionately called, often chatted with the choir, explaining important points which did not always necessarily relate to music, but which were usually essential for bettering our singing. On one such occasion when he was striving to perfect a Kodály piece we were working on, he explained that Kodály was the greatest exponent of the Hungarian language, that the works he composed were a perfect and most natural expression of the words he was setting to music... We were working on *Öregek* (*The Old Ones*) – the beautiful choral setting of a young and exceptionally mature Sándor Weöres’s poem. As I’ve since discovered, pretty much all of Zoltán Kodály’s choral creations perfectly express the Hungarian language.

....I’ve often thought over the years about how Sándor Weöres as a seventeen year-old young man could give such empathic expression to a reality that he himself was clearly so far away from. Of course, not every seventy year-old’s reality is that they “are needed now by no-one

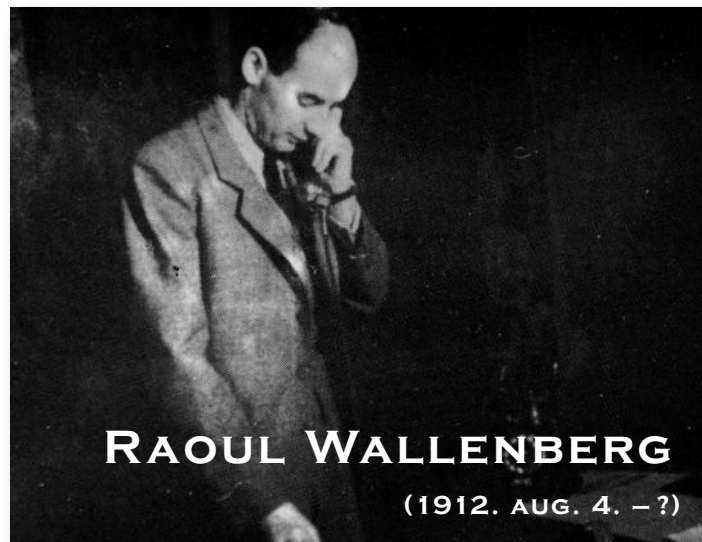
continued on p. 9

múlt

-

kor

RAOUL WALLENBERG

(1912. AUG. 4. - ?)

Raoul Wallenberg Svédország egyik leghíresebb családjának sarja. Generációkon keresztül neves bankárok, diplomaták és politikusok kerültek ki ebből a családból. Raoul Oscar Wallenberg, az apa, fiatal tengerésztiszt volt, Jacob és Marcus Wallenberg, Svédország két legnevesebb bankárának és gyárosának unokatestvére. 23 évesen rosszindulatú daganat következtében hunyt el. Raoul 1912. augusztus 4-én született Stockholmban, három hónappal édesapja halála után. Édesanyja Maj Wising, a híres Per Johann Wising ideggyógyász professzor lánya, aki férje halála után 1918-ban újra férjhez ment Fredrik von Dardelhez, a stockholmi Karolina-kórház főigazgatójához. Ebből a házasságból született Wallenberg két testvére, Guy és Nina.

Raoul nevelését apai nagyapja, Gustav Wallenberg vette át, aki képviselő és hajózási vállalkozó volt, később törökországi nagykövet. A család a hagyományok szerint Raoul is bankárnak szánta, ő azonban inkább az építészet és a kereskedelem iránt érdeklődött. A kisfiút nagyapja korán hozzászoktatta az önállósághoz, és arra törekedett, hogy nemzetközi szellemben nevelkedjen. Ezért minden nyáron külföldre küldték, hogy nyelveket tanulhasson. Járt Angliában, Franciaországban, Németországban is, méghozzá teljesen egyedül, kísérő nélkül. Tizenkét éves korában nagyapja magához hívta Konstantinápolyba, ekkor a kisfiú Belgrádban az éppen akkor folyó tüntetéseket is végignézte.

Az elemi iskolát Stockholmban végezte, majd 9 évesen a Svéd Állami Kísérleti Iskolába került. 1930 tavaszán érettségizett, oroszból és rajzból kitűnően vizsgázott. Érettségi után egy hónapig a világhírű Stockholms Enskilda Bankban dolgozott, majd letöltötte kötelező katonai szolgálatát a testőrségnél. 1931-től Amerikában folytatta tanulmányait, a Michigan University-n építészetet tanult. 1935-ben, a diploma megszerzése után Dél-Afrikába ment, Cape Townban egy svéd cégnél helyezkedett el. Fél év múlva nagyapja állást szerzett neki egy holland banknál a palesztin Haifában.

Palesztinában került először kapcsolatba Németországból menekült zsidókkal, akiknek

az üldöztetésükről szóló beszámolóit mélyen felkavarták. 1936-ban visszatért Svédországba, és nemzetközi kereskedelemmel kezdett foglalkozni. A Sven Salén és a magyar származású dr. Lauer Kálmán alapította Közép-európai Kereskedelmi Rt-nél helyezkedett el. A cég elsősorban élelmiszerüzletekkel foglalkozott. A vállalat a háború alatt a közép-európai vöröskeresztes intézmények számára is tudott szállítani élelmiszert. Wallenberg érdeklődése a humanitárius munka iránt a vöröskeresztes szervekkel folytatott tárgyalásokon vált egyre intenzívebbé. Wallenberg hamarosan részvényes és nemzetközi igazgató lett a vállalatnál, köszönhetően nyelvtudásának és annak, hogy szabadon utazhatott Európában. Járt a németek által megszállt francia területeken, sőt, Németországban is, ahol megismerkedhetett a német bürokrácia útvesztőivel. Többször járt Magyarországon is.

Miután a németek bevonultak Magyarországra, a deportálással fenyegetett zsidók megpróbáltak semleges országoktól kérni útlevelet. A svéd nagykövetség ideiglenes útleveleket, úgynevezett Provisorik Pass-okat bocsátott ki olyanok számára, akiknek rokonai, vagy jelentős üzleti kapcsolatai voltak Svédországban.

1944-ben az Egyesült Államok is kérte, hogy a svéd kormány járjon közben Magyarországon. A svédek elhatározták, hogy információszerzés és segítségnyújtás céljából Magyarországra küldenek valakit. Tanácsot kértek ez ügyben dr. Lauertől, aki jól ismerte a magyar viszonyokat. Lauer Wallenberget ajánlotta, őt azonban először nem találták erre alkalmasnak. Később az amerikai War Refugee Board (Háborús Menekült Tanácsa) képviselője is megkereste dr. Lauert egy hasonló kéréssel, aki ismét Wallenberget ajánlotta figyelmükbe. Ez alkalommal elfogadták a javaslatát, hogy Wallenberget a svéd követség humanitárius attaséjaként Magyarországra küldjék.

Wallenberg nem akart a protokoll és a bürokrácia szövevényében elveszni, ezért szabad kezet kért magának, hogy ne kelljen előzetesen egyeztetnie lépéseit a svéd nagykövettel. Azt is kérte, hogy a rendes úton

kívül, futárokkal is küldhessen jelentéseket.

A svéd külügyminisztériummal kötött megállapodás szerint Wallenberg a mentés terén teljesen szabad kezet kap, akár megvesztegetés útján is megkísérelheti az életmentést. Hallgatólagosan hozzájárulnak ahhoz, hogy felvegye a kapcsolatot a magyar kormánnyal és a németekkel szemben álló bizalmi emberekkel, akiknek a névsorát a stockholmi angol és amerikai követségen adták át neki. Engedélyt kapott arra is, hogy szükség esetén a követségen biztosíthasson menedéket az üldözötteknek és kiadhasson a mentességhez szükséges okmányokat is. Hivatalosan is kérhet audienciát Horthytól, hogy az ő közbenjárását is elnyerhessék, valamint az akkori miniszterelnökkel, Sztójayval is kapcsolatba kellett lépnie, hogy lehetőség szerint hatást gyakoroljanak rá. A megállapodás alapján a király Wallenberget követségi titkárnak nevezte ki.

1944. július 9-én Wallenberg megérkezett Budapestre. Ekkorra a vidéki gettókba zárt zsidókat már deportálták, és Eichmann már a budapesti zsidóság elszállítását tervezte. Július elején azonban Horthy kormányzó a svéd király levelének hatására és nemzetközi nyomásra leállította a deportálásokat.

Wallenberg nem a hagyományos diplomáciai módszereket alkalmazta, hanem a vesztegetéstől a zsarolással való fenyegetésig szinte bármilyen lehetőséget megragadott, hogy életet mentessen. A svéd követség munkatársai először megdöbbentek módszerein, később azonban, sikereit látva, teljes mértékben támogatták.

Wallenberg elsőként egy svéd védő-útlevelet tervezett, amely alkalmas arra, hogy a magyar és a német hatóságok előtt igazolja, hogy a menlevél tulajdonosa a svéd követség védelme alatt áll. Először 1500 ilyen 'Schutzpass' kibocsátására kapott engedélyt, majd sikerült ezt a számot 4500-ra emelni. A valóságban azonban jóval több ilyen védőlevelet adtak ki. A munkatársai is a védettek közül kerültek ki, az iroda alkalmazottainak létszáma több száz főre gyarapodott, de sokszor még így is nehezen győzték a munkát.

Szállási hatalomátvétele után Wallenberg még

nagyobb erőfeszítéseket kényszerült tenni védettjei megmentése érdekében, mert a nyilasok legtöbbször nem vették figyelembe a védettséget igazoló okmányokat. Wallenberg ezért megnövelte a svéd "védett házak" számát. Pesten több mint harminc épületen függött a svéd zászló, ezeket a házakat Wallenberg a svéd fennhatóság alá tartozónak nyilvánította. A házakba hamarosan 15 000 lakó költözött.

Más semleges országok követségei is hamarosan követték Wallenberg példáját és védleveket adtak ki, valamint védett házakat létesítettek egyes menekültek számára.

A háború vége felé, amikor a körülmények már teljesen kilátástalanok voltak, Wallenberg egy egyszerűsített védlevelet talált ki, amin már csak az ő aláírása szerepelt. Az akkori zavaros helyzetben ez is megfelelt.

Ezt követően azonban a kormány érvénytelennek nyilvánította az összes védlevelet. Wallenberg a külügyminiszter, Kemény báró feleségének közbenjárásával elérte, hogy a svéd menleveleket újból érvényesnek ismerjék el.

Wallenberg az Eichmann parancsára gyalog a határ felé irányított zsidó menetek megsegítését is megkísérelte. Munkatársaival megpróbálták kiszabadítani a vagonokból és a menetoszlopokból a svéd védetteket, valamint ételt és gyógyszert juttatni a gyalogmenetektől elcsigázott, éhező és gyakran a szabad ég alatt alvó embereknek.

1944 vége felé Wallenberg Budáról Pestre helyezte át a követség működését. Védettjei már sem a nemzetközi gettóban, sem a védett házakban nem voltak igazán biztonságban, az ellenőrizhetetlen helyzetben különböző nyilas csoportok önhatalmúlag jártak el, kiűrtettek akár védett házakat is, lakóikat pedig elvitték. Wallenberg és munkatársai azonban igyekeztek minden bejelentésre gyorsan a helyszínre menni és kiszabadítani védettjeiket.

1945 januárjában Wallenberg megtudta, hogy Eichmann mindenkire kiterjedő mészárlást tervez a gettóban. Wallenberg a vele együttműködő Szalai Pál közvetítésével elérte, hogy a német parancsnok megakadályozza ezt az akciót.

Két nappal később a szovjetek elérték a két budapesti gettót.

Wallenberg a kutatások szerint több ezer embert mentett meg.

1945. jan. 17-én Wallenberg Budapestről Debrecenbe indult, oda azonban soha nem érkezett meg. Feltételezések szerint sofőrjével, Langfelder Vilmossal együtt erőszakkal a Szovjetunióba hurcolták. Megbízható szemtanúk szerint Moszkvában az NKVD tartotta fogva, majd Langfelderrel együtt a lubjankai börtönbe került. 1945. március 8-án szovjet nyomásra a Magyar Rádió bementa, hogy Wallenberget a Debrecenbe vezető úton a nyilasok vagy a Gestapo ügynökei meggyilkolták. 1957-ben aztán azt állították, hogy 10 évvel korábban a lubjankai börtönben halt meg. Tisztázatlan halálával kapcsolatban, a 90-es években újra kételyek merültek fel, személye után ismét nagy erővel indult meg a kutatás. ■

Forrás: www.wallenberg.hu

ANGEL OF RESCUE

The Young Raoul Wallenberg

Raoul Wallenberg was born on 4 August 1912 in Lidingö, Sweden to one of the most renowned families in Sweden, a family that has provided Sweden with bankers, a bishop and diplomats over several generations. Raoul's father, Raoul Oscar

Wallenberg was an officer in the navy, and a cousin of Jacob and Marcus Wallenberg, two of Sweden's most famous bankers and industrialists. Raoul was born three months after his father's death. His mother, Maj Wising Wallenberg, remarried Fredrik von Dardel in 1918. Raoul's grandfather, Gustaf Wallenberg, became very close to young Raoul and saw to it that Raoul was given a good international education. The intention was that Raoul would continue the family tradition and become a banker. As it turned out, however, Raoul was more interested in architecture and trade.

In 1930, Raoul Wallenberg graduated with top grades in Russian and drawing. After his army service he travelled to the USA in 1931 to study architecture at the University of Michigan in Ann Arbor. Raoul graduated with honours in 1935 and received a medal for his impressive academic record. Raoul's letters from that period reveal that he enjoyed his studies. He wrote to his grandfather, "When I now look back upon the last school year, I find I have had a completely wonderful time." In 1935, he received his Bachelor of Science in Architecture and returned to Sweden. During this period the Swedish architectural market was small so his grandfather sent him to Cape Town, South Africa, to practice at a Swedish company in the building material business. After six months in Cape Town, his grandfather arranged a job for Raoul at a Dutch bank in Haifa, Palestine (now Israel).

It was in Palestine that Raoul first encountered

Jews who had escaped Hitler's Germany. Their stories of the Nazi persecution affected him deeply.

After his return to Stockholm in 1936, Raoul resumed a career in the business world. Through Jacob Wallenberg's contacts, Raoul was eventually brought together with Kálmán Lauer, a Hungarian Jew, who was director of a Swedish-based import and export firm specializing in food and delicacies. Raoul was a perfect business partner for Lauer thanks to his excellent language skills and his freedom of movement in Europe. Within eight months Raoul was a co-owner and international director of the Central European Trading Company.

During his trips to Nazi-occupied France and Germany itself, Raoul quickly learned how the German bureaucracy functioned. He also made several trips to Budapest, where he visited Lauer's family. Hungary was still a relatively safe place, although in hostile surroundings.

Background to his Mission

During spring 1944 the world awoke and realised what Hitler's "final solution to the Jewish problem" involved. In May 1944 the first authentic eye witness report reached the western world of what happened in the extermination camp Auschwitz. It was given by two Jews who had managed to escape the German gas chambers.

Hitler's plans for the extermination of the Jews of Europe thus became known. In Hungary, which had joined Germany in the war against the Soviet Union in 1941, there still lived an estimated 700,000 Jews at the beginning of 1944.

When the Germans lost the battle of Stalingrad in 1943, Hungary demanded a separate peace agreement. Hitler replied to the Hungarian head of state, Miklós Horthy, by demanding continued solidarity with Germany. When Horthy refused to meet the demands, Hitler invaded Hungary on 19 March 1944. Soon after the invasion began the deportation of Hungarian Jews. The destination was Auschwitz-Birkenau, in southern Poland, certain death.

The Germans began the deportation in the Hungarian countryside, but the Jewish citizens of Budapest knew that their hour would also come. In their desperation, they sought help from the legations of the neutral countries, which commenced issuing provisional passes for Jews with special connections to their countries.

The Swedish legation in Budapest succeeded in convincing the Germans that the bearers of such provisional passes would be treated as Swedish citizens and be exempt from wearing the yellow Star of David. Per Anger, a young Swedish diplomat at the legation in Budapest, initiated the issuing of these first provisional passes.

In a short period of time the Swedish legation issued 700 passes, a minuscule number when compared to the huge number of Jews under threat. The legation requested immediate staff reinforcements from the Swedish Foreign Office in Stockholm.

In 1944 the USA established The War Refugee Board (WRB), an organisation with the purpose of saving Jews from Nazi persecution. The WRB soon realised that serious attempts were being made by Sweden to rescue the Jewish population of Hungary. The WRB's representative in Stockholm called upon prominent Swedish Jews to discuss who would be a suitable person to lead an extensive rescue operation in Budapest. Among

the participants was Raoul Wallenberg's business partner Koloman Lauer, who served as an expert on Hungary.

The choice was Folke Bernadotte, chairman of the Swedish Red Cross and relative of the Swedish King. However, when the Hungarian government refused the recommendation, Kálmán Lauer suggested that Raoul be asked. Lauer stated that Raoul's experience of Hungary, as well as his personal qualities - being a quick thinker, energetic, brave and compassionate, would make him highly suitable for the mission. Lauer also emphasised the importance of Raoul having a well regarded family name. At first Raoul was considered too young and inexperienced, but Lauer persisted.

At the end of June 1944 Raoul was thus appointed first secretary at the Swedish legation in Budapest with the mission to commence a rescue operation for the Jews in Budapest. Raoul was very excited about his task. Before leaving for Budapest, he obtained full authorisation from the Swedish Foreign Office to deal with whoever he wanted in whatever way he wanted without first having to contact the Minister. He also demanded the right to send diplomatic couriers beyond the usual channels. Raoul was determined not to get caught in the protocol and bureaucracy of diplomacy.

The request was so unusual that it was forwarded to Prime Minister Per Albin Hansson, who consulted the King before announcing that Raoul's demands had been approved.

The Rescue Mission

The German SS officer Adolf Eichmann was preparing a plan that would exterminate the whole Jewish population in Budapest "in one day". In a report to Berlin he stated that "the technical details will take a few days".

If Eichmann's plan had been put into action, Raoul's mission would have been pointless. Then the "Jewish issue" would have been "permanently solved" for that part of Hungary. The head of state, Horthy, however, received a letter just in time from the Swedish King Gustav V, with an appeal that the deportations stop. Horthy replied to the Swedish King that he "was doing everything in his power to ensure that the principals of humanity and justice would be respected". The German deportations were subsequently cancelled and one train with 1,600 Jews was even stopped at the border and sent back to Budapest.

Oddly enough the German authorities approved the cancellation of the deportations. The explanation may have been that Heinrich Himmler, one of the top Nazi officials during this time, played a high level game for peace. He thought he would be able to negotiate a separate peace deal with the western allies and might have believed that he would stand a better chance if the pressure on the Jews was decreased. Eichmann could do nothing but wait.

At the time Minister Carl Ivar Danielsson was head of the Swedish legation. His closest aide was secretary Per Anger. Raoul Wallenberg, who arrived on 9 July, headed the department responsible for rescuing the Jews. Before Raoul arrived, the head of the Swedish Red Cross in Hungary, Valdemar Langlet, had assisted the Swedish legation by renting buildings in the name of the Red Cross and placing signs such as "The Swedish Library" and "The Swedish Research Institute" on their doors. These buildings were then used as hiding places for Jews.

To reach his goal of rescuing as many Hungarian Jews from deportation as possible, Raoul did not

use traditional diplomacy. At first, the diplomats at the Swedish legation were rather taken aback by his unconventional methods. Raoul used every means, ranging from bribes to extortion threats, to obtain results. Raoul's methods proved very efficient and he soon had the unreserved support of the rest of the legation.

Raoul's first task in Budapest was to design a Swedish protective pass to rescue the Jews from the Germans in particular, but also from the Hungarians. Previous experience told him that both German and Hungarian authorities were impressed by seemingly official symbols and stamps. Raoul therefore had the passes printed in yellow and blue, with the coat of arms of the Three Crowns of Sweden in the middle, and then added the appropriate stamps and signatures. Raoul's protective passes had no value whatsoever under international law. However, in practice they worked and gave the Hungarian Jews the intended protection. To start out with, Raoul only had permission to issue 1,500 such passes. Quickly though, he managed to negotiate another 1,000, and, through promises and empty threats to the Hungarian Foreign Ministry, he eventually managed to raise the quota to 4,500 protective passes.

In reality Raoul managed to issue more than three times as many protective passes. He controlled a staff of several hundred. All were Jews and because of their work at the Swedish legation they did not have to wear the identifying yellow Star of David. In August 1944 Horthy dismissed his pro-German Prime Minister Sztójay and appointed General Lakatos to succeed him. As a result, after diplomatic pressure mediated by the neutral legations, the situation of the Jews improved considerably with, for example, the responsibility of "solving the Jewish issue in Hungary" being taken away from Eichmann.

At this point Raoul believed his department at the legation would be dismantled and that he himself would return to Sweden. He expected the Soviet troops to successfully invade Budapest, whereby the Nazi deportation plans would finally be put to a definite end.

Wallenberg versus Eichmann

On 15 October Horthy declared that he wanted peace with the Soviets. But his radio speech had barely been broadcast when the German troops took command. Horthy was overthrown with immediate effect and replaced by the leader of the Hungarian Nazis, Ferenc Szálasi. Szálasi was the leader of the Arrow Cross organisation, which was just as feared for their cruelty towards the Jewish population as the German Nazis were. Eichmann returned and received free reign to continue the terror against the Jews.

This development led Raoul to remain in Budapest and continue his fight against the ruling powers of evil, often appearing as an unwelcome witness to the atrocities. He frequently managed to save Jews from the clutches of the Nazis, his only weapons being firm action and courage.

At this point Raoul began establishing "Swedish houses". These were some 30 houses on the Pest side of the city where Jews could seek refuge. Swedish flags hung in front of the doors and Raoul declared the houses Swedish territory. The population of the "Swedish houses" soon rose to 15,000... Other legations in Budapest in close collaboration with Wallenberg did similarly.

Towards the end of the war, when the situation

became increasingly desperate, Wallenberg issued a simplified version of his protective pass: one copied page with his signature alone. In the existing chaos even that worked.

The newly instated Hungarian Nazi government immediately let it be known that with the change of power the protective passes were no longer valid. Meanwhile, Wallenberg befriended the Baroness Elizabeth "Liesel" Kemény. She was the wife of the foreign minister, and with her cooperation the passes were made valid again.

It was during this time that Eichmann started his brutal "death marches", a part of the deportation plan, having large numbers of Jews leave Hungary by foot. The first march began on 20 November 1944. The conditions along the 200 kilometre long road between Budapest and the Austrian border were horrendous and as a result large numbers died of exhaustion and starvation along the way.

The marching Jews could be counted in the thousands along never-ending rows of starving and tortured people. Raoul was at hand to hand out protective passes, food and medicine.

When Eichmann began transporting the Jews by train, Raoul intensified his rescue efforts. He climbed onto train wagons, stood on the tracks, ran along the wagon roofs, and shoved bunches of protective passes inside the trains, in an attempt to rescue additional Jews. The German soldiers were ordered to open fire, but were so impressed by Wallenberg's courage that they deliberately aimed too high. Wallenberg was unharmed and would demand that the Jews with passes should leave the train together with him.

Raoul's department of the Swedish legation continued to grow and at one point kept 340 people busy, who lived there with their families.

Towards the end of 1944, Wallenberg moved over the river Danube from Buda to Pest where the two Jewish ghettos were situated. The minimal level of law and order that once existed there was gone. The Arrow Cross, police and German war machine now shared power.

In the second week of January 1945, it became clear that Eichmann planned a total massacre in the largest ghetto. The only one who could stop it was general August Schmidhuber, who was commander-in-chief for the German troops in Hungary.

Raoul searched desperately for a suitable person to bribe in order to prevent the implementation of this horrific plan. He found a very powerful ally in Pál Szalay, a high-ranking officer in the police force and an Arrow Cross member. (After the war, Szalay was the only Arrow Cross member who was not executed. He was set free in recognition of his cooperation with Raoul.)

Szalay was sent to deliver a note to Schmidhuber explaining that Raoul would make sure that the general would be held personally responsible for the massacre and that he would be hanged as a war criminal after the war. The massacre was stopped at the last minute thanks to Wallenberg's action.

Two days later, the Russians arrived and found 97,000 Jews alive in Budapest's two Jewish ghettos. In total, 120,000 Jews survived the Nazi extermination in Hungary. Wallenberg and his colleagues in the Swedish and Swiss legations must be honoured with saving at least 100,000 Jews.

Soviets – Friend or Foe?

On 13 January 1945 an advancing Soviet troop saw a man waiting for it in front of a house with a large Swedish flag above the door. In fluent Russian, Raoul Wallenberg explained to a surprised Russian sergeant that he was Swedish chargé d'affaires for the Russian-liberated parts of Budapest. Wallenberg requested, and was given permission to visit the Soviet military headquarters in the city of Debrecen, east of Budapest.

Four days later, on 17 January, on his way out of the capital - with Soviet escort - Wallenberg and his driver, Vilmos Langfelder, stopped at the "Swedish houses" to say good-bye to his friends. Wallenberg commented to one of his colleagues, Dr Ernő Pető, that he was not certain whether he was going to be the Soviets' guest or their prisoner. Raoul expected to be back within eight days. He has been missing ever since.

Why did Raoul wish to establish contact with the Soviets in Debrecen? Raoul was in the process of preparing a detailed financial support plan for the surviving Jews. Due to the likelihood of Soviet influence over Budapest once the Nazis surrendered, Raoul believed it important to explain the plan to the Soviets and, if possible, obtain their endorsement.

Why did the Soviets arrest Raoul? It is likely that they found it unimaginable that Raoul's principal purpose for risking his own life to rescue the Hungarian Jews was compassion. They probably believed him to be an American spy, working with a hidden agenda. Furthermore, Raoul's contacts with the Germans will have given rise to suspicion. Raoul and his driver Langfelder never returned from Debrecen. According to reliable testimonies they were arrested by the NKVD, the organisation that later changed its name to KGB, and sent to Moscow. According to eye witnesses Raoul and Langfelder were placed in separate cells in the Lubjanka prison.

Raoul was not the only diplomat in Budapest that aroused Soviet suspicion. The Swiss legation had also run extensive rescue operations for the Hungarian Jewish population. The Russians arrested a secretary of their legation together with a clerk and sent them to the Soviet Union. The Swiss succeeded, however, in negotiating an exchange with Soviet citizens detained in Switzerland.

It would take some time before authorities in

Stockholm became concerned about Raoul's disappearance. In a letter to the Swedish ambassador in Moscow, the Russian Vice Foreign Minister Dekanosov declared that "the Russian military authorities had taken measures and steps to protect Wallenberg and his belongings".

The Swedes expected Raoul to come home soon. When nothing happened, Raoul's mother, Maj von Dardel, contacted the Russian ambassador in Stockholm, Aleksandra Kollontaj, who reassured her that her son was being well looked after in the Soviet Union. At the same time Aleksandra Kollontaj told the Swedish Foreign Minister Christian Günther's wife that it would be best for Wallenberg if the Swedish government didn't stir things up.

On 8 March 1945, the Soviet-controlled Hungarian radio announced that Raoul Wallenberg had been murdered on his way to Debrecen, probably by Hungarian Nazis or Gestapo agents. This created a certain passiveness within the Swedish government. Foreign Minister Östen Undén and Sweden's ambassador in the Soviet Union presumed that Wallenberg was dead. In most places, however, the radio message wasn't taken seriously.

Raoul Wallenberg's Fate

Sweden's Prime Minister at the time, Tage Erlander, claimed that all efforts that had been taken shortly after the war to secure Wallenberg's release were without results. In fact, the Soviet authorities had even denied knowledge of Wallenberg. Between 1947 and 1951 nothing new occurred, but when foreign prisoners started to be released from Russian jails, many testimonies emerged regarding Raoul Wallenberg's fate after January 1945.

In April 1956, Prime Minister Tage Erlander travelled to Moscow where he met Soviet representatives Chrusztjev, Bulganin and Molotov. These men promised to re-investigate what had happened to Raoul Wallenberg.

On 6 February 1957 the Russians announced that they had completed extensive investigations and found a document most likely regarding Raoul Wallenberg. In that hand-written document it was stated that "the prisoner Wallenberg, familiar to you, passed away this night in his cell". The document was dated 17 July 1947 and signed by Smoltsov, head of the Lubjanka prison infirmary. The document was addressed to Viktor Abakumov, the minister for state security in the Soviet Union. The Russians expressed regret in their letter to the Swedes that Smoltsov died in May 1953 and that Abakumov had been executed in connection with cleansing within the security police. The Swedes were very distrustful of this declaration but the Russians have, to this day, stuck to that statement. Testimonies from different prisoners who had been in Russian jails after July 1947 tell, in contradiction to the Russian information, that Raoul Wallenberg was imprisoned throughout the 1950's.

In 1965 the Swedish government published a new official report on the Wallenberg case. (An earlier

Hungarian Jews arriving at Auschwitz

"white book" had been released in 1957.) The new report confirmed that Erlander had done everything in his power to find out the truth about Raoul Wallenberg.

After that, the stream of war prisoners from the Soviet Union decreased and the testimonies were few. At the end of the 70's, the case was brought up again. According to the Swedish foreign office, two very interesting testimonies formed the basis for a note to Moscow requesting that the case be re-examined. The answer from the Kremlin was the same as earlier – Raoul Wallenberg died in 1947. On the grounds of additional material that was considered reliable, Foreign Minister Ola Ullsten sent another request regarding Raoul Wallenberg at the beginning of the 80's to the Russian chief of government Aleksei Kosygin. The reply was the same as before: Raoul Wallenberg died in 1947.

During the 1980's interest in Wallenberg grew around the world. In 1981 he was made an honorary citizen of the United States, in 1985 of Canada, and in 1986 of Israel. All over the world many people believed he was still alive and demanded that he be released from Russian captivity. In Sweden and other countries, especially the USA, Raoul Wallenberg associations worked endlessly to find answers to what had happened to him.

In November 2000, Alexander Yakovlev, head of the presidential commission investigating Wallenberg's fate, announced that Wallenberg had been executed in 1947 in the KGB's Lubjanka Prison in Moscow. He said Vladimir Kryuchkov, the former Soviet secret police chief, told him of the shooting in a private conversation. The Russians released another statement in December admitting that Wallenberg was wrongfully arrested on espionage charges in 1945 and held in a Soviet prison for 2.5 years until he died. The statement did not explain why Wallenberg was killed or why the government had lied about his death for 55 years, claiming from 1957 to 1991 that he died of a heart attack while under Soviet protection (Washington Post, December 23, 2000).

On 12 January 2001 a joint Russian-Swedish panel released a report that did not reach any conclusion as to Wallenberg's fate. The Russians reverted to the claim that he died of a heart attack in prison in 1947, while the Swedes said that they could not disregard the extensive evidence that he was still alive after 1947. ■

Source: www.raoulwallenberg.se

Szent István öröksége

- Hernády Zsolt

20 August is Hungary's most widely celebrated national day - St Stephen's Day celebrates the day the first king of Hungary was made a saint, 45 years and 5 days after his death.

Államalapító első királyunk 975 körül született, és a Vajk nevet a keresztségben cserélte Istvánra. Augusztus 20-i ünnepünk a király halála után 45 évvel történt szentté avatásának és oltárra emelésének napja. Sok gondot okozott uralkodása végén, hogy megfelelő utód vigye tovább a fiatal királyságot. Vajon sikerült-e megtalálnia az igazi utódot, és mi volt valójában a valódi öröksége?

Istvánt, Géza fejedelem fiát 1000 Karácsonyan vagy 1001 újévén koronázták meg. A világtörténelem azon kevés királyai közé tartozik, aki sohasem vezetett sikertelen háborút, de még vesztes csatájáról sem tudunk. Hosszú uralkodási idejét tekintve pedig valószínűleg az egyetlen ilyen sikeres hadvezér. 38 esztendő regnálása alatt a Kárpát-medencében letelepedő törzsi nemzetségi szervezetekből egységes, önálló királyságot alakított ki, amely nem volt semmilyen nagyhatalom vazallusa. A belső lázadásokat (Koppány, Ajtony, Gyula) leverte, európai uralkodóhoz méltóan pénzt veretett, törvénykönyveket és okleveleket adott ki, megszervezte a vármegyarendszert és a püspökségeket, német és olasz hittérítők segítségével terjesztette a kereszténységet.

Élete utolsó évtizedében a legfontosabb feladata az lett, hogy olyan örökösre hagyja az országot, aki folytatja munkáját, és tovább erősíti a fiatal keresztény magyar államot Európában. Istvánnak több fia is volt, akik fiatalon elhunytak, közülük kettőnek a nevét ismerjük. Az idősebb lehetett Ottó, aki gyermekkorában vagy ifjúkorában meghalt. A

fiatalabb Imre, akit eredetileg Henriknek kereszteltek (ebből lett Henricus, Emericus, Emre, Imre) tehát nem készült eleinte uralkodásra, talán ezért is fogadott korán szüzességet. Mikor azonban ő maradt az egyetlen örökös, elkezdett felkészülni az uralkodásra. Részt vett István oldalán a német császár seregének elkergetésében és Bécsig üzésében, az apja által íratott Intelmek segítségével pedig lelkiileg is felkészíthette magát a keresztény uralkodó erényeivel. István király nem csak gyakorlatias, anyagi hasznát és uralmat hozó tanácsokkal látta el, hanem a láthatón kívül, a láthatatlan ellenséggel, tehát önmagával szembeni harcra is felkészítette. A király saját élete példájából tudta, hogyan lehet céltudatos, mégis jámbor és alázatos vezér. A kor szokásainak megfelelően határozottan bánt el ellenfeivel, de több olyan cselekedetéről tudunk (az elfogott ellenséges német sereg hazaengedése, a fellázadt és elmenekült Gyula családjának elengedése), amelyek kiemelik Istvánt az európai átlaguralkodók közül.

Terve az lehetett, hogy visszavonul és hatalmát huszonnégy éves fiának adja át. Imre herceg, aki időközben megnősült, azonban nem élhetett a jó tanácsokkal, az öröklött adományokkal és javakkal. 1031-ben, hat nappal megkoronázása előtt meghalt. Egy német krónika szerint vadkan által, egy erdei vadászat alkalmával történt a tragédia. A hirtelen és rejtélyes haláleset nagyon megviselte az uralkodót. A legendák és a krónikák betegségről, halálos kórságról, lábfájásról, a király testi elgyengüléséről szólnak. Lehetséges, hogy Istvánt agyvérzés érte (később is előfordult Árpád-házi királlyal), és ezért esett ágynak, bénán és gyengülő akarattal. Egyes krónikások odáig mennek, hogy ezzel magyarázzák a trónutód megkeresésének további nehézségeit. Ezek szerint István unokatestvérét, Vazult (Vászoly) akarta utódjául, de gonosz felesége, Gizella megvakította és fülébe forró ólmot öntetett a kiszemelt trónörökösnek. István betegen feküdt, csak annyit tehetett, hogy Vazul fiait menekülésre biztatta. Ezen leírásokkal szemben valószínűbb, hogy nem az egyébként szintén szent életű Gizella, hanem maga István tette uralkodásra alkalmatlanná rokonát, aki ellene lázadt és nem vitte volna tovább a keresztény királyságot. Gyermekeit pedig külföldre száműzte. A későbbi korok krónikásának azonban meg kellett magyaráznia, hogyan lettek Vazul fiai és unokái végül mégis István utódai, esetleg a nagy király akarata ellenére is.

István a velencei származású Orseolo Pétert jelölhette meg utódjául, aki leánytestvére fia, tehát unokaöccse volt, és nagyobb esély volt rá, hogy német és olasz kapcsolatai révén erősíteni fogja a magyar államot. Szent István legendái arra is utalnak, hogy a király, nyilván mert nem volt nyugodt kényszerű döntésében, az országot életében többször, és halála előtt is Szűz Mária pártfogásába ajánlotta. Érdekes, hogy halála napja is, 1038. augusztus 15-e

Szűz Mária menybevételének ünnepére esett. István várakozásai Péterrel kapcsolatban nem igazolódtak, a gyengekezű király német hűbértokként vezette az országot.

Első királyunk halála utáni húsz évben négy uralkodó marakodott a trónért. A következő méltó és legendás utód végül Vazul unokája, László király lett (1077-1095). Az ő kezdeményezésére avatták szentté 1083-ban Istvánt, Imre herceget, és nevelőjét a csanádi vértanú püspököt, Gellértet. László király nem azért szorgalmazta az eljárást VII. Gergely pápánál, mert ezzel saját vagy az ország dicsőségét akarta növelni, hanem mert még élt a tapasztalat a nagy király különleges személyiségéről, és a sírjánál történt csodás gyógyulásokról.

István valóban keresztény életet élt, példamutató uralkodóként járt alattvalói előtt. Fiának írt Intelmei nem csak üres szavak voltak, hanem saját tapasztalata: „Mert a szeretet gyakorlása vezet el a legfőbb boldogsághoz.” – írta. Az ország felajánlása Szűz Máriának egyedülálló cselekedet volt, a korabeli nyugat-európai királyi legendáriumokban nincs rá példa. Bár Szent István öröksége emberi mértékkel, rövid távon úgy tűnt, elenyészik, a középkor derekára egy erős európai nagyhatalom jött létre az általa lerakott alapokon. Későbbi századok folyamán, bármilyen vész esetén, Szent István személye és állama szolgált követendő eszmeként. Egy ezredévi távlatból, ha végigtekintünk történelmünk katasztrófáin, melyeket mégis túléltünk, úgy tűnik Szent István örökségének igazi mélységeit ma sem sikerült valóban megértenünk. ■

Forrás: www.the-online.hu/

Gyöngyös Imre: Ajándék aggoknak

Honnan tudnánk, hogy sorsunk még hány napot szabott?

Ajándékunk a nem-várt felébredés naponta s így felköszöntünk minden új, ébredő napot, mi életünkre oly rég energiáit ontja.

A rózsával és borral díszített, szép napok csillámát óvjuk egyre, hogy sosem legyen tompa, mely emlékünkből égve, tündöklően felragyog és létörömmel együtt virul vidám valónkba!

Mi más ajándék lenne aggastyánokra jobb, míg napjaink évekké torlódának halomba. Nagy idő-ajándékot vénen, ki így kapott, az emlékképeit perc-szíporkákra bontja, hogy ifjúsága kapjon szép új varázslatot

Ha sok szép pillanattal mögéd került az Élet, engedd, hogy igazgasson arcod mögött a Lélek!

2012. máj.15

Gyere, tedd le

foytatás a 3. oldalról

embernek az a „neki jutó” valóság, hogy őrá „senkinek sincsen szüksége többé”. Vannak szerencsés emberek, akiknek az egészsége megengedi, hogy életük végéig tartalmasan töltsék napjaikat. És van, aki rossz egészségi állapotának ellenére is látja az élet értelmét.

Viszont sok olyan elárvult, idős magyarral volt dolgom az elmúlt években, akikre valóban senkinek se volt szüksége többé. Közülük nem egynek nem volt gyermeke, nem volt unokája, vagy esetleg volt, de messze lakott. A szerencsésebbeknek a körülötte lévő idegenekből lettek hozzátartozói. Idegenekből, akik legtöbbször idősek otthon alkalmazottjai, és akik csekély fizetésért ápolják az öregeket.

Az élet nagy ironiája az, hogy csak a korai halállal kerüljük ki az egyébként kikerülhetetlent. Előbb-utóbb mindnyájan megöregszünk, és előre nem tudhatjuk mi lesz a sorsunk – egészségesek maradunk-e, kezelhető betegségekkel kell-e csak megbirkózunk, lesz-e mellettünk valaki, vagy egyedül fogunk maradni? És a dobókockának talán legfélelmetesebb oldala: megússzuk-e demencia megbetegedés nélkül...

Legjobb nem belegondolni, és sokan úgy is teszünk, mert ha nem gondolunk bele, akkor talán meg se történik. Még akkor sem, ha Weöres Sándor már a felnőttkor küszöbén megfigyelte:

*És rabok ők már,
egykedvű, álmos, leláncolt rabok:
hetven nehéz év a békó karjukon,
hetven év büne, baja, bánata --
hetven nehéz évtől leláncolva várják
egy jóságos kéz,
rettenetes kéz,
ellentmondást nem tűrő kéz
parancsszavát:*

„No gyere, tedd le.”

Ám talán mégis bele kellene gondolnunk... egy kicsit lelassulnunk, és egy-két idős ember életét egy fokkal kevésbé magányossá tennünk.

Szentirmay Klára

Time Now, Lay It Down

continued from p. 3

anymore”. Some are lucky enough be able to make the most of all their days right to the end. Others manage to count their blessings and still value their lives in spite of poor health.

But the truth is I’ve had a lot to do with many a “deserted” elderly Hungarian over the years, who really wasn’t needed by anyone anymore. Several of them had no children, nor grandchildren; some did have, but they lived far away. If they were lucky, the strangers around them became “their relatives” (literally translated from the Hungarian “those who belonged to them”) – the very strangers, who take care of the elderly and work for minimum pay, mostly in old people’s homes.

The great irony of life is that only an early death will inevitably spare us from the unavoidable. Sooner or later we all become old, and none of us can know what fate awaits us – whether we will stay healthy, whether we will have “manageable illness” to contend with, whether there will be anyone beside us, or whether we will end up alone. And the scariest side of the dice: whether we will be spared from dementia...

It’s best not to dwell on it, and that’s exactly what many of us do, because if we don’t think about it, then perhaps it won’t even happen. Even if, on the eve of adulthood Sándor Weöres already observed that:

*And they are already prisoners,
prisoners in chains, drowsy, apathetic:
seventy heavy years shackle their wrists,
seventy years of sin and grief and trouble,
seventy heavy years have chained them to wait
for a kindly hand,
a dreadful hand,
an unarguable hand
to give its command:*

“Time now, lay it down.”

There again perhaps we should take a moment to think about it... maybe slow down a little and help make one or two old people’s lives around us that little bit less lonely.

Klára Szentirmay

Takács Quartet

Touring New Zealand 5-10 July 2012

The Takács Quartet is hailed by *The Guardian* as “the greatest string quartet in the world”.

Renowned for playing with a unique blend of drama, warmth and humour, the Takács Quartet combines four distinct musical personalities to bring fresh insights to the string quartet repertoire. Drawing on their Hungarian roots, the Quartet will include works by Bartók in their New Zealand concerts. ■

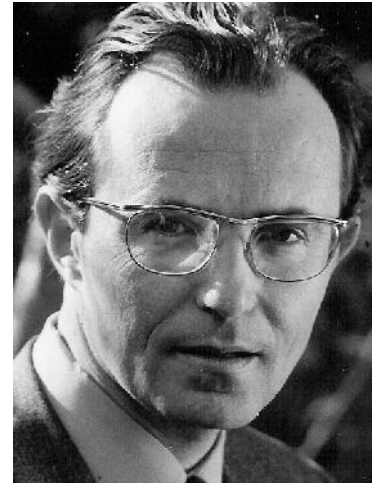
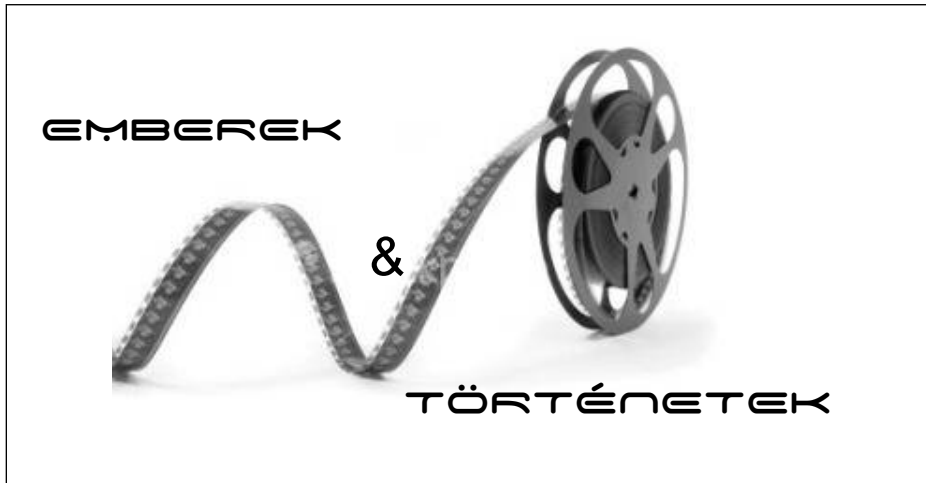

The Door

- Now screening in New Zealand!

Set in 1960s Hungary, this drama depicts the unusual relationship between two women: a well-to-do novelist (Martina Gedeck, *The Lives of Others*) and her poor, elderly maid (Helen Mirren, *The Queen*). From their first encounter, it’s clear that Emerence is no ordinary maid.

Although everyone in the neighbourhood knows and respects her, no one knows anything about her private life or has ever been allowed to enter her home. However, a dramatic event in the writer’s life prompts Emerence to unveil glimpses of her traumatic past - a past which sheds light on her very peculiar behaviour and leads to the tragic end of their friendship. Adapted from the semi-autobiographical 1987 Hungarian novel by Magda Szabó, *The Door* is directed by Oscar-winning filmmaker, István Szabó (no relation) who directed *Being Julia* and won the Oscar for Best Foreign Language Film in 1981 with *Mephisto*. ■

SZENTIRMAY PÁL

(1928. május 23., Szeged,
– 2002. július 23., Wellington)

Halálának tízedik évfordulóján emlékezünk
Szentirmay Pálra és örökségére

Maybe you've seen him – he's one of the people immortalised in the circular video in the Immigration and Passports section at the Te Papa National Museum, one of eight immigrants to New Zealand sharing a snippet of their story. Paul Szentirmay tells of what it was like crossing the border from Hungary to Austria in the dead of night across a field of cabbages knee deep in snow.

Paul was one of 1100 refugees taken in by New Zealand following the 1956 Hungarian Revolution, who built up a life for himself from the humblest of beginnings. Arriving without a word of English, Paul studied the language from a Hungarian-English dictionary during his first 18 months, supporting his young family working as a cleaner and at the Government Printer. In December 1958 he joined the National Library Centre as a clerical assistant, thereby sowing the seeds of a new career. A year later he was accepted to study at the New Zealand Library School, returning to the National Library Centre upon completion of his library qualification. In late 1963 Paul joined BP Oil as their librarian - that was the start of his passion for special libraries. Over his 6 years with BP, Paul introduced several

innovative services and also became increasingly active in the New Zealand Library Association (NZLA). Paul felt honoured when, in 1970, he was invited to lecture at the New Zealand Library School. His three years there left a lasting impression on many of his students, who remember his enthusiasm and unique lecturing style to this very day.

In 1973 Paul was invited to apply for the position of chief librarian at the Department of Scientific and Industrial Research (DSIR). There too it was his vision for a better special library service that saw him introduce management by objectives and innovative use of information technology for information management, (the leading edge "Vax network") – both years ahead of their time.

After 10 years at DSIR, the year after he remarried, Paul was appointed as director of Reference and Interloan

Services at the National Library of New Zealand. In 1985 he won the job of Deputy National Librarian. The collection management portfolio included additional responsibility for ensuring the effective design and delivery of public access services at the new custom designed National Library building in Wellington, which opened in August 1987, the year before his retirement.

Paul Szentirmay's name was synonymous with innovation throughout his career in librarianship. He was a pioneer of the knowledge society, introducing the concept of special libraries to the New Zealand library world. In each of his jobs he was at forefront of change. He was conferred life membership of the Special Libraries Association, having been a founder member. He was also made an Associate and subsequently a Fellow of the New Zealand Library and Information Association.

With compulsory retirement at age 60, what was the National Library's loss became the community's gain. After overcoming a serious illness soon after retirement, Paul became increasingly focussed on serving the community. He established and became a founder member of the National Library Society, the community body which to this day supports the National Library of New Zealand, (and which he was subsequently made a Life Member of).

It was also at this time that forty years of Communist rule came to an end in Hungary. Paul was at the forefront of revitalising Hungarian communities across the country and built up a strong Hungarian organisation in Wellington. In 1990 he founded New Zealand's only Hungarian bilingual magazine, the Magyar Szó, which he continued to publish every quarter until his death.

In 1991 Paul was appointed New Zealand's first honorary consul for Hungary and in 1998, when in recognition of the marked increase in activity between Hungary and New Zealand a further consulate was established in Auckland, Paul was promoted to honorary consul-general. Being a true ambassador in the promotion of both his countries, he did much more than "regular consular work". In 1994, and again in 1996 he organised and coordinated two New Zealand Hungarian Festivals, promoting relations between New Zealand and Hungary and raising funds for Conductive Education in New Zealand. In 1996 he set up the Order of Merit of the Hungarian Community of New Zealand to

recognise outstanding contributions of Hungarian New Zealanders. Over the years he also made several video recordings of Hungarians in New Zealand – a collection of oral history he planned to donate to the Oral History Archives at both the New Zealand and Hungarian national libraries.

In 1993 Paul set up the European Forum, with the aim of promoting the diversity of European culture and fellowship between cultures. During his 8 years at the helm of the organisation, events such as the European Fair, the European Variety Concert and the European Kaleidoscope of Carols became regular fixtures. Paul also initiated the establishment of the Wellington Consular Corps, an officially recognised body, which defines the code of conduct and provides guidance and support for consuls in Wellington.

Paul's last project was perhaps the most appositely symbolic of Paul Szentirmay, the person. He had a vision of having a Hungarian millennium memorial in New Zealand, a physical symbol of unity and remembrance for generations to follow. He called together a group of people, who he believed shared the values that would carry through their commitment of time and energy required to make the project happen. The first part of the memorial, the kopjafa, funded by Paul himself, was unveiled by the then President of Hungary, Árpád Göncz, during his visit to New Zealand in 1999. The project, called the Magyar Millennium Project, suffered several setbacks after that. Ironically, the key surge in momentum came in late 2001, when Paul's frail presence and a stirring speech he gave moved the audience, which included Wellington's newly appointed mayor. A few weeks later the Wellington City Council offered the New Zealand Hungarian Community a piece of unused but centrally located road reserve on which to realise the Magyar Millennium Project concept... Paul passed away a few months later, a year before the project was finally completed.

In 1999 President Árpád Göncz awarded Paul the President of the Republic's Gold Medal, in personal recognition of his contribution. In 2002 Paul was made a Member of the Queen's Birthday Jubilee Honours New Zealand Order of Merit, recognising his valuable contribution to the country's librarianship and to Hungarianness. That same year Hungary awarded Paul the Officer's Cross in recognition of his efforts in the preservation of the Hungarian language and traditions.

Ten years on Paul's legacy lives on through the institutions he helped establish and through the Paul Szentirmay Special Librarianship Scholarship. He continues to be remembered by many whose lives he touched, none more so than his family.

Alan látták már őt a „Te Papa” Nemzeti Múzeumban – ő az egyik a nyolc bevándorolt közül, akinek történetének egy részét megörökítették egy forgóvideóban az „Immigration and Passports” részen. Elmondja milyen volt a sötét éjszakában térdig érő hóban káposztás termőföldéken keresztül átmenekülni Magyarországról Ausztriába.

Új-Zéland ezeregyszáz magyar menekültet fogadott be az 1956 forradalom lenyomása után. Hasonlóképpen legtöbbjükhez, Palinak és feleségének az angol nyelv majd teljes

ismerete nélkül kellett új életet kezdeniük a semmiből. Kemény fizikai munkát vállaltak hát ahhoz, hogy megteremtsék megélhetésüket, miközben igyekeztek megbirkózni az angol nyelvvel, és másfél éven belül kánt kisgyermek felnevelésével. Három évig tartott, míg Palinak egy pályaterve kialakulhatott, mert ha akkor még gyöngén is ment az angol, 1960-ban elég-ségesnek bizonyult ahhoz, hogy a könyvtáros képzőre felvegyék. Ez az idő az, amire úgy emlékezett vissza, hogy „vért izzadt”, de Pali volt az egyik a húsz közül, akinek sikerült megszereznie könyvtárosi diplomáját, s végre újra szellemi pályán dolgozhatott.

Kezdeti könyvtári beosztásai és az idegenekkel szembeni óvatosság nem is sejtették vele még akkor, hogy jól választott, s hogy idegenben is nyílnak számára lehetőségek ezen a pályán. Jó szakértők mellett dolgozva elsajátíthatta a könyvtárigazgatás és könyvtári műveletek világviszonylatban is nívós gyakorlatát. A Nemzeti Könyvtár Központ, ahol kezdte, a 1965-ben megalapított Nemzeti Könyvtár elődje volt. A katalógizálás és bibliográfiai kontrol fontosságán túl, az akkor még ismeretlen információs szolgálatok feladatának lett úttörője. 1963-ban a British Petroleum cégnél kapott alkalmat arra, hogy az elméletet valóra válthassa. Oly sikeres és egyedülálló volt ez a feladat, hogy 1970-ben meghívták a Könyvtáros Képzőre, ahol ezt és az ezzel kapcsolatos témákat, mint például

a számítógép könyvtári alkalmazását tanította három éven keresztül.

Karrierje és az új-zélandi könyvtáros mozgalom számára egyaránt fontos esemény volt, hogy megszervezte az új-zélandi szakkönyvtárosok csoportját az Új-Zélandi Könyvtáros Szövetségen belül. Kiejteni még kevesen tudták nevét, de országszerte ismerték már, és 1973-ban rábízták az ország legnagyobb szakkönyvtár hálózatának, a Tudományos és Ipari Kutató Intézetek (Department of Scientific and Industrial Research) könyvtárainak igazgatását. Az ebben az állásban töltött tíz év alatt a könyvtár hálózatot – majdnem teljes egészében – sikerült modernizálnia, annak ellenére, hogy kutató intézetekben a tudományos kutatás elsőbbsége miatt nehéz a háttérben dolgozó intézmények számára megfelelő beruházási és működtetési alapot teremteni.

1982-ben újra megnősült. Egy évre rá a Nemzeti Könyvtár meghívására Pali megpályázta a megüresedett Könyvtárhaználtati Szolgálatok igazgatói állását. Az aránylag rövid másfél év alatt sikerült átformálnia nemcsak az ügyvezetést, a könyvtárak közötti könyvszolgálat központi szolgáltatását, de a vele dolgozó szakértők munkaszemléletét, hozzáállását is. A Nemzeti Könyvtár új épülete befejezés előtt állt, s fontos nyilvános szolgáltatásokra kellett rövid határidőn belül felkészülni. A tervezett szolgálatokra való előkészületben, de a folytonos munka során is szükség volt, hogy valaki arra vigyázzon, a napról-napra radikálisan változó helyzetben, egy dinamikus, korszerű atmoszférában is megmaradjon az intézmény emberi arca, az alkalmazottak emberi megértése.

1985 júniusában nevezték ki Palit helyettes Nemzeti Könyvtárosnak. 1988 májusáig nyugdíjba vonulásáig fejlesztette az újonnan megnyitott épületben a rábízott közszolgálatokat. Különösen az Alexander Turnbull – a legfontosabb új-zélandi anyagot őrző – könyvtárának óriásián növekvő népszerűsége követelt minden vonalon revíziót: anyaggyűjtésben, karbantartásban, konzervációban, és új szolgálatokban, mint pl. a zenei és sajtószolgálatokban.

Pályafutása alatt 1969-ben az Új-Zélandi Könyvtáros Szövetség elismerte Társagságban (Associateship), 1987-ben pedig legfőbb megkülönböztetésben, Fellowship-ben részesítette. Nyugdíjban is részt vett a Nemzeti Könyvtár munkájában, mint az általa létrehozott Nemzeti Könyvtár Szövetség dinámója, aminek elismeréseként örökös taggá avatták 1999-ben.

Halála után, kívánságához híven, Pali hagyatékából létesült a Szentirmay Pál

Szakkönyvtárak Ösztöndíja (Paul Szentirmay Special Librarianship Scholarship). Az ösztöndíj célja, hogy megnövelje a könyvtár és információs szolgálatok tudását, fejlesztését, különösen Új-Zéland szakkönyvtárak és információs szolgálatok területén.

1957-ben, megérkezésük idején, Új-Zélandban mindössze kétezer magyar élt az országban, kb. ötszáz Wellingtonban. Pali hamar csatlakozott az akkor megalapított Wellingtoni Magyar Klubhoz, s három évig dolgozott – mint a klub titkára – azon, hogy megalapozzanak egy kulturális programot, melyet politikai és világnézet, valamint a felekezeti és személyes különbségek sokfélesége ellenére sikerrel folytathassanak. Három évtized alatt három próbálkozás ellenére mindig éppen ezek a különbségek robbantották szét a közösséget. 1990-ben új kezdeményezésre törekedve ismét kulcs-szerepe volt Palinak a megmaradt 300 wellingtoni magyar összehozásában. Összegyűjtött mintegy tucatnyi munkatársat, a nagyobbik része már itt született második nemzedéki, vagy újonnan érkezett magyar, akik a nemzeti ünnepek megszervezésével foglalkoztak.

Ugyanabban az évben újból elindította az ötvenes évek végén kb. tíz kiadást megérő *Magyar Szó* nevű körlevelet. A felelevenített lapnak célja a mai napig az, hogy az Új-Zélandban élő magyarok érdekét szolgálja és az új-zélandi magyar közösség életét dokumentálja. Rövid időn belül országos lappá vált, amelyet tizenkét éven keresztül egészen haláláig szerkesztett. Nagy örömeire halála

előtt néhány hónappal sikerült a Magyar Szó Kiadó égisze alatt kiadnia a *Gyöngyös Imre válogatott versei* c. kötetet.

Talán pont a könyvtáros háttére készítette arra, hogy egy „magyarságkutató programot” is elkezdjen. Terve az volt, hogy amikor elkészül húsz-huszonöt videofelvétel és a felvétel követő dokumentáció is, akkor az eredeti szalagokat Új-Zéland Nemzeti Könyvtárában helyezi el, és egy másolatot a budapesti Országos Széchényi Könyvtárnak is küld.

1991-ben a Magyar Köztársaság konzulátust hozott létre Új-Zélandban és Pali-t nevezték ki tiszteletbeli konzulnak. Megtiszteltetésként és igen nagy elhivatottsággal fogadta el a feladatot, és nagy lelkesedéssel esett neki a „világ leghosszabb híd”-jének a megépítéséhez. Ilyen szellemben elégitette ki 1992-ben a bebizonyosodó igényt magyar nyelvoktatásra, két egymást követő kezdő magyar nyelvtanulási sorozattal. És ilyen szellemben szervezte meg a mindkét nagyon sikeres Új-Zélandi Magyar Fesztivált 1994-ben, illetve 1996-ban Wellingtonban.

Ugyancsak 1996-ban alapította a konzulátus által adományozott, valamint az akkori, (de már nem létező) Új-Zélandi Magyar Szövetség által támogatott Új-Zélandi Magyar Közösség Érdemrendet.

Azon meggyőződése, hogy a siker titka az együttműködés, arra indította Pali-t, hogy megalakítsa 1993-ban az un. Európai Fórumot (European Forum), amely szervezetnek az a célja, hogy Új-Zéland, de különösen Wellington lakosainak bemutassa Európa különböző országainak hagyományait. Hasonló ösztönzés vezette Pali-t néhány évvel később arra, hogy megszervezze a Wellington Konzuli Testületet (Wellington Consular Corps), amely egy hivatalosan elismert konzuloknak támogatást nyújtó és kódexet megalkotó szervezet.

Közben – elismerve a gyarapodó kapcsolatokat a két ország között –, újabb konzulátust alapított Magyarország 1998-ban

Aucklandban, és a Wellingtonban lévő konzulátus státuszát főkonzulátusra emelték, Pali-t pedig főkonzulnak nevezték ki.

Ugyanebben az évben járt Pali gyermekkorától először Erdélyben és visszajövetelét követően megálmodta, hogy létre kellene hozni egy magyar emlékművet Új-Zélandban, méghozzá egy székely kapuval díszített kertesként. Így született meg a Magyar Millennium Park gondolata, amely számos ember sok küzdelme ellenére, sajnos csak egy évvel a halála után, 2003-ban valósulhatott meg. Első elemét, a „szabadság kopjafát” már 1999 februárjában felavatta Göncz Árpád köztársasági elnök új-zélandi látogatása során. Ugyan ekkor adományozta Palinak a Magyar Köztársasági Elnök Aranyérmét.

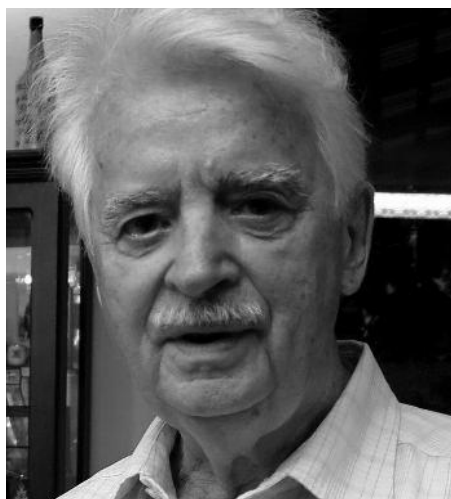
2002-ben mindkét hazája – az óhazája, valamint a befogadó hazája – magas kitüntetésekkel ismerte el Pali életművét. A befogadó haza az Új-Zélandi Érdemrendnek tagjává választotta (Queen's Birthday Jubilee Honours Member of the New Zealand Order of Merit), elismerve Pali értékes munkáját az ország könyvtárvilágában, valamint magyarságáért. Az óhaza pedig a Magyar Köztársaság Tisztikeresztjét adományozta neki, ezzel hálálva meg erőfeszítését a magyar nyelv és hagyományok megőrzésében.

Emlékezünk tehát Szentirmay Pál örökségére... Továbbél az intézményeken keresztül, amelyeket létrehozott. Továbbél a Szentirmay Pál Szakkönyvtárak Ösztöndíjon keresztül. És nem utolsósorban a szerettein, valamint a sok emberen keresztül, akinek életét valamiformán megérintette. ■

Interjú Csapó Endrével

(első rész)

„A Magyar Élet és főszerkesztője Csapó Endre cselekvő létevel, hetente megjelenő nívós lapszámaival, írásaival fontos nemzetmegtartó szerepet vállal a diaszpórában. Erről mindenki meggyőződhet, aki rendszeres olvasója a Magyar Életnek... Őszinte, mértéktartó, humánus gondolkodású és szerény közéleti ember. Nélküle és lapja nélkül nem találnánk igazi önmagunkra, nemzetünkre, de nem lenne olyan minőségű az ausztráliai magyar diaszpóra sem, mint amilyennek alkalmunk volt megismerni és több ízben méltatni.” Így emlékezett meg 2008 júniusában Budapesten Bakos István, a Bethlen Gábor Alapítvány Kuratórium elnöke Csapó Endréről és a Magyar Életről a Magyar Örökség Díj kitüntetés alkalmából. Am Csapó Endrét számtalan megérdemelt kitüntetéssel elismerték az éveken át.

Nagy örömről Csapó Endre interjút adott Szentirmay Klára főszerkesztőnek, amikor márciusban Sydneyben járt. Itt közöljük az interjú első részét.

When Endre Csapó and the nationwide Australian Hungarian weekly newspaper, Magyar Élet, of which he is chief editor, were recognised with the "Hungarian Heritage Award" in Budapest in 2008, president of the Bethlen Gábor Foundation, István Bakos, paid tribute to the important role played by the weekly and its chief editor in ensuring the preservation of nationhood in the Diaspora. Both the Magyar Élet and Endre Csapó have, in fact, received numerous awards over the years. Much to the delight of the Magyar Szó, Endre Csapó agreed to be interviewed during chief editor Klára Szentirmay's recent visit to Sydney.

In part 1 of the interview Endre Csapó takes us through the first 23-24 years of his life, marked by various significant events of history and by intrinsically fostering a deeply held passion for the subject. Already as a young child, he learnt about the devastating consequences for Hungary of the recent Treaty of Trianon... Along with his two siblings he was ushered into the world of commerce by his father, who firmly believed that was where the future lay. He

began working as an accountant in the corn market in Veszprém, as part of war preparation efforts. Soon after, the family moved to Budapest where he worked in a similar job. Budapest was where he had his first experience of organised "activism", which appealed to the somewhat rebel-minded young man's character. From 1943 Endre Csapó's life became ever more closely entwined with the war effort. Feeling it to be his patriotic duty, in spite of a medical condition, at age 22 he joined the army. During his time of service he had several close shaves, both in defiance of what he saw as misguided authority and also with death. In early 1945 after the siege of Budapest, he ended up as a Russian prisoner of war, his lucky escape some 7 months later attributable to his frequently attested ingenuity.

Milyen volt Csapó Bandinak gyermeknek lenni?

A Vas megyei Répcelakon születtem, három héttel azután, hogy IV. Károly, akkor még törvényes magyar király, néhány kilométerrel odébb, Círák határában egy kis repülőgéppel leszállt. Ez volt az első találkozásom az élő történelemmel. A Csapó család hamarosan tovább költözött, ahogy lakást kapott Sárváron, közelebb a szombathelyi Hangya kirendeltséghez, amelynek alkalmazásában Apám a Hangya üzletek Vas megyei ellenőre volt. A Hangya, szövetkezeti alapon, országosan, főleg falvakban vegyes áru boltokat létesített még a XIX. század végén, hogy a liberális rablóvilágban tisztességes áron tudjanak vásárolni a falusiak. Sárváron tanítóm, Varga Endre akkor menekült Felvidékről. Megtanultuk tőle Trianont, akkor már értelmesen találkozva a történelemmel. Tízéves voltam, amikor Apámat kinevezték Veszprém megye elosztó raktára főnökének. A család, még nem mondtam, hárman voltunk testvérek, bátyám és húgom, egy kistestvér meghalt. Középiskolás korban mindhármunk felsőkereskedelmi iskolát végeztünk – kereskedelemé a jövő –, mondta Apám, ő gimnáziumban érettségizett. Persze egyikünk sem lett kereskedő.

Milyen volt a családi környezet?

Szerény polgári családi életünk volt, a szükségesek megvoltak. Anyuka osztotta be Apa fizetését, nem volt vendégeskedés, utazás csak ahova kerékpárral eljutottam, főként a Balatonra, de Pestre is felhajtottam. Iskolai csoportos kirándulással eljutottam Ragúzába, jó eredményeim jutalmául. Úgy volt természetes, hogy női feladat templomba járni, már nagyobbak voltunk amikor megtudtuk, hogy Apánk református. Érdekes volt, csupán ennyi. Mi katolikusok lettünk. Ennek a meséje az, hogy amikor a bátyám megszületett, szépen felöltözték, elvitték a református paphoz, aztán kopognak, kopognak, nem nyitnak ajtót, azt mondja Apám – Hát menjünk akkor a papistákhoz. Szóval ennyire nem volt nagy kérdés hogy melyik felekezet. A lényeg az, hogy szülői részről szigorú erkölcsi nevelést kaptunk. De azt azért eltitkoltam,

hogy a nagy lelkesedésben, ami megelőzte Felvidék egy része visszacsatolását – megint a történelem –, jelentkeztem szabadcsapatba, persze elzavartak, menj vissza fiú az iskolába, neked az a kötelességed.

Milyen volt kikerülni az életbe?

A háborús készülődés miatt a gabonakereskedelmet állami ellenőrzés alá vették, a Hangya Szövetkezet kapta a feladatot megszervezni. Az önálló vállalat Futura nevet kapott. Első munkahelyemként a veszprémi főbizományosság könyvelője lettem. Ez már tetszett, itt lehetett igazán tanulni gyakorlati kereskedelmet. Iskolában sokat szenvedtem, öt órát ülni, és hallgatni a sok buta feleletet. Átrendeztem volna az oktatásügyet. A könyvelési módszert is kritizáltam magamban. Tíz év után Apám a budapesti szövetkezeti központban kapott újabb, magasabb beosztást, a család a fővárosba költözött 1941-ben. A Hombárnál kaptam állást, ugyancsak gabona és terménygazdálkodási, úgy gondolom állami vállalat volt.

A vidéki élet után milyen volt a fővárosi?

Abban az időben már érdeklődtem országos dolgok iránt, politikai pártok ugyan nem érdekeltek, de voltak a haza gondjaival komolyan foglalkozó fiatalok társaságai – egyik a Magyar Közösség a Kecskeméti utcában –, azokat látogattam, főleg egyetemisták jöttek ott össze, Teleki Pál támogatta őket, amíg élt. Egyik gondjuk volt, gondolom Szabó Dezső nyomán, hogy az ország minden jelentős pozíciójában a magyar magyarok kisebbségben vannak, az ország egyre-másra a német magyarok és a zsidó magyarok birtokába kerül. Nem voltak szélsőségesek, az elgondolás szerint a magyarokat rá kell ébreszteni, hogy tanuljanak, dolgozzanak és tartsanak össze. Negyvenöt után ezeket üldözték, akkor tényleg szervezkedtek, de már a kommunizmus ellenében. Élénk szellemi élet jellemezte ezt a kort, reformkornak indult, ha nem jött volna a háború. Én is megfogalmaztam egy régi gondolatomat, hogy a kereskedelmi oktatást gyakorlati műhelymunkával kell értelmessé tenni, összekapcsoltam a szövetkezeti eszmével, ami kedvemem volt. Tanulmányt készítettem, aminek címe *Önállósító iskolaszövetkezetek*. Akik elvégzik, állami kölcsönt kapnak üzletnyitásra, amit majd visszafizetnek. Röviden: a magyart kereskedő szelleművé kell tenni. Ezt a dolgozatot megküldtem az akkori ellenzék vezetőjének, Imrédy Bélának. Fogadott, nagyon helyeselte, ha ismét módjában lesz, ezt meg kell valósítani. Bemutatott pártja egyik országgyűlési képviselőjének, Zimmer Ferencnek. Őt viszont az érdekelte, hogy dolgoznék-e az ő vállalatánál. Megegyeztünk, a haltereskedelmi vállalat üzletvezetője lettem. Milyen a sors: ő német-magyar volt. Többet volt a képviselőházban, mint a vállalatánál, ahol sokszor magam vittem a napi feladatot. Jó párszor láttam irodájában a német követet. Ismét egy kis találkozás a történelemmel.

A háború milyen sorsot tartogatott számodra?

Maradt nekem is belőle. Amikor huszonegy éves lettem, sorozáson azt mondták, egyek még spenótot – vékony gyerek voltam. Aztán

egy évvel később '43-ban már nem mondták, akkor már kellett a katona. Megúszhattam volna a katonai szolgálatot egyik szemem korábbi sérülésével, de azt eltagadtam, mert hát akkor az volt a közszellem, nem is volt ember, aki nem volt katona. Én magam is hazafias kötelességemnek tartottam, hogy most katonai szolgálatra bemenjek. Bevonulás

előtt néhány nappal szoltam csak a gazdámnak, aki dúlt-fúlt – mentesíteni tudott volna a szolgálattól. Kolozsvárra kerültem, mint újonc – három hónapos kemény újonckiképzés után, már az újból visszamehettem Budapestre egy hét szabadságra, de belefért egy eljegyzés is. 1944 tavaszán tartalékos tiszti iskolára rendelték fel Budapestre három hónapra. Annak a végeztével visszakerültem a kolozsvári hadtesthez, ahonnan kiküldtek Gyergyószentmiklósról, az ottani élelmiszer elosztó központba. Óriási élelmiszer és felszerelésraktár volt, ahonnan nem csak a magyar frontot, hanem a keleti frontnak egy jó nagy szakaszát ellátták. Nagyon sok árú volt ott, például a lisztraktárban utcanevek voltak, mert eltévedtek volna az emberek, annyi volt torony magasan. Ezek bádogtetős épületek voltak. Az egész intézmény könyvelését elláttam, kézdívasárhelyi Kézdý Béla őrnagy mellett pénztári ellenzáras voltam. Kis rang, nagy feladat. Meg kell említenem, járt oda felvételezni egy tartalékos német főhadnagy, iskolai tanító, akit már hat éve nyüzött a katonai szolgálat, azt mondta nekem: nem érdekel engem, hogyan végződik a háború, de én eljövök ide, maradék életemet itt akarom eltölteni, mert bejártam Európát, Afrikát, de ilyen tiszta lelkű, becsületes, jóra való népet sehol nem láttam. Egyébe akarok lenni velük. Vajon, hol végezte? Ott voltunk két másik tisztiiskolás társammal október 31-ig.

Az már kritikus időszak lehetett a román átállás miatt.

Igen, augusztus 23-án a románok átálltak, egész éjjel láttuk a végeláthatatlan fénycsíkot az országúton menekülő németek járműveitől. A diplomácia kis csoportja pihenőt tartott a laktanyánkban. Már itt Ausztráliában tudtuk meg, hogy őket a szlovák partizánok „vendégül látták”, a reggeli sorakozón az emeletről mindet legéppuskázták. Történelem a javából. Akkor már nagyon közel voltak az oroszok, mi hármán parancsot kaptunk visszamenni Kolozsvárra. Ott megtudtuk, hogy minden erőt bevetnek Dél

Erdély megszállására, Tordáról kiindulva. Mint tudjuk, ennek első fegyverténye volt a tordai csata, aminek azonban nem lett folytatása. Bizonyára velem együtt sok magyar katona köszönheti életét a terv elvetésének. A hangulatot jellemzi egy epizód: Miskolczi Kálmán törzssörmestert – kiállításra a valódinál is természetesebb hasonmás-Mussolini, amint ott állt az erkélyen – megkérdezte egy öregkatona, – Mikor szerelünk le Törzssörmester úr? – Majd a második lsten korában fiam! – volt a válasz. Aggódóbb percében azt mondta: Majd planétát árulunk a Városligetben! Tudni kell, az első világháború rokkant katonái, szerencsécédulák árusításával tengették életüket. Ennél rosszabb lett: háborús hőseket akasztottak, százazreket elhajtottak. Tudtuk, mi akkori katonák, hogy miért küzdöttünk.

Visszakerülve tehát Budapestre, hogy volt tovább?

Nagy történelmi napom volt 1944. október 15-e. Hajnali 2 óra tájt, laktanyaőrsg szolgálatban, az utca túloldaláról, a másik laktanya köfalkerítéséről torkolattúz, a lövedék a fülem mellett csapódott a falba. Hallani lehetett, hogy a tettes elszaladt. Mi lehet odaát? Rossz jel, történelmi nap. Délben elhangzott Horthy fegyverletéti felhívása a rádióban. Lehetetlen, inkább állna a csapatok élére! Délután lövöldözés zaja a fővárosban. Laktanyazárlat, felrémlik, át leszünk adva az oroszoknak. Hárman elhatároztuk, éjjel átugrunk a köfalra, aki utunkat állja, halál fia. Nem került rá a sor, éjjél előtt a rádió indulókat sugárzott. Nincs átállás. Elmentünk aludni. Szerencsétlen lépés volt a kiugrási kísérlet, a háború attól kezdve már nem a magyar, hanem a német érdekek szerint folyt az országban, a főváros védelmét a németek rendelték el, párturalom, mindent feláldozni a győzelemért. Ennél rosszabb csak az lett volna, ha a csapatok megkapják a parancsot a németek megtámadására. Polgárháború. Kísantant-megszállítás. Beláthatatlan tragédia.

Azt azért meséld el, hogyan bélyegezte meg a katonaság az életedet?

Általában kritikus szemmel nézek mindent, és akkor előfordul, hogy kinyitom a nagy számat. Szenvedek butaság láttán. Iskolában is voltak ilyen zűrök. Katonaidőmben a legnagyobb problémám akkor volt, amikor általában mozgósítást rendeltek el – ez már a Szálasi idejében volt, november közepe táján – be kellett mindenki vonuljon. Tizennyolctól úgy emlékszem 60 éves korig, ha volt már katona, ha nem. Örület. Így bevonultatták az 1900 és 1905 között született férfiakat, akik sohasem voltak katonák, mert ez a korosztály az első világháború után katonakorba kerülve nem kerülhettek be katonának, mert nem is volt szabad katonaságot tartani Magyarországnak. Egy ilyen csoporthoz odavezényeltek engem kiképzőtisztnak. Ezek mind negyven-negyvenöt éves, családos emberek voltak Budapestről. Nem is tudtak nekik felszerelést adni – kaptak egy derékszíjat, kaptak egy sapkát. Felettesem, Setényi István hadnagy – vele akasztottunk bajuszt – kiadta a foglalkozást: tisztelgési gyakorlat. Mondom neki – Itt vannak az oroszok Budafokon, állandóan repkednek felettünk, most tisztelegjünk az oroszoknak? – Ne pofázzon! – mindjárt leteremtett. Nem hagytam magam, én is megmondtam a véleményemet.

Ezeket a szerencsétleneket – én voltam a felelős értük, mint napos tiszt – egyharmadát elengedtem, hogy hazamehet éjszaka a családjához, következő nap a másik harmad, harmad nap a harmadik. Ezek olyan boldogok voltak, hogy otthon lehetnek néhány órára. Ez nem tudódott ki, de a következő izgalmas volt: Azt találtam nekik oktatni, hogyha nagyon közel jönnek az oroszok, akkor dobják el a sapkát meg a derékszíjat, és pucoljanak vissza a családjához, mert csak lelővik őket, mint civil ruhás partizánokat. A hadnagy ezért hadbírószág elé akart vinni engem. Ez elég veszélyes dolog, mert abban az állapotban – hadi állapotban – zendülés – így nevezték, vagy csüggedés, ha valaki valami ilyesmivel nyilatkozik meg, az nagyon hamar bajba

kerülhet. Egy katonai törvényszékben hárman vannak – ha kettő azt mondja, hogy főbelövés, akkor lelővik. Én meg azt mondtam, ha odakerülünk, akkor meg én lövöm le őt. Nem volt hadbíróügyi ügy, de bosszút állt rajtam. Elvitték ezt az egész kiképzendő csoportot, meg azokat is, akik be voltak osztva oktatóknak. Engem ott hagyott. Valakinek

megmondta – Dögöljön meg itt, majd az oroszok... De hát milyen a sors, a szerencsétleneket kivitték nyugatra, Ausztriába, onnan a németek elvitték őket, főlserelték – nem tudom milyen kiképzést kaptak, vagy milyen fegyvert, bevetették őket Lengyelországban az oroszok ellen. Kétharmada ott halt meg.

Kemény élet lehetett.

Volt másik konfliktusom, ami azért békésen végződött. Decemberben a Hangya Döry Konzervgyárnak lettem katonai parancsnoka. Egyébként nagy pozíció, de hát abban az időben tisztekből hiány volt. A hadapród-örmmester ilyenkor kap tiszti beosztást. Jön egyszer egy ugyancsak hadapródörmmester, tűzszerész – egy robbantó osztagnak a parancsnoka. Azt a parancsot kapta, hogy minden föllelhető élelmiszert, raktárt, satöbbi föl kell robbantani, hogy az orosz éhen haljon. Hát ez marhaság. Ebben a gyárban készítették a katonaság részére a ládázott marmeládét, úgy hívták akkor, Hitler szalonnát – ami pirosított lekvárféle volt, vegyes gyümölcs, egy cseresznye, egy tök – valami ilyenféle készítmény, ahogy mondták: pulp, és ott több ezer hordóban állt a pulp. Mondom neki, ne heveskedj, beszéljessünk egy kicsit. Az oroszok elveszik a szalonnát, a zsírt a lakosságtól, nem fogják ők a pulpot elvinni, amiben még cukor sincsen, meg nincs még összefőzve sem. Úgyhogy továbbállt, nem robbantották föl. Mit ad Isten, orosz fogságból hazakerültem hét hónap után, vissza a szülői házhoz, közel a gyárhoz. Apám meséli – bizony nehéz volt élelmiszerhez jutni. Itt már csak nézték az emberek az eget, hogy honnan jön valami égi manna. Egyik nap kihirdetik, hogy a Hangya Döry Konzervgyárban lehet kapni pulpot. Ment a jónép kosarakkal, vödörrel... Hát nem volt sok íze, Anyuka följavította, megettük.

Volt még egy eset... A konzervgyárnak volt cukorraktára Budán. A Horthy Miklós hídon – most Petőfi hídnak nevezik – kellett átmenni. Akkor már nagyon szórták a fővárost délről, belövéseket is kapott a híd az alatt míg átmentem rajta. Egy lakótömb pincéjét bérelte a gyár raktárként – rengeteg cukor volt ott a katonaság részére tartalékolva. Úgy ítélték, a katonaságnak ez már nem kell. Én ezt kiosztom. Nem szóltam senkinek, vittem a gyárból a raktár kulcsait. Az házmesternek

mondtam, hogy szóljon a környék házmestereinek, hogy cukorosztás. Kinyitóm a raktárt. Mondtam szervezzék meg, hogy ne legyen pánik, aztán ott is hagytam, siettem vissza.

Aztán 1945. január 20-án átment rajtam a front, és engem magával vitt. Embert nem kellett ölnöm, valamit azért segítetttem, hogy ne legyen könnyű Budapest bevétele. Aztán orosz fogságban köszöntöttem a háború végét, előbb 23 ezred magammal Gödöllőn a Premontre Gimnáziumban, majd gyalogmenetben Ceglédre hajtottak kétezer társammal együtt.

A fogság nem hagyott nagyon keserű nyomot?

Szívós legény voltam mindig, semmi nem rendít meg – új helyzet, más teendő, ez az egész. Embertelennek nem mondhatnám az oroszokat, ők csak őrizték a tábort, hanem a körülmények. Akkor azon gondolkoztam, hogy mi lenne jobb – hogyha nem fáznék, mert betonon kellett aludni, ha nem éheznek, vagy ha a tetvek nem csipnének? Márciusra már a fázás megoldódott. A tetveket kiirtottuk valahogyan. Az éhezés terén egy kicsit még javult is a helyzet. Közben a ceglédi táborból vitték tovább a Budapestben összeszedett, főleg civil embereket – amikor összejött ötezer ember, akkor jöttek a vagonok, és elvitték őket. Én ilyen alkalomkor elbújtam. Volt, aki a padláson bújt, azt megtalálták, mindent átnézték, tő nem maradhatott. Én bebújtam a magyar táborparancsnoknak a szobájába, mert nyitva volt, az ágy alatt elbújtam. Ezt háromszor megcsináltam.

Cegléden két tábor volt, a volt huszárlaktanya és a páncélos laktanya. Meglaktam mindkettőt. A páncélos laktanya magyar parancsnoka egy derék rendőr alhadnagy volt. Hírét vette, hogy az oroszokat a nyugatiak felszólították, bocsássák szabadon a fiatalkorúakat, leventéket. Jelentkeztem leventeparancsnoknak, összeszedtem több száz fiatal. Minden reggel tíz órákor masíroztunk fel alá, énekelve katonanótákat – Horthy Miklós katonája vagyok... –, hogy az orosz táborparancsnok a déli viziten emlékezzen a feladatra. Hatszáz leventét tartottunk nyilván. Három hét után egy nap kinyitottak egy kaput az oroszok, és a legközelebbi odaérkezőkből hatszázat kizavartak – pasli domu! Én voltam a legutolsó magyar leventeparancsnok – 1945 májusában.

Egy napon felrémlt a vég, mégsem kerülöm el Szibériát... A páncélos laktanyából átvitték a még ott volt foglyokat a huszárlaktanyába – onnét történt a vagonba terelés. Már július volt, most már mindenkit kipucolnak. Aki nem alkalmas, azt kidobják, aki alkalmas, azt viszik. Szép lassan megy a sor velem a terelőben, már közel a német katonáorvos asztala. Egyszerre csak hallom a nevemet – Banti! Nézek oda, ki az? Rimanóczy Ernő százados. Épp arra jött, véletlen odanézett... az Ég küldte. Ő volt akkor a huszárlaktanya-tábor magyar parancsnoka. Kiemelt a sorból. Másnap én voltam a táborparancsnok helyettes. Le volt törve, három gyerekes családos ember volt, öneki is megígérték az oroszok – hogyha a táborparancsnokságot szépen végigviszi... Ő helyettes volt Petrás János őrnagy mellett. Az őrnagyot hazaengedték, ő meg ott sírt nekem.

A nagy szerencse után hogyan sikerült

kiszabadulni?

A csepeli gyárakat az amerikaiak nem bombázták, hanem a dolgozók városnegyedét, legcsúnyábban Pestszenterzsébetet. 1944. április elején tíz napon át szórták pusztító bombákat a városra a déli 11 órák érkező amerikai liberátorok. Ez is személyes élményem, még a tiszti tanfolyamról vezényelték oda minket, őrizni a fel nem robbant bombákat. A csepeli gyárak részére kértek 1945 júliusában az oroszoktól, a foglyotáborból szakmunkásokat, az én feladatomból volt kihirdetni és felvezetni a jelentkezőket – hegesztőt, bádogost, lakatost. Ilyen már nem volt, de jelentkezők mindig akadt. Aztán egy nap kihirdettem: papok, tanítók, tanárok, orvosok, köztisztviselők gyülekező. Ilyen volt bőven. Hetenként egyszer-kétszer lehetett átlag hatvan „szakmunkást” felsorakoztatni.

Magamnak meg hamisítottam egy papírt, ami azt igazolta, hogy sosem voltam katona. De akkor már nem is voltam katonaruhában, a cserebere miatt. Katona kevés volt a táborban, többnyire utcán összefogdosott civilek voltak. Ez az úrlap meg úgy került a kezembe, hogy a laktanyatábor mögött volt egy külön épület, ott valamit őriztek, ott állt a városnak egy rendőre, és avval valahogy kommunikációba kerültünk. Egy kavicsot tekintünk papírba és dobtuk ki, ő meg onnan be, a papíron üzenet, kik vannak a táborban. Így ment az információ. Nagyon sok embernek a neve kikerült a családjához, hogy most éppen itt van. Prohászka Gizella városközi tisztviselővel folytattam ezt a légiposta levelezést, ő pedig a hozzátartozókkal. Tőle jött a sorozási úrlap.

Eljött a napja, amikor bemutattam az igazolást az orosz parancsnoknak, hogy sosem voltam katona, az orosz ránézett... rám nézett... Dobre, mehetek ki. Együtt sétáltunk Rimanóczy Ernővel a városházára, szépséges Gizella vénkisasszony lakásán tisztába jöttünk, vonatra ültünk szabad polgárként, ami furcsa érzés volt. ■

[folytatás a következő számban]

Levél

MAGYARORSZÁGRÓL

Nagy György szerkesztő, műsorvezető, szerkesztőségvezető. Budapesten született 1953-ban. Fiatal korától érdekelte a televízió világa és már 1971-ben kezdte el a fokozatosan kimagasló pályáját a Magyar Televíziónál. A zenevilág és történelem is hozzátartoznak

szakterületeihez. Számátalan kiemelkedő televízió projekt az Ő nevéhez fűződik, a közelmúltban például a „Hogy volt?!...” című sorozat, amely az MTV archívumának kincseiből válogat. Legutóbbi munkája a 46 részes „Magyarország története”, amelynek forgatókönyvírója-műsorvezetője. A sorozatban elhangzó több mint 300 színes „történelmi meséből” 2010 őszén jelent meg „Magyarország apróbetűs története” című könyve. Nagy György felesége Székely Katalin képszerkesztő, egyetlen gyermekük Székely-Nagy Katalin pedig szabadúszó újságíró.

A nyomtatott betű jövője

György Nagy is a leading presenter and editor at the Hungarian Television (MTV), with a particular interest in music and in history. Most recently he was scriptwriter and presenter of a 46-part series entitled “Hungarian History”, which subsequently formed the basis of a book.

At the 6th Sajtófesztivál [Media Festival] held recently in Budapest, he spoke about a subject dear to many people's hearts, and kindly agreed to share his thoughts with readers of the Magyar Szó. The subject: the outlook for the printed word and for books in the face of an ever more dominant electronic future.

Having worked in the world of television for some forty years György would be forgiven for favouring electronic media, but he sees a place for both electronic and print media. The exercise of adapting his “Hungarian History” television series into a book proved exceedingly challenging. Usually people make books into films; in doing the reverse he found himself wanting to compensate for the music and the images underlying the narrative of the film. In fact adapting any work from one medium to another, according to György, is wrought with difficulty, when the creator of that work created it specifically for a particular medium. He believes that every medium has its own worth and that by virtue of that, need not and should not be in competition with any other. Adaptations are therefore inevitably recreations that, if done well, bring a different dimension to the story.

György believes hard copy books will always have their place. Apart from it being an entirely different experience reading a printed book and physically turning its pages, compared with scrolling down segment by segment in an e-book, there is so much more that can be done with a book than with an electronic library. You can give books as presents, you can inherit

books, you can browse through them in bookshops, smell them in libraries, cherish them for the memories their physical presence may hold...

Each medium serves its function. While electronic media open up new and fantastic opportunities, the physically printed word will never lose its relative importance. Words, after all, says György, mean the same whichever media they appear in - it's the atmosphere generated in the way they are communicated that makes all the difference to readers.

Egy olyan ügyben ragadok klaviatúrát (látják, milyen furcsa: ez is éppen belevág a mondanivalómba, tudniillik hogy bár a leveleink többségét már számítógépen írjuk, de az írással kapcsolatos közmondásaink, szólásaink mégis a papírt és a tollat idézik...), szóval olyasmiről szeretnék írni Önöknek, ami valószínűleg ugyanakkora probléma, ugyanolyan aktuális kérdés Wellingtonban, mint Budapesten. Nevezetesen: hogy kell-e aggódnunk amiatt, hogy a számítógép, az e-book, az SMS, a közösségi oldalak mindennapi, és egyre gyakoribb használata miatt háttérbe szorul, sőt még meg is szűnhet a kézzel való írás, a könyvolvasás, a könyvtárháznál, hogy le kell-e mondanunk a papír suhogásáról és a nyomdafesték szagáról – vagy mindez az aggodalom csak konzervatív emberek nyavalygása, szembenállása a haladással?

A minapi Sajtófesztiválon, amelyen a budapesti Vörösmarty téren felsorakozott a pavilonokban a hazai írott sajtó színe-java, az volt a fő kérdés, hogy vajon jogos-e az a félelmünk, mely szerint „a Gutenberg-galaxist lerombolhatja az elektronika”, és maholnap az olvasók már nem vásárolnak majd sem nyomtatott újságot, sem könyveket, hiszen mindezt (ingyen!) megtalálják az interneten.

A legegyszerűbb válaszem az, hogy: fogalmam sincs. A magam példája legalábbis semmiféle fogódzót nem ad a válaszhoz, hiszen én eleve televízióra írtam a Magyarország története című tévésorozatban a „történelmi meséimet”, amelyek egy kiadói ötletből aztán könyvvé váltak, „Magyarország apróbetűs története” címmel. A könyvcsinálás módszere roppant egyszerű volt: mivel a televízióban elhangzott történeteimet a filmfelvétel előtt természetesen megírtam, hiszen háromszáznál is több történetet nem lehet a kamera előtt rögtönözni,

ezért a könyv összeállításakor csak elő kellett venni és összerendezni a film forgatása előtt megírt szövegeimet, – de rengeteget szenvedtem a film „megkönyvesítésével” (- bár ezt az utat éppen fordítva szokás megjárn: könyvekből szoktak filmeket csinálni). Ugyanis folyamatosan azt éreztem a könyv korrektúrázása közben, hogy fellábú minden sora: hiányzik mögüle a kép, a zenei aláfestés, az előadó hanglejtése, gesztusai, az illusztrálásul bemutatott tárgyak és tájak, – vagyis: azzal szembesültem, hogy egy televízióra kitalált dolgot szinte lehetetlen könyvvé tenni. (A kiadó nem így gondolta, és a remek eladási statisztikák talán őt igazolják.) Én viszont változatlanul úgy gondolom, hogy a televízióra szánt szövegeim megírásakor, minden szó lejegyzésekor tudtam előre, hogy ezeket a szavakat milyen környezetben mondom majd el a filmben, hogy milyen ruhában leszek, mekkora plánt mutat rólam a kamera, miközben mesélek; hogy mi lesz a háttérben, milyen illusztrációkat vágunk be a szöveg közben, milyen zene szól alatta – vagyis egy komplex anyag volt a fejemben akkor, amikor a szöveget megírtam ehhez a tévéképernyőn megjelenő összetett egységhez, és attól félek, hogy az olvasó egy csonkított, hiányos gondolatsort kap, ha a televízióra szánt látni- és hallanivalók nincsenek benne a könyv betűiben. Ettől még persze ez a könyv érdekes, izgalmas történeteket mesél el – de nem ugyanígy írtam volna meg, ha eredetileg nem képernyőre írom. Vagyis: ha nem is zárom ki, de mindenképpen rendkívül problematikusnak tartom a műfajról műfajra történő, újraalkotás, újragondolás, továbbépítés nélküli egyenes adaptációt.

Négy évtizedes televíziós pályafutásom során gyakran feltettem magamnak a kérdést: annak, amit éppen csinálok, van-e létjogosultsága? És ez a kérdés soha nem olyan alkalmakkor ötlött fel bennem, amikor „echte” televíziós műfajú műsort készítettem, mint például televíziós dokumentumfilmet, magazint vagy úti filmet, hanem amikor egy más felületre – ahogy mostanság mondják: „platformra” – kitalált produktumot közvetítettünk a kamerákkal. Vajon mi „megy át” a képernyőn, amikor színházi előadást, koncertet, műepülő bemutatót, vagy katonai parádét közvetítünk? Átéltető-e az Ötödik szimfónia, ha nem magam dönthetem el, hogy az első hegedűsöket vagy a fúvósokat nézzem, hanem azt kapom, amit a közvetítés rendezője a készülékemre pakol; nem hiányzik-e a színházi közvetítésből a ritkábban felvett elegáns öltözké által sugallt „nem-hétköznapi” külsősége mellett a megváltoztathatatlan, egyidejű színészi pillanat nagyszerűsége is? Mit ér a focimeccs sör, szotyola, és a kórusban való szurkolás nélkül? Azaz: nem immanens része-e egy alkotásnak az alkotó által a közlés eszközeül szánt közeg?

Nekem ezek a kérdések jutnak eszembe akkor is, amikor az „olvasni vagy tévézni” sokszor elnyamnyogott csontja kerül szóba; és akkor is, amikor váteszek temetik a könyvet, mondván, hogy az e-book világában kinek kell a

lapozgatás, hiszen az elektronikus olvasó szerkezettel annyi minden mást is lehet csinálni az olvasáson kívül, és ilyenkor rengeteg mutatós példát szoktak felhozni. El is magyarázta egy ismerősöm, hogy milyen jó dolog a Bibliát digitális olvasóval használni, hiszen csak egy mozdulat, hogy a géptől megkérdezzem mondjuk azt, hogy hányszor fordul elő a Bibliában az Isten szó, és a gép máris közli velem, hogy...

Nem mondom meg, hogy hányszor. Nem néztem meg. Nem érdekelt. A nevezett könyvben én ugyanis ezer évek üzenetét keresem, égi és földi igék, hit és erkölcs közötti kapcsolatot, a létezésre vonatkozó utasításokat, válaszokat az örökös kérdéseimre – és ezek között a kérdések között az Isten szó előfordulásának száma valahogyan nem szerepel...

Amúgy is: jómagam kompromisszumkereső alkat vagyok, és a „vagy-vagy” válaszok helyett jobban szeretem az „is-is” jellegű megoldásokat. Miért kellene a 21. századi embernek választani egyrészt a papíralapú olvasnivaló, másrészt a képernyő vagy a monitor között? Ki állította, hogy a kerékpár feltalálása óta tilos gyalogolni? A kétféle előrejutást egyetlen módon lehet összevetni: az egyik gyorsabb haladást tesz lehetővé a másiknál. Passz. És? Ez az egyszerű arányszám, az előrejutás sebességkülönbsége tud-e valamit arról, hogy melyik mozgás egészségesebb, hogy melyik milyen izomcsoportokat mozgat meg; hogy melyik alkalmas jobban mondjuk városnézésre, és melyik a mezei túrákra; hogy melyik tevékenység közben látok többet a környezetemből, melyik mozgásforma a gazdaságosabb meghatározott helyzetekben, vagy hogy melyik milyen társas kapcsolatokat tesz lehetővé? A gyaloglás és a kerékpározás is sokkal több, mint „helyváltoztatás”! Egyik sem „jobb” vagy „fontosabb” a másiknál, és tengernyi körülmény dönti el, hogy mikor melyiket válasszam.

Vajon egy könyv elolvasásával mindössze az a célom, hogy a fejembe kerüljön mindaz az információmennyiség, ami az adott könyvben le van írva? Nem vezet ez a leegyszerűsítés a „100 híres regény” típusú összefoglalók sivárságához? Megette a fene, ha a Háború és békéből annyi marad bennem, hogy „a világ legnagyobb hadserege vereséget szenved a felperzselt hátszágban, és közben két férfi szeret egy nőt”...

Nekem bizony sokkal több élvezetet ad egy regény elolvasása, mint az ugyanazon írásmű filmváltozatának a megnézése: egyszerűen azért, mert a könyv írója, az az ember, aki ezt a papíralapokra zárt világot megalkotta, olvasásra szánta a művét! Miközben sorokat sorok alá rótt, engem látott maga előtt, aki majd ugyanebben a sorrendben haladok végig ugyanezek a sorokon, ugyanazt az általa megteremtett világot felépítve, újrateemtve magamban, amelyet ő látott, amikor a könyvet

írta, precízen, tudatosan megszerkesztette minden mondatát. Tudta, hogy melyik szónál fogok felnevetni, és melyiknél szorul gombóc a torkomba. A gondolatait leírt szavakban, mondatokban komponálta meg, és a reprodukálásnak is ez az egyetlen pontos módja: az olvasás. Az alkotó egy kódot használt: az írást, és nekem ugyanazt a kódot kell használnom ahhoz, hogy a dekódolás során hozzájussak az író gondolataihoz. A kör így, és csakis így zárul be. Papíralapokra szánt szövegek dekódolását nem lehet egy másik kódrendszer használatával megérteni.

Ezért nem hiszek abban, hogy regényeket fel lehet olvasni kiváló színészeknek, és ezeket egy CD-n hallgatva majd sok száz kilométeres utakon autózó kereskedelmi ügyszervekben, - akik zene vagy hírek helyett talán sznobériából, talán jó szándékúan „hangos regényeket” hallgatnak, - ugyanazok az érzések és gondolatok keletkezhetnek, mint az olvasólámpa alatti fotelben kucorgó könyv olvasóban. Nem, kérem szépen, az a véleményem, hogy minden alkotásnak megvan a maga műfaja, amelyből „egy-az-egyben” nem lehet átemelni egy másikba, mert megbicsaklik az „üzenet”. A „Nagyítás” című filmet nem lehet televízióban megnézni, mert egy másik közegre: a mozira van megkomponálva; a Forma 1-es autóverseny hangulatának valódi megéléséhez nélkülözhetetlen az égő fűketet szaga, és hogy a gyomromban érezzem a motorhangokat, ez reprodukálhatatlan a tévéközvetítésben, az már egy másik valóság lesz; és a Tragédiából sem lehet büntetlenül tévéközvetítést csinálni. Egészen más persze, ha a „befogadó” műfaj átforgalmazza a művet, és megemeli, új, más értéket – ideális esetben: az eredeti alkotó akaratával megegyező új minőséget ad az adaptációnak. De akkor ez már nem egyszerű leközvetítése egy valaki által valamikor már létrehozott alkotásnak, hanem annak továbbgondolása. Igen, ennek van helye, és erre kiváló példák vannak, televízióban-színpadon-filmen egyaránt. De nem hiszem, hogy a „Szindbád” Huszárik által továbbálmódott világa versenyezni akarna Krúdyval. Huszárik (és persze Latinovits...) nem helyettesíteni akarta filmjével a regényt, hanem egy másik műfajban, másfajta eszköztárral továbbgondolni.

Ezért gondolom azt, hogy soha nem fog „vagy-vagy”-ként felmerülni ez a kérdés. Az elektronikus könyvtár és a többi digitális lehetőség számtalan érdekes, újfajta alkalmazást kínál. Ám legyen: akit érdekel, megtudhatja, hogy hányszor fordul elő Isten neve a Bibliában. (Egyébként, ha már ennyit írok róla, most megnéztem: 4220-szor... És ezzel az adattal mire megyek?) De a Biblia szó akkor is KÖNYV-et, és nem laptopot jelent... Könyvet, amit izgalommal válogathatok, lapozgathatok a könyvesboltban; ami ajándékozható, örökölheto, aminek van története, amiben, ha újraolvasáshoz leveszem a könyvespolcra, esetleg évtizedekkel ezelőtti villamosjegyet találhatok, vagy négylevelű lóherét gyerekkoromból. Könyvet, aminek

illata van, és amire jó ránézni, ahogy itt ülök a könyvespolcom előtt. Nem sok, tán öt-hatezer kötet, elférne az egész egy winchesteren. De akkor nem tudnám, hogy melyik könyvet vettem gimnazistaként egy antikváriumban, és melyiket kaptam búcsúajándékként egy halálosan beteg barátomtól... Jó, tudom, hogy ebben a nyomtatott papírhoz való csökönyös ragaszkodásban rengeteg az érzélgős nyavalygás a könyvszágról meg mindenféle értelmetlen és fölösleges reminiscenciákról, és talán az én generációmmal akár el is múlik mindez. Aki kamaszkorában nem olvasott át hosszú éjszakákat a kislámpa (meg egy üveg baracklekvár) mellett kuporogva, vagy forró nyarak árnyékolt teraszán, vagy Duna parti lépcsőn ülve, elfeledkezve az idő múlásáról, az nem is fogja tudni, hogy ez milyen –, ergo nem fog neki hiányozni...

Az viszont biztos, hogy Isten mentsen meg bennünket attól, hogy emiatt valamiféle oktatási purifikátorként megharagudjunk a televízióra, a számítógépre, az Internetre – meg azokra a csodákra, amik még jönnek, pillanatról pillanatra újak és újabbak. Ezek csak eszközök, amiket remek dolgokra lehet használni. Olyanok, mint egy újságosstand, amely egyaránt kínál rejtvényfüzetet és szex lapot, tudományos folyóiratot és sporthíreket; vagy mint egy könyvesbolt, amelyben van lektűr, tényirodalom, romantikus szerelmes történetek, lexikonok és pornókönyvek, szótárak és fotóalbumok. Mindenki azt tesz a kosarába, amit akar. De ha valaki mindig csak üres kosárral jön ki az üzletből, arról nem a könyvnyomtatás feltalálója tehet...

Én tehát nem aggódok a nyomtatott betű jövője miatt. Hiszem, hogy az ember száz év múlva is írott szavakban, mondatokban fogja kortársaiával vagy a jövővel közölni a gondolatait – természetesen a mozgókép- és a hangrögzítés már ma is meglévő, és nyilván még szaporodó lehetőségei mellett. Lám csak, én is küldhettem volna most Új-Zélandra video- vagy hangüzenetet, de mégis a levelet választottam, (függetlenül attól, hogy papírra vagy monitorra írok), és Önök is egy nyomtatványban olvassák a soraimat. Miközben persze én is adok minden nap video riportokat IS, és Önök is látnak a televízióban, vagy hallanak a rádióban, vagy az internetes video megosztókon nap mint nap rengeteg kép- és hangüzenetet IS. De írunk, és olvasunk is. Nem zárja ki egyik a másikat, mindkettőre szükség van. A kimondott és a leírt szónak lehet, hogy a *jelentése* ugyanaz. De a *hangulata* egészen más! Akinek ezt meg kell magyarázni, aki nem érzi a különbséget, az még soha nem mondta ki – és nem írta le egy kis levélkében azt, hogy *szeretlek*...

Ugye, hogy mindkettőre szükség van a maga helyén? ■

Nagy György
Budapest, 2012 május 20.

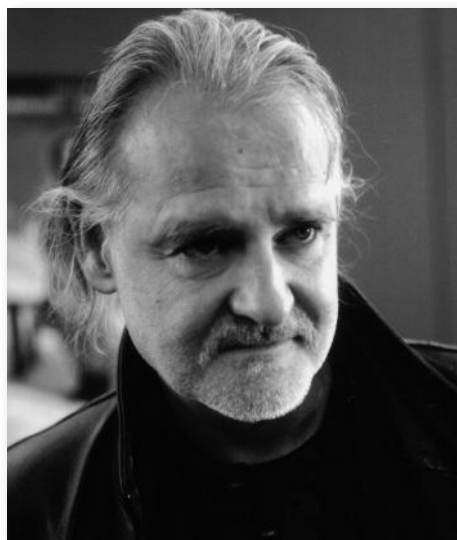

my ten favourite hungarian films

columnist: paul hallyen

FAMILY NEST (CSALÁDI TŰZFÉSZEK)

One of the nice things about this series for me is choosing to write about my *favourite* Hungarian films, rather than writing about the *best* Hungarian films. Selecting those films which I consider my favourites is naturally more subjective, than choosing those films that meet more objective criteria, and it allows me free reign to write about films that, for whatever reason, mean something personal to me. I would hope that there is some overlap between the two categories and in many cases there are. Of the five films I have discussed already as being among my favourite Hungarian films, *The Witness* (*A Tanú*) and *Merry-go-Round* (*Körhinta*) would easily make just about everybody's list of best examples of Hungarian cinema. The film I will discuss in this article, *Family Nest* (*Családi tűzfészek*), by the great Hungarian director, Béla Tarr, would, however, be unlikely to make many critics' lists of the best Hungarian films by whatever standards you choose. It is nonetheless one of my favourites.

So, why is this film a favourite? In part it has to do with one of my self-imposed restrictions in selecting my ten favourite Hungarian films, and that is that only one film from a particular director is allowed onto the list. Why this restriction? Mostly because the list would otherwise be almost completely dominated by two directors: Béla Tarr being one of them and István Szabó the other. Between these two I

could choose more than a dozen favourite films they have directed. Their output (in particular Szabó's) has been of such a high standard over a long period of time that it would be impossible not to include both Szabó's and Tarr's many masterpieces in my list of 10 favourite Hungarian films – hence the self-imposed restriction of one per director in my list.

Béla Tarr is undoubtedly one of the giants of Hungarian cinema over the past 30-odd years. His highly individual style is characterised by extraordinarily long takes, his movies nearly always being filmed in black and white, with a grim and dense atmosphere that draws the viewer into a world that becomes extraordinary. Over the years his films have become grimmer and bleaker; their outlook on life is the antithesis of the Hollywood happy ending approach, where stories follow a predictable path to resolution, completeness and moving forward. Tarr's films are not like that at all, quite the reverse.

His latest and last film, *The Turin Horse* (*A torinói ló*) for example follows a peasant and his daughter over six days as their world gradually dims to darkness. Almost the six days of creation in reverse. And let's not forget his six and half hour epic film, *Satantango* (*Sátántangó*), which follows the lives of a crumbling, mud-caked, rain-sodden Hungarian village and its inhabitants and their equally crumbling lives. Cheery stuff? Absolutely not! But so beautiful and powerfully shot that it leaves you gasping for air at its power – well, me at least! There are other equally powerful films with the same insistent long takes and depressing stories and atmosphere to choose from among his work.

As I said at the beginning, this series is, however, about my favourite films, not necessarily the best Hungarian films. *Family Nest* is one of my favourite Hungarian

films although not Tarr's best film by any criteria. It was among the very first Béla Tarr films that I watched and that goes a long way to explaining its status as one of my favourites. We had recently returned from living in Hungary, including six months living in a small apartment in a housing estate in one of the poorer parts of Budapest. *Family Nest* takes place in just such an apartment and so there was a strong sense of familiarity that attracted me to this film.

The story is relatively straightforward: a husband (Laci) and wife (Irén) and their young daughter are forced to live with Laci's parents in a small one-bedroom apartment, while they wait – hopelessly – for an apartment of their own. As three generations live cheek-by-jowl in such a confined space, tension is inevitable and much of the film is about the arguments and disputes they endure. Laci's father, like his mother, (their names are never mentioned in the film), constantly criticises Irén and seeks to undermine her worthiness as Laci's wife. The conflicts, constant pressure and back-biting lead to the marriage breaking up under the weight and pressure of their living conditions. In the end both are left, separate and in tears, yearning for the happy family life they cannot have.

On one level the film is a damning indictment of the Hungarian housing situation of the 1970s when, due to bureaucratic bungle, apartments remained empty while thousands of couples waited for their turn to be allocated a place of their own. It was not uncommon for children to

live with their parents long after their wedding. In one scene, Irén pleads with a housing official to be allocated an apartment. She implores, "*All I am asking, is for you to try and understand what it means, not to be able to sleep when you want, eat when you want.*" He replies coldly, "*I am not paid to put myself in your place.*"

But the film's implicit criticism of Hungary in the 1970s is made explicit in a scene where Laci's father and Irén attempt to mend a framed picture of the communist coat of arms that her daughter has broken at school and has brought home to be mended. As the two work to glue the picture back together, the metaphor couldn't be clearer. The system is broken and while the cracks can be papered over, it is broken nonetheless. But there is an even more damning indictment of Hungarian society in general, including its inherent prejudice towards Roma, coupled with male power. One of Irén's friends is a Roma. During a family game of cards, Laci's mother says "*What do you say? Your daughter-in-law. Bringing that dirty gypsy girl. She stuffs her*

admired for its trenchant portrayal of the social ills of a communist society, but to my mind it is equally devastating commentary on the nature of personal relationships, especially between men and women.

The film was made in 1978, at the same time as the satirical *The Witness* was being made. On one level it is surprising to me that *Family Nest* was nonetheless released in Hungarian cinemas the following year. However, it does illustrate that Hungarian film-makers had a remarkable

degree of freedom during the Kádár years – provided there was no direct criticism of the Communist Party or the events of 1956. If film-makers and other artists avoided these issues, they were largely left alone. What sort of reaction *Family Nest* received upon release is unknown and while its social

criticism would no doubt have been well received, I like to imagine many Hungarian middle-aged males found it uncomfortable viewing. But who knows, perhaps not...

The film itself was shot over six days, using a mixture of professional and non-professional actors, the latter being characteristic of Tarr throughout his directorial career. This, combined with the extensive use of hand-held cameras, necessitated by the cramped real-life apartment in which the film is shot, gives the film a decidedly documentary feel. There are many close-ups contributing to the claustrophobic

atmosphere of the whole film, especially as it was shot in a slightly grainy black-and-white. The fast-panning of the camera, unusual in later Tarr films, also contributes to the roughness and griminess of life in a crowded Hungarian apartment of the 1970s.

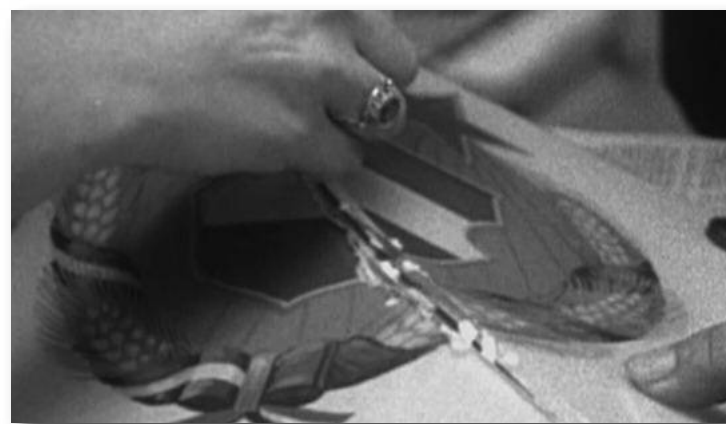
Only in the last two shots do we see Tarr's future penchant for long takes, when both Laci and Irén are shown, in separate full close-ups, confronting separation and expressing their disappointment, while gently weeping, that if only they had had their own apartment they could have worked things out

and saved their marriage. They are separated from each other and facing a bleak future where hope does not play a role at all. It is quite heartbreaking.

While the themes explored in *Family Nest* are universal, the film itself is firmly rooted in Hungarian society. Whether it is the apartment's furnishings, the language, the incidental music, or the TV programmes that play in the background, the setting and tone of the film are unmistakably Hungarian.

If this sounds depressing it is; but the skill with which Tarr shows his characters and their situation is effective and compelling and makes for a worthwhile cinematic experience. Tarr would later say that in his early days he wanted to change the world with his films and you can sense the rage of an angry young man in this film. Tarr's next two films, *The Outsider* (*Szabadgyalog*), and *The Prefab People* (*Panelkapcsolat*) continued to explore the themes of societal and personal alienation, and decay with a similar sense of anger.

In the end it is the intensity and searing manner in which Tarr portrays the lives in this family in their "fire nest" (a literal translation of *tűzfészek*) that makes this one of my favourite Hungarian films. Tarr has made better films, but this portrayal of family life in 1970s Hungary will remain with me always. ■

with food, with coffee, with cigarettes." Laci agrees by claiming Roma are all thieves. Certainly that attitude was prevalent then, as it is still today. Shortly afterwards there is an unpleasant scene where Gábor, Laci's brother, after drinking heavily, is shown raping Irén's Roma friend while Laci watches on. Roma's lowly place in Hungarian society is laid bare. Of course, nothing happens to the men and the rape is unreported.

The hypocrisy of male sexual relations is further explored to devastating effect. Laci's father continues to imply that Irén was "loose" while Laci was away in the army. However, the film reveals that Laci's father is having an affair. He proclaims his love, or rather his desire for his mistress, in a rough, drunken manner while they are having a drink at a local pub. His mistress rejects him, leaves, and Laci's father drowns his sorrows further while softly singing a sad old Hungarian song about how hard life is. He is a thoroughly unsympathetic character and Tarr is both perceptive and brave in revealing the underlying sexism of Hungarian society. The film is often seen and

Új-Zéland, hatalmas, gyönyörű kert. Csoda-zöldje, virágai csoda-tarkasága és lakói természetszeretete teszik azzá.

Magyarország is kert. Területének nagy része erdő, mező, tájvédelmi, természetvédelmi terület. Az itt élők szélsőséges, kontinentális éghajlati viszonyok között építik, hosszú századok óta, szépséges kertünket. Magyarország szép, de szépségéért sokat kellett, sokat kell szenvednie. Faggal és aszályal, kártevőkkel.

A magyar kert nem olyan zöld, mint az angol. A magyar kert nem olyan rendezett, mint a francia. Viszont a magyar kert népművészetünk szimbólumait rejtí, messze múltba vezet vissza története. A magyar kert igen szívós. A magyar kertésznek nagy a tudása és erős a hitvallása. Ezzel az erős hitvallással védekezik a kártevők ellen is. Hiszen, kártevőkre is szükség van, csak, hogy el ne unjuk magunkat a dologtalanságtól.

I. Hazánk kertjeinek története

Az Árpádok korában nem voltak Magyarországon díszkertek. Ekkor még csak a kolostorkertekben virágzott a rózsza és a fehér lilium és a különféle déli fűszer.

A lovagkori díszkertet az Anjouk honosították meg Magyarországon a királyi várakban és onnan vették át lassanként a nemesi várak. Olyanfélék lehettek, mint a nyugati várkertek, ilyen lehetett a Károly Róbert által alapított visegrádi várkert, és ilyen a Zsigmond által alapított budai várkert.

A kolostorok kertjei a szerzetesek ellátását szolgálták, ezért a kolostori korszakban mindig szerények és igénytelenek voltak, mint a kolostorok lakói. A városok kertjei, főként szőlői azonban nemcsak a tulajdonos polgárok szükségleteit elégítették ki, hanem kereskedelmi igényeket is. Zsigmond korában már lényeges szerepet játszottak Buda körül a nyugati oldalon a díszkertek és a várak, városok környéke is híres volt a szép kertekről. A királyi várkertek egész sora díszlett Buda, Pest, Visegrád vára alatt, az érseki várkertek közt nevezetes volt az esztergomi.

A budai királyi vár lenyúlt a tabáni völgybe, a visegrádi királyi kert a Duna partján terült el, de mindkettő, mint a többi is, szerényen meghúzódott a vár alján, ezek a középkori várkertek olyanok voltak, mint a várak előterei, belépői.

A XV. század magyar kertjei közül, a leghíresebbek voltak Mátyás király kertjei. Mátyás nagy arányokban kibővítette a visegrádi és a budai királyi kertet, s tudjuk, hogy ekkor már Pesten, Nyéken, Tatán, Komáromban és Pozsonyban is voltak királyi kertek. Dicsérik még az esztergomi primási és a pécsi püspöki kertet is.

A XIV. és XV. században a királyi és főúri magyar kertetek olasz kertészek rendezték be és azok gondozták. Már Károly Róbert is olasz kertészt tartott Visegrád várában. Mátyás budai, visegrádi, tatai és más palotáit olasz művészek tervezték. Bizonyos, hogy Mátyás olasz kertészei hozták magukkal a reneszánsz olasz villakert stílusát.

Kert nem képzelhető el kút nélkül. Az első díszes kerti

Szegedy Krisztina:

élő hagyományok:

A MAGYAR
KERT

kúttal a margitszigeti apáca kolostor udvarában találkozunk. A budai királyi várban is találtak ilyen kútát. A legdíszesebbek voltak a középkorban nálunk a visegrádi várkert díszes kútjai. Mátyás korában a visegrádi függőkert kútja nagyon díszes volt, s másutt is díszítette csörgőkút a kertet.

A várkertekben a rét volt, amit ma pázsitnak, pázsittáblának, virágágyagnak nevezünk. A szabad természet egyik legjellegzetesebb szépsége, a közép-európai rét vonult be ezzel a várkertbe.

A kései lovagkori várak kertjeinek berendezése, a virágokkal teletűzdelt pázsit, a pázsitpadok, a deszkákkal foglalt növényágyak, a forrás vizét elosztó kút. A virágos kertek e korban, még mindig emlékeztetnek a kolostorok gyógynövénykertjeire. A virágkultusz a várkertben természetesen már világi, a rózsza és a lilium kikerül a kolostorkertekből.

Visegrádon a királyi kertet fűzfákkal beültetett terület választotta el a várostól és a visegrádi függőkertben ültették nálunk az első hársfákat, kialakítva ezzel az első fasort hazánk területén. A királyi példát a főurak is követték, kerteket építettek szerte az országban. Különösen a főpapok kertjei voltak díszesek, ezek közül, részletesebben csak egyet ismerünk, az esztergomi, melynek Vitéz János volt az alkotója.

A török szultánság terjeszkedésével a sok török virág lassacskán kezdett megjelenni a közép-európai kertekben, előbb az itáliai kertészetben jutott szerephez, majd Bécsben. A tulipánt és általában a török virágokat éppen a magyar főpapság karolta fel először az országban. A török kor sok új és díszes virága lényegesen megváltoztatta a XVI. és XVII. század kertművészetét is. A virág lett a fő kerti dísz, a virágos táblák különös értéket, jelentőséget kaptak a kertben, ezek kerültek csakhamar az épület elé a kert közepére, tengelyébe. Magyarországon ugyanakkor a kertek legnagyobb része még a XVI. században is csak a haszonkert kategóriájába tartozott.

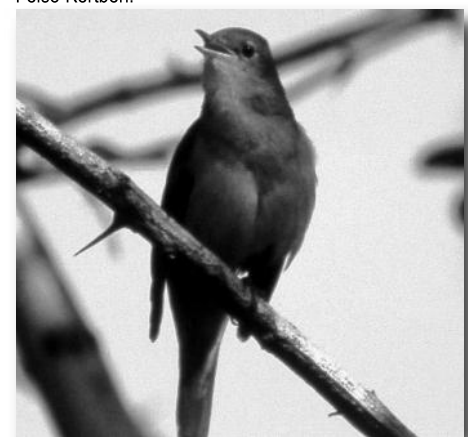
A XVII. század a virágkultusz és a kertművészet történetében nagy változások százada. A polgári osztály előnyomulása, a nagy felfedező utazások, a humanizmus és a reformáció teljesen átalakítják a század elején még nagyjában középkori korszellemet s a század végén már új Európa indul fejlődési útra, amelynek kertjei és virágai is mások, mint a középkorinak. A virágkultusz új elemmel gazdagodik, a természettudományos szemlélettel. Legjobban kifejezik ezt a botanikus kertek létesítése.

Pozsony legszebb barokk kertje Lippay György (1600–1666) hercegprimásé volt. Lippai György érsek külföldről virágokat és díszfákat hozatott, és azok számára megnagyobbította a primási kert területét. Valószínű, hogy ekkor kerültek Magyarországra az első tulipánok.

A XVIII. században a rokokó játékosága váltja fel a barokkot. A könnyű, gondtalan életfelfogás, a szalonok vidám hangulata terjed és tükröződik a művészetben, és ennek megfelelően épül az 1700-as években Eszterháza. A világviszonylatban is kiemelkedő értékű kastély- és park-együttes, egykori szemtanú szerint:

"Külföldi uralkodók külügyminiszterei, koronás személyek követői, első osztályú tudósok, ismert művészek sohasem mulasztották el, hogy megszerezzék maguknak azt az élvezetet, hogy személyesen látogassanak el ide a Kalypso ezen második szigetére". A helység Magyarország kis Versailles-a lett és sok időre meghatározta a magyar főúri kertépítészeti stílust.

A magyar kertépítészeti, a magyar kertészet azonban csak a reformkor századában, a XIX. században születik meg. A magyar kertészet-tudomány úttörője Budán alapította meg az első kertészképző intézetet, mely ma is a magyar kertészeti felsőoktatás fellegvára. Az ország egyik leggazdagabb arborétuma övezi a kertészeti felsőoktatás központjának keretét adó Budapest Corvinus Egyetem Budai Campusának épületegyüttesét. Az Arborétum a Gellért-hegy déli lábánál terül el. Területét a Ménési út két, korban és jellegben elváló részre osztja: az Alsó és a Felső Kertre. A vidéket valaha szőlőskertek borították, amelyeket a filoxeravész pusztított ki a XIX. század végén. Itt alapította a Bach-korszak idején kertészképző iskoláját dr. Entz Ferenc, az 1848-as szabadságharc orvosa. Az első épület eredeti formáját korabeli képek őrzik. Maga az épület - többszöri bővítés után - ma is megtalálható a Felső Kertben.

Lényegében a modern kertészkedésünk Encz Ferencel kezdődött az 1848-49-es szabadságharc utáni időkben, amikor szintén mély gödörben volt az ország, és lelkileg is lecsúszott állapotban az ágazatok mindegyike. Encz Ferenc vezetésével bontakozott ki a kertészettudomány és ez az I világháborúig tartott. Az Encz Ferencel fémjelzett korszaknak a tanítványa volt Mohácsi Mátyás, aki sok-sok évet töltött külföldön. Egész életét onnantól fogva a kertészet fejlesztésének a szolgálatába állította. A Kertészeti Tanintézetet ő emelte egyetemi színvonalra. Álma volt Kert-Magyarország megteremtése, a magyar mezőgazdaság világszínvonalra fejlesztése.

Az Arborétum jelenlegi növényanyaga 1640 fás szárú dísznövény fajt és fajtát, több száz hagymás virágot és csaknem 250-féle egyéb élő dísznövényt foglal magában. Felismerve kiemelkedő dendrológiai értékeit, környezetvédelmi jelentőségét, a magyar kertészeti felsőoktatásban betöltött fontos szerepét, a főváros vezetése 1975. március 5-én kelt határozatával az Arborétum területét természetvédelmi területté nyilvánította. A Budai Arborétum ad otthont minden évben az egyik legjelesebb magyar dísznövény- és virágkiállításnak. Elbűvölő környezetben sétálhatunk az Arborétum kertjeiben és élvezhetjük a remek kiállítási programokat. Én, ez évben is, biztosan ott leszek.

www.diszkert2012.hu

A 2012-es év cikkei Magyarországi kertjei, parkjai, arborétumai, természetvédelmi területei bemutatásának szenteltem. Folytatása következik. Következő számunkban Buda kertjeinek bemutatásával. ■

Krisztina Szegedy:

living traditions

HUNGARIAN GARDENS

New Zealand is one big, beautiful garden. It is wonderfully green, the flowers wonderfully colourful, and its peoples' love of nature makes it so.

Hungary is also a garden. A large proportion of the country is covered in forests, fields, and national parks protecting landscapes and nature reserves. The people inhabiting the country over the centuries built the beautiful garden in a continental climate of extremes. Hungary is beautiful, but it had to and has to contend with a lot for its beauty... with frosts, with droughts, and with pests.

The Hungarian garden is not as green as the English. It is not as organised as the French. However, the Hungarian garden conceals symbols of our folk-art, its history stretching far back into time.

The Hungarian garden is quite hardy. The Hungarian gardener has extensive knowledge and strong convictions. It is the strong convictions they use to defend against pests, because pests too have a role to play, in case we become bored in our idleness.

I. The History of Hungary's Gardens

There were no ornamental gardens in Hungary in the Árpád times. In those days it was only in the gardens of monasteries that you could find roses, white lilies and various southern herbs.

The Anjous introduced gardens in the Middle Ages in the royal castles in Hungary, which were gradually adopted by nobles. They would have been similar to western castle gardens, the Visegrád Castle garden established by Károly Róbert and the Buda Castle gardens established by Zsigmond.

The monastery garden's sole purpose was to provide for the monks, so during those times the gardens were humble and undemanding, just like the monastery's residents. The city's gardens, mainly vineyards, on the other hand, not only served to satisfy their owners' requirements, but also commercial interests. In Zsigmond's time decorative gardens played an important function around Buda on the western side; the castles and towns in the region were famous for their beautiful gardens. There were long rows of royal gardens under the castles of Buda, Pest and Visegrád. Among the archdioceses, the most famous was the castle garden at Esztergom.

The royal Buda Castle reached down into the Taban Valley, the Visegrád Castle garden stretched down to the Danube shore, but both were discretely concealed at the foot of the castle; these gardens in the Middle Ages were like entrance ways to the castles.

The most famous of the 15th century Hungarian gardens were King Mátyás's gardens. Matyás expanded the Visegrád and Buda gardens in big proportions and we know that at this time there were also royal gardens at Pest, Nyék, Tata, Komárom and Pozsony. The Cardinal's garden in Esztergom and the Bishop's garden in Pécs were also highly regarded.

In the 14th and 15th centuries the royal and aristocratic gardens were landscaped and tended by Italian gardeners. Károly Róbert already employed an Italian gardener at Visegrád Castle. Mátyás's Buda, Visegrád, Tata and other castle gardens were landscaped by Italian

artists. Undoubtedly Mátyás's Italian gardeners brought the Italian renaissance villa garden style with them.

There can be no gardens without fountains. The first decorative garden fountain was found in the courtyard of the nunnery on Margit Island. A similar fountain was found in the royal Buda Castle. The most ornamental were the fountains of the Middle Ages, in particular the decorative fountains of the Visegrád Castle – in Mátyás's times the fountain in the hanging garden at Visegrád was very ornamental, and in other parts of the garden there were waterfall fountains.

The meadows played the role in castle gardens at the time that lawns and flowerbeds do today. With this, one of nature's most characteristically beautiful sights, the central European field, became part of castle gardens.

Late in the Middle Ages lawns sprinkled densely with flowers became fashionable, as did benches on the lawns, flowerbeds defined by wooden parameters and fountains with more than one spout. The flower gardens of the time still remind one of the medicinal plant gardens of monasteries. The flower cult in castle gardens was of course secular, but the rose and lily came from the monasteries.

In Visegrád the royal garden was separated from the town with an area planted with willow trees, and in the hanging garden they planted the first linden trees forming the first row of trees in our homeland. The noblemen followed the royal example and gardens were formed throughout the country. The gardens of the high priests were especially decorative. Of these we only know one in detail – that of Esztergom, which János Vitéz established.

With the spread of the Turkish sultanate the many Turkish flowers began appearing in the gardens of Central Europe, first in Italian, then in Austrian gardens. The tulip and Turkish flowers generally were first embraced in the country by the high priests. The many new and decorative flowers of the Turkish era substantially changed gardening in the 16th and 17th centuries. The flower became the main decorative element of the garden, panels of flowers gaining central importance, soon being placed in front of buildings in pivotal places. At the same time the majority of gardens in Hungary in the 16th century still belonged to the category of useful gardens.

The 17th century was a century of great change in the history of gardens and flowers. By the end of the century, the advance of the middle classes, the journeys of great discoveries, the humanism and the reformation completely changed attitudes that still largely reflected the Middle Ages at the beginning of the century. It was the beginning of a new Europe, whose gardens and flowers were also different. The gardening culture was enriched with new elements from the natural sciences. The finest expression of this was the formation of botanic gardens. The most beautiful baroque garden in Pozsony was Cardinal György Lippai's (1600-1666). Archbishop Lippai ordered flowers and decorative trees from abroad and had the archdiocese garden enlarged to accommodate them. This is probably when the first tulips were brought to Hungary.

The playfulness of the 18th century rococo replaces the baroque. The easy, carefree attitude to life and the joyful

mood of drawing rooms spread and was reflected in the arts. It was in this vein that Eszterháza was built in the 1700's. According to eyewitnesses of this castle and park ensemble - notable by world standards at the time: "Foreign ministers of foreign leaders, ambassadors of royalty, first class scientists, well-known artists never missed the chance to avail themselves of the opportunity to enjoy personally visiting this second island of Calypso." The place became Hungary's little Versailles and determined the style in which Hungarian nobles built their gardens for some time to come.

Hungarian landscaping, Hungarian gardening, however, is not born until the Reformation in the 19th century. The pioneer of the science of gardening in Hungary established the first horticultural school, which is still to this day leader in Hungarian horticulture tertiary education, in Buda. One of the country's richest arboreturns encircles the group of buildings housing the horticultural school in the Buda campus of the Budapest Corvinus University. The arboretum extends out at the southern foot of the Gellért Hill. Ménézi Road divides the arboretum in two, the Upper and Lower Gardens, which differ both in age and in character.

The region was covered in vineyards at one time, which the filoxera endemic destroyed. This is where Dr Ferenc Entz, doctor of the 1848 freedom fight, established his horticultural school during the Bach era. The form of the original building is preserved in early pictures. The building itself, with numerous extensions, still stands today in the Upper Garden.

In essence, modern day gardening started with Ferenc Entz in the years after the 1848-49 freedom fight, when the whole country was at rock bottom and all branches of art were in a depressed state. The science of horticulture slowly emerged under the leadership of Ferenc Entz and lasted until the outbreak of WWI. Ferenc Entz's rising star among his students was Mátyás Mohácsi, who spent a great deal of time abroad. He dedicated his life to developing horticulture. It was he who raised the standard of horticultural studies to university level. His dream was to establish "Garden Hungary", the development of Hungarian agriculture to world standards.

The Arboretum's current plant supply consists of 1640 woody stemmed decorative plant species, several hundred bulb flowers, and some 250 other types of perennial ornamental plants. In 1975 the capital's councillors voted to declare the Arboretum a protected national park in recognition of its important dendrological value, its significance in conservation and the important role it has to play in Hungarian horticultural tertiary education. Every year the Buda Arboretum hosts the most exclusive ornamental plant and flower exhibition. It gives an opportunity for us to walk in the enchanting Arboretum gardens and enjoy the superb exhibition programmes. I will be there for sure this year too. www.diszkert2012.hu

I am dedicating this year's articles to introducing Hungary's gardens, parks, arboreturns and conservation areas. To be continued with the introduction of Buda's gardens in the next issue. ■

(Translated by K. Szentirmay)

KAFFKA MARGIT

(1880-1918)

"kopogtatás nélkül bejöhetsz hozzám"
József Attila

Kaffka Margit 1880. június 10-én született Nagykárolyban. Apai ősei Csehországból vándoroltak be, általában iparos emberek voltak, akik nemcsak foglalkozásukat, hanem szigorú erkölcsüket is megőrizték. Apja Kaffka Gyula ügyvéd, később Szatmár vármegye főügyésze volt. Édesanyja, Uray Margit a megye legösibb nemzetségei közül való, ereiben Árpád-kori ősök vére csörgedez, nagy múltú nemeseké, de a közvetlen elődök már dzsentrivé süllyedtek. Házasságukból két gyermek született: Kaffka Margit és Kaffka Ibolya.

Hat éves koráig a jólét, kényelem és a családi otthon melegsége vette körül, ekkor azonban apja, aki beteg volt hirtelen meghalt. Apja halála után felbomlott a család. A Kaffka-nagyszülők nem merték unokáik nevelését az anyára bízni. Kaffka Margit testvérét, Ibolyát a temetés után elvitték magukkal Miskolcra, ők nevelték fel, ők adták férjhez, anyja felment Pestre, azzal a szándékkal, hogy szakmát tanul és dolgozni fog.

Az otthon maradt Margitot 1886 decemberében beírták a szatmári irgalmas-nővérek zárdájába bentlakó növendéknek. A zárdából kikerülve, anyja és nevelőapja nem akarták taníttatni, mert nem volt miből, kesztyűs boltba és varrodába akarták adni tanoncnak. Végül szemproblémája miatt mégis beírták a Szatmár megyei Nőegylet Nőipariskolájába,

innen ment 1893-ban a Nagykárolyi Polgári Leányiskolába.

1894-ben beiratkozik a Szatmári Szent Vince Irgalmas Nővérek Zárdájának tanítónő-képzőjébe. Eleinte családi segítséggel végzi az iskolát, később ösztöndíjas lesz, egy év ingyenes bennlakásért cserébe vállalja, hogy a képesítés megszerzése után egy évig ingyen tanít az Irgalmas Nővérek valamelyik zárdájában. Az iskola utáni első szünidőt apai nagyszüleinél töltötte Miskolcon, itt érte a hír, a tanításért cserébe vállalt egy évet a Miskolci Irgalmas Nővérek Zárdájában kell letöltenie. Miskolcon bentlakó tanítónőként a zárdában, a szünetekben nagyszülei házában lakott, környezetét azonban nem kedvelte, a budapesti nyílabb légkörre vágyott. A Miskolcra írt levelek tanúsítják, hogy a vidék unalma és „vaskezü formái” üzik el benne, s a tartalmasabb, mélyebb fővárosi életre vágyik.

Ezután Budapesten tanult tovább és 1902-ben az Erzsébet Leányiskolában polgári iskolai tanári oklevelet szerzett. Ebben az időszakban jelenik meg első verse – még álnéven – a Nagykárolyban kiadott megyei lapban, és nem sokkal később a *Magyar Génuszban* – már saját neve alatt – adták közre *Fényben* című költeményét.

Visszatért Miskolcra és a polgári leányiskolában tanított irodalmat és gazdaságtant; tanítványai imádták. Szabad idejében foglalkozott az irodalommal, körülötte egész kis irodalmi szalon alakul ki. Ekkor (1903-ban) jelenik meg első verseskötete. Miskolci tartózkodása alatt a Miskolci Közművelődési Egylet tagja, Csiky Gergely: *Czifra nyomorúság* című színdarabjában is szerepel.

1905-ben Fröhlich Brúnó erdészmezőhöz megy feleségül. Közben sorra jelennek meg írásai a fővárosi lapokban. Prózai írásai, novellái egyre gyakoribbak. 1906-ban megszületik Laci fia, akit verseiben Lócinak, Péterkének, Petikének nevez, ebben az évben jelenik meg első novelláskötete is: *Gondolkodók és egyéb elbeszélések* címmel. Mindenképp szeretett volna újra Pestre jutni és ez 1907-ben sikerült is. Férje a Földművelésügyi Minisztériumba kapott kinevezést, Ő pedig az Újpesti Polgári Leány-

iskolában kapott tanítónői állást. Tanári működése alatt három tankönyv szerkesztésében vett részt.

Nem csak magánéletében, de a költészetben is mindig az újat kereste. A fővárosi nagy szerzők (Kiss József, Heltai Jenő, Makai Emil, Bródy Sándor, Gárdonyi Géza) már akkor felfigyeltek rá, amikor még vidéki tanárnő volt, és lelkesen fogadták be maguk közé. Ő pedig lelkesen ment is, így be tudott kerülni az irodalmi körökbe, ahol a hangadók azonnal felismerik egyéni hangját és így megnyitják előtte – szinte korlátlanul – a lapok és folyóiratok kapui is. És a legfontosabb: az 1908 januárjától megjelenő *Nyugat* a legelső számtól kezdve a munkatársai sorába hívja, és ezzel mintegy „hivatalosan” is a század eleji új irodalmi mozgalom megteremtésében szerepet játszó nemzedék tagjai között tudhatta magát.

Férjétől 1910-ben elvált, s ugyanazon év novemberétől kisfiával külön lakásban élt Budán, a Márvány utcában. A családfenntartás nehézségeivel küszködve, anyja és házi-asszony, tanítónő és író egyszerre. Tanári pályafutása alatt nemcsak rajong az irodalomért, hanem ír is, előbb verseket, elbeszéléseket, majd négy nagyregényt. 1911-ben Schöpfung Aladár biztatására megkezdte a *Szinek és évek* című regényének írását, amit előbb folytatásokban a *Vasárnapi Újság* közöl, majd pedig 1912-ben megjelenik könyv formájában is. Ez a legismertebb műve, a legjobb magyar társadalmi regények egyike. A *Nyugat* irodalmi folyóirat munkatársai lelkesedéssel fogadják.

Kaffka Margitot, a regényíró elsősorban az asszonyi sors, a nő elnyomottsága foglalkoztatta, és ezzel egy időben általános társadalmi kérdésekre is fény derül. A nő alakja körül eloszlat minden ködös homályt, amelyet éppen azért vont köréje a világ, hogy annak megaláztatását leplezze, sőt igazolja. A század eleji kiszolgáltatott asszony céltalan, szomorú sorsának megváltoztatására az új idők asszonyideálját tartja képesnek.

1913-ban jelenik meg a *Mária évei* című regénye. Ady Endrének ez év tavaszán Érmindszentre írt levelében magányosságáról, bizonytalanságról, szorongásról panaszkodik. Szerencsére rövidesen találkozik azzal

a fiatal férfival, akit várva-várt, akibe szerelmes lett, Bauer Ervin orvos biológussal. 1914-ben összeházasodnak. Kaffka Margit egész kapcsolatuk kifejlődését megírta naplószerűen. Ez 1966-ban *1914 augusztus* címmel jelent meg nyomtatásban. A fiatal férfit már a háború kitörésekor a harctérre vezénylik. 1915-ben Kaffka Margit kéri nyugdíjaztatását. Abbahagyja a tanítást, hogy teljesen az irodalomnak szentelhesse tehetségét. Nemcsak mint szépíró, hanem mint publicista is. Fiát, Lacit a Dévai Állami Reáliskolában nevelteti, s hol a budapesti lakásban él, hol a férje közelében valamelyik katonakórházban, ott, ahová azt éppen a háború veti. 1918 tavaszán megjelenik Kaffka Margit gyűjteményes verskötete, *Az élet útján* címmel.

Életének az első világháború végén fellépő spanyolnátha-járvány vet véget 1918. december 1-jén 38 évesen. Ugyanúgy a járvány áldozatává válik fia is, így együtt temetik el őket. Babits Mihály és Móricz Zsigmond mondtak az író nő tiszteletére gyászbeszédet. Sírja Budapesten, a Farkasréti Temetőben található. ■

Forrás: www.rfmilib.hu

Fényben

*Tudom, hogy a tavasz nem tart örökké,
Hogy elmúlnak mind a derűs napok,
Hogy a dal, hogy a tavasz idehagynak,
És ősz fejemmel magam maradok.*

*Zörgő avarban, ködös alkonyattal,
A darvak búcsúzása idején
Ráérek majd jövőik titkát keresni,
S borongva sírni emlékek ködén.*

*De ki töpreng édes tavaszi reggel
Fagyos pusztákon, hulló leveleken, -
Mikor csillámos, szőke napsugárral
Végigragyogja útját a jelen...*
(1901)

Apám

*Beszélik róla: különös, nagy szeme,
Opálos, idegen, északi szem,
Távolba révedt mindig. El tudott
Babrálni félnapon egy tő virággal,
Hozzáhajolt - s a gyöngye, finomult,
Kényes, nagy szirmok küzködő illatát -*

*Az asszonyoknak is - a lelkét kereste.
Képeket gyűjtött, könyvet, régi himzést.
Az emberekkel is erőlködött,
Dús lakomáin csillogott az asztal,
Zaj nélkül szolgáltak fel, s a borok
Kristálytüze oly mélyen, lángolón
Aranylott. És ő kedvét lelte benn,
Amíg friss volt az abrosz s a virágdísz.
Ám később, mikor egyre harsogóbb,
Vitázóbb lett a szó, fojtóbb a füst,
Sziadták a kormányt a megys urak.
Tíz is beszélt - és trágár, durva tréfán
Kacagva döltek el -, baráti csókban
Ellágyultan dadogtak majd, amíg*

*Néhánya horkolt már pittyedt ajakkal.
Oh - akkor oly zavart lett, oly merengő,
Elnézte őket fátyolos, bús szemével,
S érezte, hogy csak ő a magános itt.
Aztán fütttyentve hívta be hű ebét.
Csörtetve jött a vizsla, hozzásimult.
Ölébe téve az okos, nemes fejét,
S a szürkülő borgőzös reggelen
Amíg simogatta - egymásra néztek.*

*Mondják; később én lettem szemefénye.
Feledte értem a híres virágait,
Csipkés, szalagos bőlcsőm fölfe hajolt,
És mint egy drága porcellánt, úgy őrzött.
Mennyit virrasztott kis betegágyamon!
S amikor egy nap, senkitől nem tanulva,
Le tudtam írni először két betűt,
Magához vont és súgta: "Így, kicsim!
Mire te felnősz, más lesz a világ!"
És akkor jött a kór, s ő haldokolt
Sokáig, biztos tudva végét.
És nem volt sokkal idősebb, mint ma én!...
Mondják, miattam gyötrődött éjszakákon,
Ha rámnézett a keze ököibe szorult.
"Koldus leszel!" - szölt s elfulladt a szava -
"Mért nem lehettem éretted fukar!"
Oh, édesapám, ha tudnád, hisz semmi az!
Ha nem lett volna soha nagyobb bajom!
De látod, a világ se változott azóta;
Mennyire nem volt igazad, apám!*

*Most hallom a hírt - oly gyepes a sírod.
Bókol a márvány s az aranyos betűk
Lemosva mind. Oly régen jártam arra,
És minden évben vannak záporok.
Mennyi vihar! Oh, hányat megértem én,
S az élet, apám, milyen nagy zűrzavar.*

*...Ha látnád, igen, már van kis unokád,
Fényesszemű, hangos, eleven csöppség,
De szeme oly más, mint a tied s az enyém!
Így jó. Mert fognak még jönni viharok!
- De hátha más lesz a világ, mire felnő?
De milyen régen is alszol már te lenn!
Nem voltál sokkal idősebb, mint ma én,
S aranybetűid az idő mind lemosta,
És hallom a hírt, oly gyepes a sírod!
Elvihetem-e még egyszer virágaim?
Ki tudja?! Az élet olyan nagy zűrzavar,
És én olyan fáradt vagyok - apám.
(1906)*

Szélcsend

*Értek, felejteket, megbocsátok!
A szomorúságot
Úgy öltözöm, mint köznapló ruhát.
Azt mondom: "Nincs már mondanivalóm!"
És nincs tovább!*

*Percek szűzességét már nem zílálom.
(Bús jóra-változásom!)
Terellek máshoz, drágák, - béke rátok!
Szánom és szívelem e mást
És megbocsátok.*

*Eltökélt, szelid tagadás
Úgy tapad rám, mint óvó, puha kendő.
Semmi leendő.
Csak zengő, altató sohák
Kongatnak a szívemen.*

*Már nem tudom, kiért sírok,
(Cserélem, vagy feledtem,)
Ha néha sebben
Fújom el este a lámpát
S felrémlik, mint álom, a régi ok.*

*Tán új ok ellen fétisül nekem.
Mert az új - idegen,
Mint vendéglátó házbán a cseléd.
Hogy tegezzem? Hogy mondjam a nevét?
Vendég vagyok csak, s nyűtt podgyász velem.*

*Így ösmerem
Szívem! -
(Kongatnak rajta félrevert sohák
Messze tűzvész-csodát.)
Benn valahol tobu-szentélyek vannak,
Órák, szavak, szobák,
S tudom: meghalok, ha nem tisztelem...
- Jaj, most is hazudok szegény, bolond
magamnak!
(1912)*

Litánia

*Te édes-kedves társam,
Miféle szerződés ez?
Micsoda Isten írta,
Mikor szívünkbe írta?*

*Én puha, fehér párnám,
Min nem nyughattam eddig.
Lelkem szép muzsikája,
Mit nem hallottam eddig.
Bölcsességgel írott könyv,
Mostanig nem tanultam.
Én friss-jó egészségem;
Mily soká beteg voltam!*

*Én reggeli harangszóm,
Szép napos délutánom,
Szelíd, esteli lámpám,
Sűrű csillagos éjem. -
Ó, éjem, égem, kékem,
Te kedves kedvességem!
Csobogó, teli korsóm,
Friss, hajnali harangszóm,
Csendes, nyugalmas álomom,
Napfényes délutánom!*

*"Szerelem" - ezt már írtuk,
Prózába, versbe sirtuk.
Szerelem; - olcsó szó ez!
Szerelem! - így ne hívjuk!
Apám vagy és fiam vagy,
A mátkám és a bátyám,
- Kicsiny, fészkes madárkám,
Ideál; szent komoly, nagy, -
Pajtásom, kedvesem vagy!*

*Hittel és emberséggel
Első te, kit vállallak,
Kit szívvel, szóval vallak
És álmomba se csallak.
Kit bántani nem hagynék,
Kiért tán ölni tudnék.
Te édes-kedves társam,
Miféle szerződés ez?
Micsoda Isten írta?
(1916)*

HUNGARIAN POETS

MARGIT KAFFKA

(1880-1918)

Margit Kaffka was born in Nagykároly (today Carei in Romania) on 10 June 1880. Her father was a lawyer and it was his premature death in 1886 that saw the family split up. Margit went to live in a convent in Nagykároly, where she spent her primary school years. She joined her mother and step-father in Budapest at age thirteen, but they were unable to support her further education, so they enrolled her as an apprentice in a glove making shop. It was thanks to a problem with her eyes that she ended up back at the convent in teacher training. She graduated with a teaching certificate in 1898 and in exchange for a scholarship that had enabled her to finish the qualification, she spent her first year in the workforce teaching at the St Vincent Sisters of Mercy School in Miskolc for no pay.

Yearning for the more interesting and liberal life of the capital, she moved to Budapest in the summer of 1899 to continue her higher education at the Erzsébet Training College for Women, graduating with a teaching diploma for secondary schools three years later. It was during this period that her first poems were published.

Upon graduation she returned to Miskolc and became a teacher of Hungarian literature and economics at a girls' school. She was adored by her students, spending her free time cultivating a popular literary circle. In 1903 she published her first volume of poems.

In 1905 she married forester Brúnó Fröhlich, and gave birth to her only son a year later. That same year in 1906 her collected poetry *The Poems of Margit Kaffka* [Kaffka Margit versei] was published. The poems cast off her age's sentimentalism and, while remaining intensely feminine, were topical and very

powerful. She was fast becoming recognised for her literary work and became one of the writers for the influential *Nyugat* [West] periodical from its very first publication in 1908.

She divorced in 1910, raising her son on her own in Buda after that, teaching and writing at the same time. *Colours and Years* [Színek és évek] exploring the issues affecting woman was published in 1912 and turned out to be her most successful novel.

In 1914 she married medical biologist Ervin Bauer, and when in the following year he was assigned to the first of many army hospitals, she retired from teaching so she could concentrate on writing, and spent her time between Budapest, where her son attended school, and the hospitals where her husband happened to be based.

At the end of World War I both she and her twelve year-old son became victims of the Spanish flu epidemic – she died the day before her son on 1 December 1918.

Throughout her career as a writer she was preoccupied with two main themes - the decline of the upper class and the fate of women at the turn of the century.

Three main periods can be distinguished in her writings: the first was between 1901 and 1908, during the start of the periodical *Nyugat*; literary scholars consider her work closely linked to this periodical and to the influence of Endre Ady.

Her second period ended with the outbreak of World War I; during this period she published two volumes of poetry: *Years of Search* [Tallózó évek], 1911, and *For the Last Time on The Lyre* [Utolszor a lyrán], 1912; during this same period she published four volumes of short stories. Her poetry of this period was consumed with searching for the meaning of life.

Her third period is characterized by the difficult experiences that lead up to the time of her death. She wrote about the societal crises that became more clearly evident in the misery inflicted by the war; she also started to be active as a journalist. Her voice was finally her own; she abandoned free and blank verse and returned to rhythmical and rhymed poetry, and her messages and style became simpler and more straightforward. As a prose writer she was a realist; in her poetry she wrote about her love for her husband and also for her son.

She was Hungary's first major woman author. Her novel *Ant Hill* [Hangyaboly], 1917, appeared in English translation in 1995.

Tünnels az évek. Megörögzött
égyedül lakom csak otthon. –
– S mi mára, – szív lépés és –
– je hullik, –
– Jón egy dalid, ifjú legény, –
– "Te vagy? Mit adják? Hívás-e?"
Hátis ok? –
Tűp-tűp! Öregem járom körül én,
S mi az időm ünnep, – nagy bús.
Hűvösök.
Sorra borsók, – kacsagva, vigare, –
Halkabon igazán sokszorom és af,
– "Csak lassan!"

Litany

*My sweet, beloved companion,
what kind of treaty is this?
Which of the gods worked it out for us
when he inscribed it into our hearts?*

*My white, yielding pillow
on which I could never really rest,
is like the true melody of my soul
which I have never really heard yet.*

*My life's a book written with wisdom
which I never got a chance to study,
it is my fresh, perfect well being,
and just look for how long I've been ailing!*

*You're my chiming bell at day-break,
you're my fine afternoon sunshine,
my gentle evening lamplight,
my night thickly studded with stars.*

*You're my night, my sky's own blueness,
my sweetest ever sweetness,
my overflowing cup,
my chiming bell at dawn,
my peaceful and quiet dream,
my soothing afternoon sunshine!*

*We have often spoken about love
weaving prose or verse with our tears,
"love" - the very word has been cheapened,
"love" - let the word's misuse be broken!
For me you are both father and son,
my brother and my betrothed,
my small and tender nestling,
my great, earnest protector,
you're my playmate and my lover!*

*With faith in my own humanity
you are the very first thing I want to cling to
avowing with words and my silent heart
that I could never deceive or betray you -
I must guard you against all harm
and for you, if necessary, I might even kill!
Tell me, my beloved companion,
what kind of treaty is this,
which of the gods has drafted its words?*

- Translated by Paul Tabori

A KOGART

Kortárs művészeti galéria Budapesten

– Sáfár Anna

The KOGART, described as the home of art and gastronomy, is at 112 Andrassy út in Budapest, just 5 minutes walk from Hősök tere (Heroes Square). It is run by the Kovács Gábor Art Foundation, with the aim of increasing appreciation for the arts, especially the fine arts, promoting talented young artists, and creating an internationally recognized contemporary art collection consisting mostly of Hungarian works of art. The building itself was built by Ferenc József Landauer as a summer residence at the end of the 1800s. The facade of the villa and the main interior spaces are the works of Ignác Alpár (creator of the National Bank, the Stock Exchange Palace and Vajdahunyad castle in the City Park) and architect István Pucher. The KOGART villa houses exhibitions, a café and a function centre. The Gábor Kovács Art Foundation organizes five to six large-scale exhibitions a year, showcasing different subjects and periods from the history of Hungarian and international art. The current exhibition features Lajos Tihanyi - A Bohemian painter in Budapest, Berlin and Paris, 20.04.2012 - 20.08.2012.

Budapest szívében, az Andrassy úton egy csodálatos épületben található a Kovács Gábor Művészeti Alapítvány háza (röviden csak KOGART), ahol nem csak művészeti kiállításokat rendeznek, hanem gasztronómiai élményt is nyújtanak az ide látogatók számára illetve oktatási lehetőséget is biztosítanak az érdeklődőknek. A rendszeresen megújuló kiállítások mellett magas színvonalú koncertek és a művészeteket pártoló társasági események színhelye is egyben.

A KOGART alapítója Kovács Gábor először az üzleti és banki világban ért el kimagasló teljesítményeket, mely lehetővé tette számára, hogy szabadidejében művészeti alkotásokat gyűjtsön. A harmónia és a szépség szeretete szülte azt a gondolatot, hogy példaértékűt hozzon létre: 2003-ban megalapította a Kovács Gábor Művészeti Alapítványt.

Az épületet Landauer Ferenc József pesti polgár építtette nyári rezidenciának az 1800-as évek végén. A villa homlokzata és főbb belső tereinek kialakítása Alpár Ignác (a Nemzeti Bank, a Tőzsde palota, a városligeti

Vajdahunyad vár megalkotója) és Pucher István építészek munkája. A jelenlegi tulajdonos, Kovács Gábor sokáig úgy tudta, hogy a villa az első világháború alatt már Weisz Manfrédé volt. Hogy ez nem így van, az különös módon derült ki. A felújítás után, a házavató napján megjelent egy idős hölgy, és megkérdezte körülnézhet-e a házban. Mint mondta, ez a palota az ő apjáé, Ohrenstein báróé volt, ő maga pedig benne élt tizennyolc éven át. A Weisz-villa nem ez a ház, hanem a szomszéd, száztizennégyes szám. A hölgy elmesélte a villa új gazdájának, hogy annak idején a második emeleti sarokban volt a dolgozószoja, közepén a családi étkező, és a teraszon Lotz-freskóik voltak. Ezeknek mára nyomuk veszett.

A palotát később a Vörös Hadsereg, majd a VI. kerületi KISZ-bizottság használta. Az 1960-as évek elején a Fiala Művészek Klubja (FMK) költözhetett az épületbe, majd a rendszerváltás után a népszerű „Made in...” kocsma. A villát a Fővárosi Önkormányzat 1996-ban értékesítette, többszörös tulajdonosváltás után lett Kovács Gábor magántulajdona, a felújítást követően pedig 2004-ben a KOGART székhelye lett.

A KOGART küldetése igen egyszerű. Szeretné a nagyközönség számára megmutatni és még érdekesebbé tenni a magyar kortárs képzőművészet szépségeit. Ezen felül nagyban támogatja és pártolja a fiatal, tehetséges képzőművészeket. „Azt valljuk, hogy egy országot a művészetén és kultúráján keresztül kell elismertetni és méltóképpen bemutatni a világban. Örömmel veszünk minden támogatást, együttműködést, üzleti lehetőséget vagy intézményi kapcsolatot céljaink elérésére.”

Az aktuális kiállítás címe TIHANYI LAJOS - Egy bohém festő Budapesten, Berlinben és Párizsban, 2012.04.20 – 2012.08.20. Tihanyi Lajos műveit utoljára 1973-ban mutatták be gyűjteményes kiállításon a Magyar Nemzeti Galériában. A jelenlegi kiállítás múzeumok, külföldi és magyar magángyűjtemények anyagából válogat, és egyik legkiválóbb festőnk újrafelfedezésével kecsegtet. ■

Levelek a Szerkesztőnek

Írta az Országos Széchényi Könyvtár Gyarapítási Osztálya

Az Országos Széchényi Könyvtár olvasói és vezetősége nevében is hálásan megköszönöm a Magyar Szó c. kiadványuk 2011. évi számait, és a 2012-ben beérkezett 106. számot, amelyekkel munkánkat segítették és az állományunkat teljesebbé tették. Kérjük a jövőben is gondoljanak könyvtárunkra...

Írta M. Gábor

Tegnap este belenéztem a Magyar Szóba... és el is olvastam az egészet az elejétől a végéig, annyira izgalmasnak találtam. Hihetetlenül színvonalas, eredeti és ... insightful minden szempontból, sok munka látszik benne. Szívből gratulálok mindenkinek, aki dolgozik benne.

Írta Áder János Köztársasági Elnök Úr

...Különösen fontosnak tartom az élő kapcsolattartást a legtávolabb élő magyar közösséggel is. Biztosíthatom, hogy a magam részéről mindent meg fogok tenni annak érdekében, hogy ezek a kapcsolatok erősödjenek. Nagyra értékelem az új-zélandi magyar közösség identitásának megőrzésért végzett áldozatos munkáját...

Pillow Fights - Panni Palásti

*What does a pie in the face signify?
food in abundance?
Hollywood humour?
A kick in the butt of convention?*

*And what about mock fights
in school cafeterias
where creamy buns fly
and ketchup splatters
mimicking blood on the floor?*

*Pillow fights
with pillows full of feathers
bashed until they burst
ha-ha-ha
are such fun
when you have
more than one
and money to buy new gear
and safe streets
to venture out
and lit up shops galore
not to mention
a home that doesn't leak.*

BARANGOLÓ

BUDAPEST BUDAPEST KÖRNYÉKE DÉL-ALFÖLD DÉL-DUNÁNTÚL KÖZÉP-DUNÁNTÚL NYUGAT-DUNÁNTÚL ÉSZAK-ALFÖLD ÉSZAK-MAGYARORSZÁG BALATON

"Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország, messzeringó gyerekkorom utlága."

Radnóti Miklós

DÉL-ALFÖLD

Tanyavilág, földműveléssel, feldmómád állattartással és pezsgő városi élet, hagyományörző apró falvak és termálvízre épült strandok jellemzik a Magyarország területének egyötödét elfoglaló régiót, ahol az ízes tájszólás ma is él.

Mórahalom

Az 5700 fős kisváros Szegedtől 20 km-re délnyugatra az 55-ös út mentén fekszik. A település turisztikai vonzerejét a természeti környezet, a hagyományos gazdálkodási formák, a néphagyományok adják. Turisztikailag kiemelkedő szerepet kapott a Városi Gyógyfürdő, melynek 39,5 °C-os, alkáli-hidrogén-karbonátos termálvizét mára gyógyvízzé minősítették. A város gazdag programkínálatáról a Tourinform iroda ad tájékoztatást. Lehet itt lovagolni, gyalogtúrázni, kerékpározni, teniszezni, sétakocsikázni, bort kóstolni és még számtalan kikapcsolódási lehetőség közül választani.

Kistelek

Kistelek városa Kecskemét és Szeged között az E75-ös nemzetközi főútvonal mentén fekszik. Történelme egészen a bronzkorig vezethető vissza, de igazán a 19. században indult el a település fejlődése, köszönhetően a jó közlekedési infrastruktúrájának, illetve a vásártartási jog megszerzésének. 1776-ban vált községgé, 1989-ben nyerte el városi rangját, majd a környező öt településsel alkotott kistérség központi funkcióját. Kistelken az utóbbi időben fellendülőben van az idegenforgalom. A városból könnyen megközelíthető Szeged, az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark, a kiskunmajsai és a móralmi gyógyfürdő, a Pusztai nevezetességei, az Ósborókás és a Tisza. A Kistérségi Községi Rendezvényház, az építészeti egyedülálló Sportcsarnok, a Helytörténelmi Gyűjtemény átadásával és a Kocsó Kápolna illetve a Stációk felújításával 2002-től újabb színfolttal bővült a város kulturális-turisztikai kínálata. A vonzerők közül kistérségi szinten kiemelkedik az ökoturizmus – több helyi és országos védettségű természetvédelmi területtel – valamint az aktív turizmus: kerékpározás és gyalogtúrák, lovaglás. Kistelek természeti értékei közül figyelmet érdemel a határban elterülő Müllerszék és a helyi védettségű Bibic-tó, ahol a látogatók madárlesről szemlélhetik a táj egyedülálló élővilágát. Rendezvények: Sajt és Gasztronómiai Fesztivál, Aratóünnep, Nemzetközi táncversenyek, Ősi Mesterségek az „Élő Múzeumban”, Mezőgazdasági Kiállítás.

Kiskunhalas

Kiskunhalas 600 éves mezőváros, 30 ezres lélekszámú térségi központ,

W A N D E R L U S T

BUDAPEST BUDAPEST KÖRNYÉKE DÉL-ALFÖLD DÉL-DUNÁNTÚL KÖZÉP-DUNÁNTÚL NYUGAT-DUNÁNTÚL ÉSZAK-ALFÖLD ÉSZAK-MAGYARORSZÁG BALATON

"What this land means to others I cannot know, my homeland for me is a small country so embraced by flames, rock-a-bye world of my childhood."

Miklós Radnóti

S O U T H E R N G R E A T P L A I N

Southern Great Plain

The region, where dialects are still spoken and which occupies one fifth of the territory of Hungary, is characterized by farms, agriculture, half-nomadic animal breeding and lively town life as well as small villages preserving traditions and thermal baths.

Mórahalom

This small town with 5,700 inhabitants is 20km south-west of Szeged, right on the border with Serbia. Its attraction lies in its surroundings and strongly preserved folk traditions. Its Thermal Medicinal Bath plays a key role in tourism. The town also provides opportunities for horse-riding, hiking, cycling, wine tasting, etc.

Kistelek

The history of Kistelek, situated between Kecskemét and Szeged, dates back to the Bronze Age, but it started to flourish in the 19th century owing to its good transport infrastructure. It graduated from village status in 1776, to town in 1989. Now it is the centre of the small region consisting of 5 villages surrounding the town. The Regional Community House, the Sports Hall with its impressive building, the Collection of Local History, the Kocsó Chapel and the Stations of the Cross are the main attractions. Also important is eco-tourism, with several nature reserves in the region, as well as the locally protected Lake Bibic. Programmes of note include the Cheese and Gastronomy Festival, Harvest Feast, international dance competitions, Ancient Crafts in the "Living Museum" and the Exhibition of Agriculture.

Kiskunhalas

The 600-year-old market-town of Kiskunhalas is the biggest town in the region, with a population of 30,000, 134km south of Budapest. It stands atop sunny Homokhátság in the Great Plain region between two major rivers, the Danube and the Tisza. In its famous Lace House you can watch the masters at work lace-making. Kiskunhalas has many museums, art galleries and old churches as well as an observatory, sports centre and excellent entertainment facilities. The famous spa bath, which was built on the local medicinal iodine-rich spring, has outdoor pools and a camping site and also an indoor pool, which is open all year round. Adjacent to the bath is a treatment centre, offering balneotherapy, a specialized treatment for rheumatic and gynaecological problems. The surrounding area is ideal for nature lovers. There are two sizeable lakes: the Fehér-tó (White Lake) and the Sós-tó (Salt Lake), where you can bath, hire boats and even fish. Village tourism providing farm stays is strong in the region. Kiskunhalas was awarded the

prestigious "Museum of the Year" and "Library of the Year" awards in 1999 and has for a long time been known as the "town of grapes and wine".

Kiskunmajsa

Kiskunmajsa is a town with 12,300 inhabitants. The Main Square features a Roman Catholic Church built in the early 1800s. Other sights include the György Konecsni Memorial Museum, the House of Regional Traditions and the country's only museum and memorial chapel dedicated to the 1956 Revolution. The thermal bath, which is supplied by a medicinal spring, is also an important attraction.

Ópusztaszer

Ópusztaszer has just over 2,000 inhabitants and is 28km north of Szeged. The Árpád Monument erected in 1896 commemorates the first Hungarian national assembly that took place at Pusztaszer. The exhibitions of the Memorial Park of National History depict the 1100-year history of the Hungarians in the Carpathian Basin and include the Park with Ruins, an Open-Air Ethnographic Collection, a Museum Village of Agricultural Machines, Forests and People, the Cyclorama – an enormous, awe-inspiring panorama painting by Árpád Feszty entitled "The Entry of the Hungarians", a Wax-Works Museum and a Postal Museum.

Szentes

Szentes is a youthful city of the Hungarian Plain, situated in Csongrád County, on the bank of the Tisza River. It is rich in sunshine and thermal water. Its special character is defined by the Kurca River crossing the town. The Széchenyi Grove enclosed by the Kurca River is the largest park in Szentes and has relics of botanic and cultural history. Its unique habitat is provided by the two rivers with their natural beauty and their rich fauna and flora. The 16 hectare park of the hospital, established in the 1930s, has the first thermal well of the town and is a protected area. The Szentes Sports and Leisure Centre offers thermal pools, saunas and sparkling baths to relax in, and swimming pools and chutes for the more sporty. The Thermal Medicinal Bath in the character of a Turkish bath is suitable for treating rheumatic and motor skills problems as well as chronic gynaecological diseases. Apart from the various water and electrotherapeutic treatments, the bath offers a sanatorium for day treatment. Szentes is also rich in places of interest, such as Erzsébet Square Park, the Town Hall, St Ann's Church, the neo-classic former County Hall, the renovated, impressive main square in the heart of the town, the Calvinist Great Church, which has the longest nave of the churches in the Hungarian Plain, and the Petőfi Hotel in the style of architect Lechner. Further, sights include the Orthodox Church, the Lutheran Church, the Ornamented Well in Luther Square, and the building of the Synagogue, which houses a library.

Budapesttől 134 km-re a Duna-Tisza közi napfényes Homokhátság legmagasabb részén, az egykori jugoszláv határ közelében található. Jó kiindulási hely csillagtúrák megtételére: Kecskemét, Baja, Kiskunfélegyháza, Szeged, Kalocsa és Szabadka (SCG) egyaránt 50-60 km-re fekszik. Az erdős-borókás homokbuckás táj a vadászokat és a természet kedvelőit egyaránt vonzza. A környező tavak (Kun-Fehér-tó, Sóstó) fürdőre vagy csónakázásra, horgászásra alkalmasak. Borpincék mélye, barátságos tanyai vendégházak várják az idelátogatókat lovaglási, kocsizási lehetőséggel. A Csipkeházban készítés közben csodálható meg a világhírű varrott halasi csipke. Galériák, múzeum, csillagvizsgáló és szakrális épületek mellett, szórakoztató- és sportcentrumok várják a vendégeket. A város magas jódtartalmú, gyógyvizes - télen is üzemelő - fedett termálfürdője stranddal, kempinggel rendelkezik. A fürdő a szomszédságában működő kórházzal balneoterápiás kezelést biztosít reumatikus és nőgyógyászati panaszokra. Halas 1999-ben megkapta az Év Múzeuma és az Év Könyvtára címet, régóta a „Szőlő és bor városa”. Partnervárosai Magyarokiszsa (SCG), Kronach (D), Nowy Sącz (PL), Sepsiszentgyörgy (Ro) és Hódmezővásárhely (H). A város példamutató kapcsolataiért 1999-ben Európa-diplomát, 2001-ben az Európai Tanács Európa-Díj Becsületzászló fokozatát, 2005-ben az elismerő Díszplakettet kapta.

Kiskunmajsa

12 300 lakosú város az M5-ös autópályától 22 km-re, a Duna-Tisza köze homokhátságának egyik délkeleti települése. A főtéren áll az 1800-as évek elején épült barokk stílusú római katolikus templom. Egyéb látnivalók a Konecsni György Emlékmúzeum, helytörténeti gyűjtemény és tájház. Itt található az ország egyetlen '56-os múzeuma és emlékkápolnája. A város legfőbb vonzereje a termál- és gyógyfürdő, melyet gyógyvizű forrás táplál. Kiemelt események: minden nyáron póni fogathajtó és díjugrató verseny, augusztus első hétvégéjén Sörfürdő fesztivál, szeptember 8-án vagy a legközelebbi hétvégén Kisasszony-napi búcsú és Majsza-nap.

Ópusztaszer

2184 lakosú község Szegedtől 28 km-re északra. A hagyomány szerint a honfoglaló magyar törzsek vezetői itt „ejtették szerét az ország egész dolgának”, tehát itt volt az első magyar országgyűlés. Az Árpád-élmű 1896-ból való. A helyszínen megtalálták Szer mezőváros maradványait és egy középkori nemzeti templom és kolostor romjait. Az évente több százezer látogatót fogadó Nemzeti Történeti Emlékpark kiállításai: Romkert, Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény, Mezőgazdasági gépbemutató, Erdő és ember kiállítás, Feszty-körkép, Panoptikum, Postamúzeum.

Szentes

Szentes Csongrád megyében, a Tisza partján elhelyezkedő fiatalos alföldi település. Életében meghatározó a napfényben és a termálvízben való bővelkedés. Egyedi arculatát a várost átszelő Kurca-folyó jelenti. A Kurca-folyó által övezett Széchenyi-liget Szentes legnagyobb kiterjedésű parkja, mely botanikai és kultúrtörténeti emlék. A Tisza és a Körös folyók

természeti szépsége, gazdag növényzete és állatvilága is nagyban hozzájárul Szentes egyedülálló természeti adottságához. Helyi védettségű a területi kórház 16 hektáros parkja, melyet a harmincas években alakítottak ki. Itt található a város első termálkútja, melyet egy keleties stílusú pagoda rejt. A város határában található Európa második termál-tava, amely ugyancsak a város kitűnő geotermikus adottságait bizonyítja. A Szentesi Sport és Élmenyközpont kellemes környezetben, számos kikapcsolódási lehetőséggel várja vendégeit. A pihenést kedvelők termálmedencéket (élményelemekkel), szaunát, pezsgőfürdőt, a sportolni vágyók úszómedencéket és csúszdákat vehetnek igénybe. A csúszdaparkban a családi csúszda mellett, kamikáze- és anakonda csúszda várja a szórakozni vágyókat. A kisebb gyermekek részére két gyermekmedence csúszdával, pezsgőfürdővel és csobogóval nyújt igazi kikapcsolódást. A csodálatos idilli környezet, a sokszínű szolgáltatások az egész generáció felfrissülését teszik lehetővé. A török fürdőkre emlékeztető Termál Gyógyfürdő 71 °C-os, alkáli-hidrogén-karbonátos, fluoridos gyógyvíze ízületi, mozgásszervi és krónikus nőgyógyászati betegségek kezelésére alkalmas. A különböző vízi és elektroterápiás kezelések mellett egy nappali szanatórium is működik a gyógyfürdőben.

Látnivalókban is bővelkedik a város. A nyugalmat sugárzó Kurca-parti sétány fogadja a városba érkezőket, majd az Erzsébet tér csodálatos parkja, a copf stílusú Városháza, a Szent Anna katolikus templom, a klasszicista volt Megyeháza, a város szívében lévő megújult, impozáns főter, a Református Nagytemplom - mely az Alföld leghosszabb hajójú temploma - a lechneri stílusjegyeket hordozó Petőfi Szálloda nyújt egyedülálló látványt. Távolabb, érdemes megtekinteni az ortodox templomot, az evangélikus templomot, a Luther téri Diszkutat, de a könyvtárként működő egykori Zsinagóga épületét is.

A város életében meghatározó az aktív sportélet, mely sikerességét tükrözi „Nemzet Sportváros 1996” cím is. Szentes a kultúra terén is igen aktív, szinte minden napra jut egy kulturális rendezvény. Alföldi városként jellemző a szántóföldi növénytermesztés, amely meghatározza a város külső látképét is.

A búza, kukorica és napraforgó táblák, a fűfűsátorok, valamint a téli kietlen róna egyedisége nyújt valódi látnivalót.

Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület:

Egy délvidéki ifjúsági szervezet sikertörténete

Future Generations - Hungarian Youth Organisation is in the southern province of Vojvodina (Vajdaság) in Serbia. In this second of a three-part series, founding member Miklos Klenanc tells us about the events organised by Future Generations on a regular basis.

The ever-popular student ball is held two or three times a year and attracts 200-300 young Hungarians from the region. The ball is more like a typical Hungarian wedding party with a lot of dancing to live Hungarian and Serbian music.

Every year in the middle of June, Future Generations organises a graduation celebration for the students completing the Hungarian language high school. The event, in which every graduating student also plays a part, is entirely funded by donations and sponsorship.

Future Generations also organises regular fundraising activities for orphanages, autistic children, etc.

The "Thursdays in the Petőfi" [Hall] and the "Constitution and Citizenship Rights" competition are events that fall under the intellectual-cultural umbrella. Organised by the members themselves, "Thursdays in the Petőfi" start with a lecture focussing on a particular topic, followed by socialising over darts games and the like. The events associated with the competition include the publication of a booklet and visiting a major institution in Budapest.

A Magyar Szó 105. számában ismertettük a délvidéki Újvidéken 2005-ben megalakult Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület létrejöttének körülményeit, azt, hogy az újvidéki magyar fiatalok hogyan hívták saját maguk életre a szervezetet, és hogy milyen nehézségekkel kellett szembesülniük a kezdetekkor. A háromrészes tervezett cikksorozat jelen második részében a Jövő Fiataljai rendszeresen ismétlődő és immár hagyományossá vált programjait mutatjuk be.

Már magának az egyesület megalakulásának története is szorosan összefonódik az ún. diákbálokkal. Az elnevezés megtévesztő, ugyanis ez a rendezvény nem klasszikus értelemben vett bált takar, sokkal inkább egy olyan zenés-táncos mulatságot, ahol lakodalmas magyar zene szól, egy-egy jól ismert délvidéki együttes élő előadásában, és ahol a csárdásé, valamint az egyéb, tipikusan lagzikra jellemző táncoké a főszerep, azonban elhangzanak különféle angol és szerb örökzöld slágerek is, és lassúzásra is van mód. Az első diákbált 2002 októberében szervezték meg azok az – akkor még középiskolások – fiatalok, akik a Jövő Fiataljai későbbi alapítói lettek, és a rendezvény már az első alkalomkor is

hatalmas érdeklődésnek örvendett, a későbbiek során pedig szinte állandóvá vált a 250 körüli látogatószám. 200-300 újvidéki és környékbeli magyar fiatal mulat mind a mai napig együtt az évente kétszer-háromszor megrendezésre kerülő, immár hagyományossá vált diákbálon.

Az egyesület jelentősebb programjai közül időben soron következő az újvidéki magyar tannyelvű középiskolák végzőseinek tiszteletére szervezett ballagási ünnepség. Ezt a rendezvényt az újvidéki Petőfi Sándor Magyar Művelődési Egyesület indította útjára, és lebonyolítását 2005-ben, megalakulását követően vette át a Jövő Fiataljai. Egy-egy ilyen este (melyre mindig június közepén kerül sor) nagyjából másfél órás műsorral kezdődik, ahol a ballagó diákok mutatkoznak be – kivétel nélkül zsúfolásig megtelt teremben, majd pedig a diákbálok hangulatát idéző mulatozással folytatódik az ünneplés. A ballagási ünnepség legfontosabb jellemzője, hogy annak teljes költségét adományokból, szponzori támogatásból fedezik a szervezők, és így kiváló példája az újvidéki magyarok széleskörű összefogásának.

Az egyesület számos egyéb tematikus bulit is szervez különböző rendszerességgel, melyek gyakorta humanitárius jelleget öltenek, így volt már édességgyűjtés a nélkülöző árvák részére, nagyszabású, vajdasági szintű akció, melynek teljes bevételét az újvidéki autista gyermekeket gondozó alapítványnak ajánlották fel, stb.

A Jövő Fiataljai tevékenysége oktatási és kulturális vonalon is számottevő. A Petőfi Művelődési Egyesületben több ízben megrendezésre került a „Csütörtök este a Petőfiben” című rendezvénysorozat, amikor is csütörtök esténként egy-egy érdekes előadást hallgathattak meg az érdeklődők a legkülönbözőbb témakörökben, majd pedig klasszikus klubest következett, társalgással, társasjátékozással, csocsózással, dartsózással, stb. A kultúrközpont és az egyesület közötti együttműködés egyébként is rendkívül szoros, a Jövő Fiataljai működteti a központ ifjúsági szakcsoportját, és szinte minden rendezvényen részt vesznek a Jövő Fiataljai tagjai is – hol segítőként, hol fellépőként, hol szervezőként, hol pedig lelkes közönségként.

A Jövő Fiataljai – Magyar Ifjúsági Egyesület és a GENIUS – a tehetséges diákokért mozgalom közös projektjeként valósul meg 2012-ben immár hatodszor az Alkotmány és állampolgári jogok elnevezésű, magyar nyelvű, vajdasági szintű diákverseny. Több alkalommal jelent meg az egyesület gondozásában a délvidéki magyar tannyelvű középiskolákat bemutató tájékoztató füzet, és

egy nagyszabású budapesti intézménylátogatásra is sor került. E programok célcsoportja már mindenképpen túlmutatott az újvidéki fiatalok körén, és biztosította azt, hogy a Jövő Fiataljai komoly, megalapozott háttérű, délvidéki szinten jelentős szervezetté avanszájon.

A cikksorozat harmadik, befejező részében elmondjuk, hogyan lett az eleinte csak Újvidéken tevékenykedő egyesületből Vajdaság-szerte programokat, projekteket megvalósító, a délvidéki magyar fiatalság életében jelentős szerepet játszó szervezet, és milyen célokat tűzött ki maga elé a jövőre nézvést. Az Egyesület honlapja, ahol számos információ és sok fényképek is fellelhető: www.jovofiataljai.org.rs . ■

dr. Klenanc Miklós

(az Egyesület alapító tagja, első elnöke, jelenleg a Felügyelő Bizottság elnöke)

elérhetőség: klenancmiklos@gmail.com

The Common Cold

- Réka Vinginder

Most of us catch a cold once or twice a year. When we have a cold, we experience general malaise (physical discomfort), a sore throat and upper respiratory tract congestion. Initially there is usually a watery nasal discharge (runny nose) and sneezing, followed by thicker secretions (stuffy nose).

The flu (influenza) has similar but more severe symptoms, which come on with much greater intensity, and usually occurs in epidemics. With the flu, you may feel very weak and fatigued for up to two or three weeks. It may cause chest discomfort and a cough and can lead to pneumonia in some cases.

Both the common cold and the flu are caused by viruses. We are constantly exposed to many of these viruses but only get them when there is a decrease in resistance or immune function. This can be caused by stress, bad diet, smoking and other bad lifestyle choices. Maintaining a healthy immune system is the best way to protect yourself against getting a cold. If you catch more than 1-2 colds per year, it indicates a weak immune system.

Once a cold develops, there are several natural methods to speed up recovery. With a well functioning immune system, a cold should not last more than three or four days at the most. Natural therapies differ from over-the-counter medications in that they assist the body in getting rid of the virus as opposed to suppressing the symptoms. As a matter of fact, many of the symptoms of the cold are a result of our body's defence mechanisms. For example, the body creates the excess mucus (runny nose) to wash out viruses and foreign particles from the nose and the airways. A fever helps the body kill viruses, therefore suppressing it counteracts a major defence mechanism and prolongs the infection. In general, a fever should not be suppressed during an infection unless it is dangerously high (greater than 40 degrees Celsius).

Recommendations:

Rest

Let your body rest and deal with the infection. During sleep and rest many immune functions are greatly increased. Most of us are overworked and stressed anyway and that leads to weak immune function and catching the virus. This might be your body's way of saying "let me rest for a little while".

Liquids

Drink lots of fluids. The membranes in the respiratory tract need to be kept moist to repel viral infection. White blood cells also work better when the concentration of compounds in the blood is decreased. The type of liquids that you consume is very important. Sugar-containing drinks, including fruit juices, fizzy drinks, drinks with honey, have a negative impact on the activity of the white blood cells and reduce immune function. Soups, herbal teas, water and diluted vegetable juices are the best choices.

Avoid sugar

As mentioned earlier, sugar consumption (even from natural sources, like honey or fruit juices) impairs immune function. This is because vitamin C and glucose (blood sugar) compete for transport

How to determine whether it is a cold or the flu:

Symptom	Flu	Cold
Fever	Usually present, high (102°F to 104°F or 38°C to 41°C); lasts 3 to 4 days	Uncommon
Headache	Very common (can be severe)	Uncommon
Aches and pains	Common and often severe	Slight
Fatigue and weakness	Starts early, can be severe, and can last up to 2 to 3 weeks	Mild
Extreme exhaustion	Very common at the start	Never
Stuffy nose	Sometimes	Common
Sneezing	Sometimes	Common
Sore throat	Sometimes	Common
Chest discomfort, cough	Common	Mild to moderate, hacking cough
Complications	Can lead to pneumonia or respiratory failure; can worsen a current chronic condition;	Can lead to sinus congestion or earache can be life-threatening

sites into the white blood cells. When there is too much sugar in the blood, white blood cells do not get enough vitamin C to function efficiently.

Take vitamin C

It is over twenty years since Linus Pauling wrote a book showing that vitamin C is very effective in reducing the severity of symptoms and the duration of the common cold. Later, an analysis of seven placebo-controlled studies concluded that vitamin C at a dosage of 1 to 6 g/day decreased the duration of the cold episodes by nearly a full day. It is recommended to take 500-1000 mg vitamin C every two hours when you have a cold, but decrease the dose if it produces excessive gas or diarrhoea.

Zinc lozenges

Zinc lozenges are great for providing relief for a sore throat due to the common cold and also for reducing the severity and duration of cold symptoms. Zinc is very important for optimum immune function and, like vitamin C, also has direct antiviral activity. Use lozenges that supply 15-25 mg of elemental zinc and are free of sorbitol, mannitol and citric acid. The best lozenges utilize glycine as a sweetener. If you feel a cold coming on, dissolve them in your mouth every two waking hours after an initial double dose. Continue use up to 7 days.

Echinacea

Echinacea is a medicinal herb that enhances immune function. It can be used for the treatment of the common cold or as a preventative for people with a weakened immune system. There is a huge amount of scientific evidence supporting its immune-enhancing effects, not to mention the hundreds if not thousands of years of traditional use. Your naturopath can advise you on how to take this herb.

Antibiotics

Don't ask your doctor to prescribe antibiotics to treat the common cold. Antibiotics fight illnesses that are caused by bacteria, but the common cold and the flu are caused by viruses, and so antibiotics will not do you any good. People

taking antibiotics they do not need has led to the growth of several strains of common bacteria that are now antibiotic resistant. Antibiotic resistance is one of the world's most pressing public health problems. Therefore it is important to only use antibiotics in situations where they are needed.

Do not suppress the symptoms

Naturopaths believe that the common cold is nature's way of keeping you healthy over the long term. It allows the body to get rid of toxins and old, damaged cells, have a good cleanse and be more vitalized and healthier afterwards. As long as you get plenty of rest and stay hydrated and properly nourished during a cold or flu, there is no need to get vaccinated or to take medications that suppress congested sinuses, a fever, or coughing. All of these uncomfortable symptoms are actually ways in which your body works to eliminate waste products and help your body get through a cold or flu. It is fine to use over-the-counter pain medication if your discomfort becomes intolerable or if it helps you get a good night's rest. But it is best to avoid medications that aim to suppress helpful processes such as fever, coughing, or a runny nose. So if you think you have caught a cold again, don't feel disheartened, have some rest, use natural medicines and you will feel better than before the cold in a couple of days!

Réka Vinginder is a qualified naturopath, medical herbalist and nutritionist. She recently opened a private clinic in Grey Lynn, Auckland. If you are struggling with a health issue and looking for a natural solution, or would just like to improve your health and vitality, contact Réka on reka.vinginder@gmail.com or 021 1346517.

NEWS ABOUT HUNGARIANS IN NEW ZEALAND

AUCKLAND NEWS

The **Mother's Day Playgroup** was held in conjunction with the **Club Day**, 13 May, and was once again a great success. We had 28 children including six new faces. The children enjoyed colouring and drawing and made a lot of beautiful pictures for their mums. They played the games with excitement. It is great to see how they are enjoying and becoming more familiar with the songs and rhymes. The Hungarian folk dance group's performance grabbed the children's attention and we hope some of them will become part of the group in the future. At the end of the programme all children gave a rose to their mums and also to the other mums and grandmothers who attended the Club Day. The celebration was followed by informal chat and dinner.

Thanks: The Auckland Hungarian Club has a **new newsletter**, which is not just well-designed but also meaningful and high quality. On behalf of Club I would like to thank Tünde Máté for creating its great new look. The time-consuming and often tedious work with it paid off because there has been a lot of positive feedback - everyone likes the new look.

I would also like to thank Zsolt Trieb for making the tasty Gulyás and for leading the cooking team. And of course we send our highest appreciation to the Hungarian dance group for their excellent performance. I am happy to say we have never had so many children at the Kid's Club - the activities are interesting and it seems the number of the children is continuously increasing. We hope more and more families will join the Playgroup as its purpose is to encourage the whole family come to the Club Days.

Péter Bártfai

WELLINGTON NEWS

It has been a quiet year thus far for Wellington Hungarians. The timing of the new **Ambassador's visit** in early February was such that just 25-30 local Hungarians had opportunity to meet Her Excellency Anna Sikó at a reception held at the Hungarian Consulate-General. The occasion was the swearing of the oath of allegiance by the first New Zealand Hungarians obtaining Hungarian citizenship under the simplified procedures that came into effect on 1 January 2010.

The **March 15th celebration** turned out to be a low-key affair with just a dozen people gathering at the Magyar Millennium Park to pay their

respects before sharing some food and watching a film at Connolly Hall afterwards.

The **Fészek Club** met on 20 May at its usual meeting place, the Newtown Community Centre. There were not many there as some were sick, others were away, but those who were there had a good time. There were some readings followed by lunch, with cakes donated by Marika, Borika, Ági, Zsuzsi and Anita. The next Fészek Club meetings are 22 July, 26 August. If you book by the preceding Wednesday (tel. 04-3835395) you can have lunch for \$8, otherwise you can turn up on the day at the Newtown Community Centre and have coffee and cake for \$5. Lunch is 2-3pm, the "cultural programme", coffee, cakes 3-4pm.

KSz

CHRISTCHURCH NEWS

The **Annual General Meeting** on 13 November 2011 was attended by 26 members. Following the usual formalities, President István Tóth gave an update on the engineer's report regarding the earthquake inspection of the Club's premises. Some safety issues have since been addressed and the hall declared safe. However, as damage sustained needs to be fixed, the facilities will be upgraded during the repairs.

The committee over the 2011-12 year is President István Tóth, Vice President József Gáál, Secretary Erzsébet Pálfi, Treasurer Zsuzsanna Almási and committee members István Gacsál, Zsuzsa Szabó, József Lévai, Imre Tóth. An early two course dinner prepared by Helena and Joe Gaál was enjoyed after the meeting.

St Nicholas Day – Mikulás was celebrated on 11 December with 11 children and 40 adults. A special thank you to Judit Chambers for organising the parcels for the children and to those also involved in decorating the Christmas tree. The children were treated to a Christmassy lunch and the adults separately to a lunch consisting of soup, followed by ham and salad, with cake, coffee and tea to finish – all prepared by Helena and Joe Gáál for which the members are very grateful. Many thanks also to Julius Chorle and Terrence Turner cleaning up and to our President for organising this lovely Mikulás afternoon.

New Years Eve 2011 Dine and Dance: After the series of earthquakes two days prior to Christmas Day everyone was eagerly waiting to finish the year. Farewell to 2011 and no more earthquakes! It was an excellent night and enjoyed by everyone. However, the New Year 2012 CAME WITH A BANG... extremely disappointing for all of those whose nerves are stretched to breaking point. Constantly being fearful is not an enviable situation. Had the quakes arrived the day before the attendances would have been greatly reduced. But it was a great night. Fabulous music by Henare whose first time as entertainer for us was perfect. The delicious food provided by the Gáals and the President cooking the pig – a feast of food, wine and dancing. Only sad spot was 60 people promised to attend and only 46 did so. This is an

ongoing problem, which may mean people must purchase tickets before the event. Provisions for 60 are a drain on the Club's finances with only 46 people's receipts to cover costs. The honesty system is not working. Many thanks to those who came back the next day to help with the clean up!

The **Annual Picnic** on 29 January 2012 was nearly cancelled due to the dismal weather. The deciding point to continue was Klara Szentirmay our Honorary Consul General along with a representative of the Hungary Embassy, Dr Endre Domaniczky from Canberra were in Christchurch for Hungarian passport applications. They managed to spend some time with us, but as the weather was bitterly cold, nobody

stayed too long. Many people went back to the Hungarian Club to socialise and play pool. Again, thanks to Helena and József for cooking the gulyás.

Our **March 15th National Day** was celebrated on 11 March. It was organised by Erzsike Pálfi and Zsuzsanna Almási. Many of those attending were willing participants in the celebration. There was an introduction in Hungarian by Erzsike and in English by Gail Tóth, poems by Zsuzsanna, Ica Kiss, Imre Tóth, Tibor Bóth, with Vivian Little finishing with the Himnusz. This was followed by an early dinner, coffee and cake. Thanks again to Helena and József for cooking and to those who helped with dishes and cleaning up.

Gail & István (Steven) Tóth

DUNEDIN NEWS

On 12 May Tamás Kulcsár entertained us at Clare Veldi's house with **photo projections and stories** of the 3 years he spent in Papua New Guinea.

Our next event is the **annual winter lunch**, also at Clare's house. We will have a Quiz organised by Adrienn Kovács, a Darts competition organised by Richard Monostori and a Raffle that Rosemary Kardos is organising.

Laca

Wicked Kayaks is the "Once upon a time" story of a Hungarian couple who started a small kayak building company about five years ago in Cambridge, New Zealand. They called it Wicked Kayaks. Last year they ran their own trophy as part of the National Championships. This year the Wicked Kayaks Cup 2012 was run in conjunction with Canoe Racing New Zealand (CRNZ). Just recently the small company concluded a partnership agreement with CRNZ to work together on junior development. At present Wicked Kayaks' main goal is to extend their product portfolio in the hope of securing a steady stream of orders. With the likes of Olympic champions Alan Thomson and Ian Ferguson supporting their products, it's not surprising that as far as Wicked Kayaks' future is concerned, it seems the sky is the limit. Visit their website at www.wickedkayaks.com.

Egyszer volt, hol nem volt, valamikor nem is olyan régen, egy magyar pár elindult szerencsét próbálni a világ túlsó sarkába, ahol a fű zöld, az ég kék, a felhők pedig, ahogy az országot az őslakosok nyelvén nevezik, hosszúak. Ez a bevezetés talán a legtöbbünkre igaz, akik Új-Zélandot választották második otthonukként. Itt élünk, dolgozunk, éljük meg a jó és kevésbé jó napjainkat és innen üzenünk haza, szeretteinknek, akiknek talán még mindig egészen megfoghatatlanul távoli az az ország, ami nekünk már talán mindennapos.

Ha azt mondom, hogy működik itt egy kis kajak építő vállalkozás, Wicked Kayaks néven, talán egyikünk sem kapná fel a fejét, hiszen minden országban lehet ilyen. Ha hozzátenném, hogy a vállalkozást egy fiatal magyar pár hozta létre és működteti, talán már egy kicsit megdöbben a szívünk. Ha ehhez még azt is hozzáteszem, hogy ez a vállalkozás idén, az országos evezős szövetséggel (Canoe Racing New Zealand – azaz CRNZ) karöltve, az országos verseny részeként, másodszor rendezte meg saját kajak kupáját, Wicked Kayaks Cup néven, talán már felkeltettem az érdeklődést. Ha még azt is hozzáteszem, hogy idén februártól ez az öt éve, kemény munkával és kitartással felépített vállalkozás, az evezős szövetséggel kötött sikeres megállapodás eredményeként, már mint partner dolgozik tovább az utánpótlás nevelés fejlesztésén az országban, azt hiszem mindannyian elismerően bólintunk.

Búcsú Vera és Kertész 'Lez' László a Wicked Kayaks szíve és lelke. Vera, a vállalkozással kapcsolatos ügyek intézése, és a hajó körüli munkákban való részvételén kívül ír, rádiós műsorvezető, és mint grafikus próbálgatja szárnyait. László az egyik legnevesebb evezős hajóépítő vállalkozás kulcsembere, és a Wicked Kayaks hajóinak építő mestere.

Egy rövid beszélgetés erejéig Verát és Lászlót kérdeztük, hogy milyen itt élő magyarként elindítani egy vállalkozást és hogyan látják a következő évet.

Az idei megállapodás a CRNZ-del egy meglehetősen hosszú úton az első eredmény. Már évek óta nagyon sokat dolgoztunk azon, hogy a Wicked Kayaks-ot, mint az utánpótlás nevelés egyik fontos szereplőjeként tartsak számon. Azt nem tudom, hogy otthon milyen lehet egy ilyen vállalkozást elindítani és működtetni, de az biztos, hogy itt nagyon nehéz, és meg koránt sem mondhatjuk azt, hogy célba értünk. Nagyon sok munka és nagyon sok hit kell hozza meg mindig.

A mostani megállapodás, talán új lendületet is ad nektek. Hogy látjátok, miben segítheti ez a munkátokat?

Nagyon örülünk, hogy a CRNZ-del sikerült megállapodnunk, persze ez még nem jelenti azt, hogy a piacon is elérjük azt a forgalmat, ami biztonságot adhatna a cégnek. Nagyon sokat dolgoztunk azon, hogy új, versenyképes hajóformákat hozzunk az országba, és Laci elkötelezettsége a hajók minőségével kapcsolatban már hozott néhány biztos támogatót, néhány igazán kiemelkedő itteni sport személyiség személyében, aki elismeri a munkánkat és támogatja a Wicked Kayaks-ot, például Alan Thompson többszörös olimpiai bajnok evezős és Ian Ferguson, szintén többszörös olimpiai bajnok. Ugyanakkor a kajak itt, sajnos, nem nevezhető tömegsportnak, inkább klubok és iskolák szervezésében zajlik. Ezek szerzik be a kajakokat is, általában támogatásból. A mostani megállapodás egyik előnye talán az lehet, de meg csak óvatosan fogalmazunk, hogy az országos szövetséggel a hátunk mögött, talán kapunk egy kis "helyi" hátszelet, ami ebben az országban, ahogy tapasztaltuk eddig, szinte elengedhetetlen.

Hogyan jött a kupa ötlete?

A hajó készítésén kívül az elmúlt években rengeteg munkát fektettünk abba, hogy megismertessük az iskolákat és klubokat a Wicked Kayaks-szal, a kajakozás szépségével és hasznával és az utánpótlás nevelés fontosságával. E-mail kampánnyal, szórólapokkal, tájékoztatókkal és nagyon-nagyon sok levelezéssel a szövetséggel. Sajnos ezzel nem értük el azt a nyilvánosságot amit szerettünk volna, és bár a megrendelések száma emelkedett, továbbra is inkább alkalmi tételekről beszélhetünk, mint tervezhető igényről. Amikor 2011-ben, első alkalommal megszerveztük a Wicked Kayaks Cup-ot, pontosan az volt a cél, hogy vigyük közelebb a hajókat és az utánpótlás nevelést a sportolókhoz, a közönséghez. Hogy lássák, használják, kipróbálják a hajókat és magát a kajakozást. Az első verseny természetesen nem volt gyermekbetegségektől mentes, de a fogadtatás elég volt ahhoz, hogy idén, már komolyabb megállapodás keretében újra megszervezzük azt. Azt kell mondanom, hogy a gyerekek és a nézők is élvezik, és nekünk is

szinte hihetetlen élmény látni, hogy a tavon a Wicked Kayaks hajói hasítják a vizet. Reméljük, hogy ez a verseny és a megállapodás is már annak a jele, hogy a sok-sok év befektetett munka, nehéz döntés és sokszor bizonytalan időszak is, meghozza a gyümölcsét. Az, hogy partnerként jelenünk meg, mindenképpen elismerése a kajakoknak és az utánpótlás nevelésbe fektetett munkánknak is.

Hogyan léptek tovább, merre haladtok és merre halad a Wicked Kayaks?

Dolgozunk tovább, megnézzük mit is lehet kihozni ebből az együttműködésből, és óvatosan, de optimistán tervezünk tovább. A szövetségtől már kaptunk megkeresést új hajókra, de természetesen, ahogy mondani szoktuk, csak akkor hisszük el, ha látjuk a megrendelést az aláírást is, hiszen ez azért egy viszonylag kicsi ország, nagyon óvatos kereslettel. Ugyanakkor Laci mindig nézi, keresi és elemzi az új formákat, az új szerszámokat, amivel bővíthetjük a palettát. Apropos, itt szeretnék egy picit kérés is megfogalmazni, ha lehet, mert a hajóformákat és néhány más szerszámot általában Európából hozzuk be. Ha valaki esetleg Magyarországról hozna be most, vagy bármikor konténert, vagy ismer valakit, aki konténer behozatalt tervez, nagyon hálásak lennénk, ha ebbe alkalmanként be tudnánk szállni, ez nagy segítség lenne, az info@wickedkayaks.com email címen bármikor elérhetőek vagyunk. A jövővel kapcsolatban, azt hiszem ennyi év után, talán már jobban ismerve az itteni helyzetet és lehetőségeket, most a portfólió bővítésén dolgozunk, illetve szeretnénk elérni egy biztos és folyamatos megrendelés mennyiségét. Ez a mostani cél, az összes többi álmunkat inkább meg megtartanám magunknak, hiszen nagyon sok múlik azon, hogy milyen lehetőségeket kapunk és milyen évet tudunk magunk mögött jövvő ilyenkor.

Új-Zélandon működő hajóépítő cég vagyunk és szeretnénk betársulni egy Magyarországról érkező konténerbe egy versenykajak behozatala erejéig (mérete kb. 5m x 0,5m x 0,5m). Természetesen a költségeket, a hajó arányában vállaljuk. Elérhetőség: Vera 021 02300423, info@wickedkayaks.com

New Zealand based kayak building company is seeking to join in a container that is coming from Hungary to New Zealand to bring a kayak to the country (app. Dimensions 5m x 0,5m x 0,5m). We are happy to share the container cost proportionate to the kayak. Please contact: Vera 021 02300423, info@wickedkayaks.com

Új lehetőség: Budapestről Aucklandbe a China Airlines járataival

A China Airlines, Tajvan nemzeti
légitársasága megnyitotta budapesti
képviselőtét

Budapest-based Aviation GSA Co. now represents China Airlines, Taiwan's national flag carrier. The opening of the GSA office in the centre of Budapest will significantly contribute to popularising Taiwan as an excellent gateway to New Zealand, Australia and the Southeast Asian region. With its hub and central gateway in Taipei, China Airlines operates flights to 20 cities in China and flies to New Zealand, Australia, Thailand, Bali, Vietnam, Malaysia, the Philippines, Indonesia, Singapore, Myanmar, Cambodia, nine cities in Japan, South Korea, Guam, Koror. China Airlines is a member of Sky Team, and operates scheduled services to 98 cities in 29 countries with an ultramodern fleet of Boeing B747-400s, Airbus A340-400s and Airbus A330-300. The fares from Hungary to New Zealand and Australia are the cheapest in the market.

2012 januárjában a tajvani székhelyű China Airlines (CI), a Kínai Köztársaság (Tajvan) nemzeti légitársasága, megnyitotta budapesti ügynöki képviseletét, így az Aviation GSA Co. látja el a gyorsan fejlődő légi fuvarozó marketing és ügynöki tevékenységét. Sárdi Rezső, a China Airlines magyarországi képviseletének vezetője elmondta, hogy 2011-ben beindították az új-zélandi (Auckland) és ausztráliai járataikat (Sydney és Brisbane). Így Európából Amszterdamban, Frankfurtban, Bécsen és Rómán keresztül elérhető Auckland akár egyetlen átszállással, például Bécs–Taipei–Auckland útvonalon. A China Airlines minőségi szolgáltatásával, új gépparkjával és kiváló csatlakozási lehetőségeivel egyre népszerűbb a magyar utazók körében. A China Airlines repülőjegy árai jelenleg a legkedvezőbbek a magyar piacon, és akár már 310.000 forintért vásárolható menettérti repülőjegy Budapest–Auckland–Budapest útvonalon.

Amennyiben a menetrend miatt esetlegesen éjszakázni kell Tajpejben, a légitársaság biztosítja az ingyenes szállást és hosszabb várakozás esetén egy ingyenes városnézést.

Magyar útlevelemmel rendelkezők turista-ként vízummentesen utazhatnak, illetve tranzitálhatnak Tajvanon. Ausztrália és Új-Zéland mellett a China Airlines közvetlen csatlakozást biztosít – tajpeji

csatlakozással – Ázsia és különösen Dél-kelet Ázsia szinte minden jelentős városába, valamint Honoluluba, a mikronéziai szigetvilágba (Guam és Koror), Japán 8 és Kína 23 városába. Irodánk készséggel ad felvilágosítást az árakkal és menetrendekkel kapcsolatban akár budapesti, akár új-zélandi kiindulású utazásokkal kapcsolatban! Miért válassza a China Airlinest:

- versenyképes, kedvező árak
- magas szintű szolgáltatás
- új géppark (Boeing 747-400-as jumbok és Airbusok)
- minden jegy egy évig érvényes
- osztálytól függően ingyenes vagy minimális költségért dátum módosítási lehetőség
- ifjúsági és gyermek kedvezmények
- kedvező menetrendi feltételek
- heti több járat
- kedvező áru business jegyek
- megszakítási lehetőség Tajvanban (magyaroknak vízummentesen)
- napi több járat az Európából Tajpejbe
- a SkyTeam légiszövetség tagja
- saját és SkyTeam Törzs utas program

China Airlines (Taiwan) • GSA for Hungary c/o Aviation Bt., Budapest, Hungary

Tel: (361) 302 2484, (361) 354 1849 • Fax (361) 354 1848 • Mobile: (3630) 820 4290

E-mail: rsardi@t-online.hu, di@t-online.hu

Address: 1065 Budapest, Nagymező utca 47., Hungary

*** HUMOR ***

„Az anyai ösztön”

Egy egyetemista srác meghívja ebédre az anyját az albérletbe, ahol lakik. Az ebédnél ott van a fiú lakótársa is, egy gyönyörű lány. Az anya folyton ezt a lányt figyeli, és gyanítja, hogy valami viszonyuk is lehet. Amikor vége az ebédnek már egész biztos benne, hogy több van közöttük, mint egyszerű szobatársi kapcsolat. A srác szinte olvas anyja gondolataiban:

– Hidd el anya, tudom, mire gondolsz, de nincs közöttünk a világon semmi, mi csak lakótársak vagyunk!

Kb. egy hétre rá a lány gyanakvóan megy a sráchoz:

– Egy hete, mióta az anyád itt járt, nem találok a szép ezüst merőkanalat.

– Nem tudom elhinni, hogy ő lett volna, de azért most írok neki egy levelet,

csak hogy biztos legyen benne.

Így a fiú leül az asztalhoz és írja a levelet: „Kedves Anya! Nem mondom, hogy te vitted volna el az ezüst merőkanalat a lakásunkból, és azt sem mondom, hogy nem te voltál. De tény, hogy hiányzik azóta, hogy te itt jártál ebédelni.”

Néhány napra rá megérkezik az anyja válasza: „Kedves Fiam! Nem mondom, hogy te lefeküdtél azzal a lánnyal, de azt sem mondom, hogy nem. De tény, hogy ha ő a saját ágyában aludna, akkor mostanra már régen megtalálta volna azt a merőkanalat. Anyád”

„Szent István napra”

Két nő utazik vonatfülkébe. Velük szemben ül egy őszes szakállas férfi.

A szőke sűgva kérdezi a barnát: Te, ez nem István a király?

A barna sűgva válaszol: Hülye vagy, az ezer éve meghalt!

Kis idő múlva belép egy férfi a fülkébe. – Hello István! Hogy vagy?

Ezer éve nem láttalak.

Erre a szőke – Na, ki a hülye?

„És most Rióban is...”

Múlt hónapban világméretű felmérést indított az ENSZ. Egy kérdés volt: „Kérem, mondja meg őszinte véleményét arra nézve, hogyan lehetne megoldani az élelmiszerhiányt a világ többi részén?” A felmérés nagy kudarccal végződött!

Afrikában nem tudták, mit jelent az „élelmiszer”.

Kelet-Európában nem tudták, mit jelent az „őszintén”.

Nyugat-Európában nem tudták, mit jelent a „hiány”.

Kínában nem tudták, mit jelent a „vélemény”.

Közel-Keleten nem tudták, mit jelent a „megoldás”.

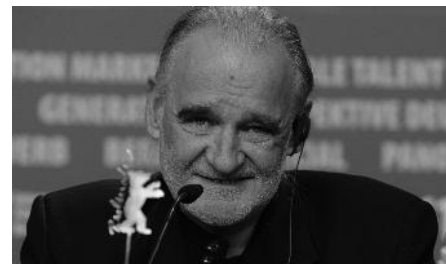
Dél-Amerikában nem tudták mit jelent a „kérem”.

Az USA-ban pedig nem tudták, mit jelent a „világ többi része”.

RECENT NEWS FROM HUNGARY

critical remarks, indicated that the document was one and the same as that submitted by Szabolcs Rozs, his brother-in-law, completed four years earlier. But in the absence of the dissertation itself, the university's investigative committee cannot issue a

OTP Bank head Csányi loses HUF 20 billion but remains wealthiest Hungarian

OTP Bank chairman and CEO Sándor Csányi is again Hungary's richest person in 2012 with assets of Ft 135 billion [NZD 730 million], down from Ft 155 billion [NZD 839 million] in 2011, according to Napi Gazdaság's annual list of the 100 wealthiest

Hungarians. Csányi topped the list in 2005, 2006, and again last year. Runner-up and moving up one notch was Fotex chairman and CEO Gábor Várszegi with fortunes estimated at Ft 125 billion [NZD 676 million], up from Ft 120 billion [NZD 649 million] a year ago. About Ft 35 billion [NZD 189 million] in value was wiped off real estate developer Sándor Demján's wealth from 2011 to 2012, now totalling Ft 105 billion [NZD 568 million], placing him fourth on the list. There were 12 newcomers this year. The fortune of Gattyán György, head of Dolcer Holding, an IT company, rose spectacularly from Ft 33 billion [NZD 178 million] to Ft 98 billion [NZD 528 million], making him the 6th richest man in Hungary. Editors noted that the list may be incomplete as it does not include businessmen such as Lajos Simócska and Zsolt Nyerges, with close political affiliations to the government. HAC 11 May

Almost 100 policemen fired for abuses related to 2006 anti-government protests

A total of 96 policemen have been sacked for their conduct in autumn 2006, according to a summary provided to the cabinet by Interior Minister Sándor Pintér. Ten uniformed policemen convicted by a court will shortly be removed from the force. The state has paid Ft 270.5 million [NZD 1.5 million] in compensation to 149 victims for police brutality committed in the autumn of 2006. HAC 14 May

Hungary economy contracts 1.3% in Q1

Hungary's GDP fell by 0.7pc yr/yr in Q1 2012 according to unadjusted figures and fell 1.3pc on workday-adjusted figures, the Central Statistics Office (KSH) said in a first reading on Tuesday [15 May]. First-quarter GDP was down 1.3pc from the fourth quarter last year, after a downward revised no-change in the previous quarter, seasonally and calendar year-adjusted data show. The figures were below expectations, with London analysts expecting a quarterly contraction between 0.3-0.8pc and a stagnation yr/yr. MTI 15 May

University drops Gyurcsány plagiarism case due to lack of evidence

Whereas records show that Ferenc Gyurcsány's graduation dissertation was the same number of pages as his brother-in-law's, Pécs University (PTE), which awarded the degree, cannot give a final ruling on whether or not Gyurcsány plagiarised it because the dissertation has gone

missing, the PTE head said on Tuesday [15 May]. József Bódis told a news conference that records pertaining to the dissertation written by the former Socialist prime minister in 1984, including the number of pages and

definitive ruling with legal force, he said. MTI 16 May

Lawyer pours paint on Horthy statue

Lawyer Péter Dániel poured red paint on a wooden statue of inter-war regent Mikós Horthy in Kereki, Somogy county Tuesday night [15 May]. Dániel then hung a board with the caption "mass murderer, war criminal" in Hungarian around the statue's neck. The statue, unveiled on Sunday [13 May] has now been removed from its plinth and taken away. HAC 17 May

Undecided voters on the rise

Fidesz continues to lead the other parties, but the proportion of those uncommitted to any party has risen from 51% to 54%, according to an Ipsos poll. Among eligible voters Fidesz has 16% support, ahead of the Socialists at 13%, Jobbik at 9%, LMP 4% and the Democratic Coalition 2%. Among decided party voters Fidesz has 37% support, the Socialists 28%, Jobbik 19%, LMP 8% and the Democratic Coalition 4%. Among Fidesz supporters 63% say things are going in the right direction in Hungary while 28% have a critical view. HAC 17 May

Rubik Museum to open in 2017

A Rubik Museum will open in Buda in 2017 where the history of the Rubik's Cube and outstanding Hungarian intellectual performances will be on display. According to plans the museum could draw an annual one million visitors. HAC 17 May

Parliament declares Nov 25 memorial day of Hungarians deported to Soviet Union

Parliament on Monday [21 May] passed a decree declaring 25 November a day dedicated to Hungarian political prisoners and forced labourers deported to the Soviet Union during and after WWII. The assembly adopted the Fidesz-initiated decree with 330 votes in favour, nine against and one abstention. Between the autumn of 1944 and 1948, some 800,000 Hungarians were deported to the Soviet Union. Only about a fifth of them returned, between 1953 and 1955. MTI 22 May

Wallenberg statue vandalized in Budapest; officials condemn "desecration"

A local council official reported to the Budapest city council and police on Tuesday [22 May] that pig legs had been tied around the statue of Raoul Wallenberg, a former

Swedish diplomat who rescued tens of thousands of Jews in Hungary during WW2. The 2nd district council of Budapest and the foreign ministry condemned the statue's desecration in separate statements. The Human Resources Ministry also condemned the "nasty act". "Those desecrating the memorial of a man who risked his life to save tens of thousands of people during the Holocaust acted against European traditions, culture and order of values," the ministry said. MTI 24 May

Acclaimed Hungarian film maker Tarr shuts down production studio citing political tug-of-war

Acclaimed director Béla Tarr is closing his production

house T.T. Filmműhely from the end of May, he and business partner, Gábor Téni, announced in a statement on Thursday [24 May]. They said that despite all their efforts they are obliged to realise that their position has become untenable. Tarr said he does not consider the Hungarian National Film Fund established by the government legitimate as it has only political legitimacy. He told Népszabadság that he will not seek financial aid from the Fund, and in the absence of funds they cannot support their company. Tarr's recent films include *The Turin Horse*, winner of the Grand Jury Prize at the 2011 Berlin Film Festival. He has objected in the past to changes in state financing introduced by commissioner Andrew Vajna, saying they go too far in promoting commercial considerations ahead of artistic productions. HAC 25 May

Far-right radical arrested on suspicion of damaging Jewish, Soviet memorials

Police have arrested Béla Incze, a leader of the far-right 64 Counties Movement on suspicion of vandalising the Holocaust memorial on the Danube embankment in the 13th District last Thursday night [24 May]. Anti-Semitic captions were painted on the monument reading "This is not your country, dirty Jews," and "You will be shot there" with an arrow pointing to the nearby river. Police also suspect Incze of vandalising the Jewish memorial on Pozsonyi út also in the 13th District and the Soviet memorial on Szabadság tér in the Fifth District in recent days. Jobbik MP Gyula György Zagyya told a demonstration of sympathy attended by several dozen people outside the Markó utca prison in the Fifth District Sunday evening that "the desecration of the Jewish memorial on the Danube embankment or anywhere else can easily be described as trivial". HAC 29 May

Statue unveiled commemorating Hungary's former communist leader Kádár

A bust of former communist leader János Kádár was unveiled at Budapest's National Cemetery on Saturday [26 May], at a ceremony marking the 100th anniversary of his birth. Author György Moldova addressed the commemoration, and referred to Kádár as a "proletarian saint", who was Hungary's leader during its "best times in the 20th century, when everybody had a place, a secure job, shelter and food". About 300, mostly elderly people including veterans of the former communist party MSZMP, attended the ceremony, after which the new bust was removed, as the organisers have not yet decided on its final location. Attila Vajnai, head of the Workers' Party 2006, told MTI that the monument was intended for a public place and that its future "depends on talks with the authorities". Kádár, leader of the communist regime between 1956 and 1988, died in 1989 and was buried in the National Cemetery. In 2007, yet unidentified perpetrators removed the cover of his tomb and stole several of his bones, including his skull, as well as the urn containing the ashes of his wife, Mária Kádár. MTI 29 May

Hungary tops European swimming competition

László Cseh won the third of his three gold medals on the last day of the European Swimming Championships in Debrecen on Sunday [27 May], taking Hungary to the top of the medals table in the competition. Hungary won nine gold, ten silver and seven bronze medals, ahead of Germany at eight gold, six silver and four bronze. Prime Minister Viktor Orbán presented the gold medal to Cseh after his victory in the 400-metre medley. "To outdo Germany in any sport is a great thing and to finish at the head of Europe in the medals standings, is a great glory. Hungary needs such historic triumphs," he said. HAC 29 May

Reburial of ethnic Hungarian author postponed amid rising political tension between Romania and Hungary

The planned re-burial ceremony of ethnic Hungarian writer József Nyirő has been postponed, while a

commemoration in honour of the late author was held in his native Székelyudvarhely [Odorheiu Secuiesc] in central Romania on Sunday [27 May]. At the commemoration, Hungarian House Speaker László Kövér talked about the spiritual strength Nyirő's novels gave to ethnic Hungarians in Romania, and encouraged participants to give Nyirő's volumes to their children. "Nyirő is back home, he is with us in our hearts and he will be embraced by the soil of his homeland," Kövér said. On Saturday, Romanian authorities detained Csaba Lukács, one of the organisers of the re-burial, on his way to Székelyudvarhely in a taxi, and searched his luggage. The officers found a burial urn, which proved to be empty. Lukács himself told MTI that importing the urn from Hungary to Romania was "an act of publicity" calling public attention to Romania's "hunt for human remains". MTI 29 May

UNICEF says one in ten children in Hungary live below poverty line

Just over 10 percent of Hungarian children live below the poverty line, a recent UNICEF report shows. The relative poverty rate of 10.3 percent puts Hungary in midfield among the 29 European advanced industrial countries surveyed, said Tamás Bábel, the United Nations Children's Fund director in Hungary, citing the report based on 2009 figures. The risk of child poverty is especially acute if parents are jobless or have low qualifications, or the child has a single-parent or immigrant family, he said. Besides measuring relative poverty, the report also contains a so-called deprivation index which measures a child's access to 14 resources needed for a normal life, including regular food, access to learning and the internet. Here, just under one in three Hungarian children is deprived of at least two resources. Out of Europe's 29 countries surveyed, only Bulgaria (56.6 percent) and Romania (72.6 percent) trail Hungary in this index. MTI 30 May

EU to hold off cutting Hungary development funds

European Union's executive arm on Wednesday [30 May] recommended scrapping a plan to withhold development funds totalling EUR 495 million [NZD 817 million] from Hungary in 2013 because of its large budget deficit. The European Commission said it had concluded that Hungary "has taken the necessary action to correct its excessive deficit" expecting the country's budget gap to reach 2.5 percent of gross domestic product in 2012 and remain "well below" 3 percent of GDP next year. At the same time, the EU says it will keep Hungary under close

scrutiny because of its poor track record on meeting deficit targets and because the lower deficits are being achieved partly through one-off measures instead of long-term structural changes. "This means that the uncertainty about a higher deficit is still significant," said the commission, which also found that Hungary "is experiencing serious imbalances, which are not excessive but need to be addressed," such as high public debt. 30 May

Government launches latest "national consultation" drive with 16-point questionnaire sent to every voter

All Hungarian voters will receive a questionnaire from the government by late June in the framework of a national consultation and can return them until 20 August, the prime minister's spokesman said on Wednesday [31 May]. The 16-point questionnaire to be sent to 8.2 million people will mainly focus on job creation, Péter Szijjártó told a press conference. Voters will be asked if businesses with fewer than 20 employees should have the option of flat-tax payment, the wage of pension-age workers should be exempted of tax, and families raising children should be entitled to use the social housing subsidy for buying a new car, he said. The public will also be asked whether a fair distribution of burdens among state, multinational companies, banks and people should be maintained; whether the state should help mothers with little children find employment, and whether tax-free business zones should be set up in high-unemployment areas. It will also be asked whether the minimum wage should be increased and whether tax benefits should be granted to companies creating new jobs, as well as whether more state support should be given to first-time job-seekers. MTI 31 May

USA water polo beats Hungary

After defeating the Hungarian National Team for the first time in nearly twelve years on Sunday [27 May], the United States Men's National Water Polo Team once again stunned the three-time defending gold medalists at Spiker Aquatics Centre on Thursday night [31 May]. Led by three goals from team captain Tony Azevedo, the team was able to utilize its momentum from a 12-9 victory last weekend at Newport Harbour High School en route to a dominating 9-5 win. 1 June

Hungarian running 50 marathons in 50 days

Hungarian Normán Varga has begun a quest to run the length of 50 marathons in 50 days and arrive in London in time for the opening ceremony of the Olympic Games. Varga is a 25-year-old former cage fighter who had his left arm reattached after being pushed under a tram at 16. He will cover some 2,000 kilometres from Budapest to London to draw attention to the importance of supporting young people. Varga runs a foundation in his native Budapest district of Csepel dedicated to helping youth develop a healthy lifestyle and support their goals in education, science and art. Varga's journey began Saturday [2 June]. It will take him to Slovakia, Austria, Germany, France, Luxembourg, Belgium and the Netherlands before reaching London on 27 July. 2 June

Parties, president condemn anti-Semitic insults against retired chief rabbi

The Hungarian government resolutely condemns an insult suffered by former chief rabbi József Schweitzer, who is a highly respected Hungarian intellectual, the government spokesman's office said on Wednesday [6 June]. The government will take action against all expressions of extremism, racism and anti-Semitism, and will fight anyone who contravenes European norms, the office said in a statement. The Alliance of the Jewish Communities of Hungary (Mazsihisz) told MTI on Tuesday [5 June] that a person approached Schweitzer in the street and insulted him, saying "I hate all Jews". The insult

against Schweitzer was an insult against the self-esteem of all Hungarians, President János Áder said on Wednesday. MTI 7 June

Chinese, Ukrainians, Serbs receive most work permits in Hungary

Chinese, Ukrainian and Serbian citizens received the most work permits issued to foreigners in Hungary in the first quarter, the National Employment Service said on Thursday [7 June]. A total of 2,625 work permits were issued to foreigners in January-March this year, 2.1 percent up from the same period of last year. A total of 815 of these permits were issued to Chinese citizens, 405 to Ukrainians and 197 to Serbians. Employers have also reported recruiting a total of 1,428 European Union citizens who do not need a work permit in Hungary. This was 48.1 percent down compared to the same period last year. MTI 7 June

Police corruption case swells to six suspects

Two police officers were remanded in custody on suspected corruption charges in Budapest on Thursday [7 June]. The Central Prosecutor's Investigations Office (KNYF) is investigating suspected police crimes in a case which broke out last week and that could end up being Hungary's biggest series of abuses committed by high-ranking police officers to date. One of the two officers was formerly employed in a senior position at the organised crime unit of the National Investigation Bureau, while the other was a former investigator at the Budapest Police Headquarters, a Budapest district court said. They are suspected of dereliction of duty and bribery. So far four police officers and two civilians have been taken into custody in connection with a protection racket, including the two new suspects being held today [8 June]. MTI 8 June

Klbrádió license extended to August

The Media Authority has extended Klbrádió's provisional broadcasting licence to 5 August, but rejected its application to reduce its broadcasting fee from the present

Ft 6.5 million [NZD 35,313] for two months. Klbrádió has been operating for about 18 months on a provisional contract, which the authority extends every other month. Klbrádió managing director András Arató called the procedure outrageous, complaining that it hampers the popular

independent station's ability to generate advertising revenue. The station won the 92.9 MHz frequency in the spring of 2010 but the media authority at that time and its legal successor have not concluded a contract with the station, as they have filed legal challenges to the award of the frequency. HAC 11 June

US diplomat Feltman named new UN political chief

Secretary-General Ban Ki-moon has appointed Jeffrey Feltman, who just stepped down as the top US diplomat

for the Middle East, as the new UN political chief. UN spokesman Martin Nesirky on Monday [11 June] announced the appointment of Feltman, who joined the US Foreign Service in 1986 and rose to be Assistant Secretary of State for Near Eastern Affairs. Feltman, who speaks Arabic, French and

Hungarian [as well as English], guided US policy through the tumult of the Arab uprisings in his most recent post. He previously served as ambassador to Lebanon and in diplomatic posts in Iraq, Israel, Tunisia, Hungary and Haiti. 11 June ■

SPORT

Mit mondanak a csillagok?

Készülődés a 2012-es londoni olimpiai játékokra
- Sáfár László

While relative to earlier Olympics the team Hungary is sending to the 2012 Olympics in London is a lot smaller, the Hungarian Olympic Committee is confident that the country will win more medals than 4 years ago in Beijing. The team is particularly strong in swimming, kayak and pentathlon. However, we will be disappointingly underrepresented in fencing. In fact less sports men and women qualified for this Olympics generally, but Hungary is hoping to reap the rewards of increased funding approved a year ago in the 2016 Olympics.

„Sokkal fontosabb, hogy ha kisebb csapattal is megyünk Londonba, jobban szerepeljünk, mint Pekingben” – jelentette ki a MOB sportigazgatója. A hagyományos magyar sportágak közül úszásban, kajak-kenuban és öttusában nem kellett sokat aggódni a londoni részvétel miatt. Legutóbb, a magyar úszósport hozott különösen meggyőző eredményeket, a Debrecenben rendezett Európa-bajnokságon. „Az egész ország megemeli a kalapját úszóink előtt, önbizalmat és tartást ad az ilyen siker, amelyet elértek ezen az Európa-bajnokságon. Németországot bármilyen sportágban megverni mindig nagy dolog, s Európa élén végezni az éremtáblázaton, ahogyan az most történt, hallatlan dicsőség. Ilyen történelmi sikerek kellenek Magyarországnak” – nyilatkozott a

kormányfő az MTI tudósítójának a vasárnapi döntőket követően.

Évtizedek óta nem látott költségvetéssel készül a magyar olimpiai csapat Londonra,

és a versenyzők „nem tudnak olyat kérni, amit ne biztosítanánk” – mondta Molnár Zoltán MOB-főtktár. De aki doppingol, annak annyi! „Érezzük, hogy végre megint fontos a sport ügye, a költségvetés jelentősen megnőtt, így van mit szétosztani a versenyzők és edzők között” – mondta Molnár Zoltán, a Magyar Olimpiai Bizottság főtktára, aki a büszkén említette: a Gerevich Östöndij tavalyi 560 milliós tétele idén 900 millióra nőtt.

A már bizonyított olimpiai bajnokok, illetve éremesélyesek tekintélyes támogatást kapnak, de nem csak ők, hanem a felkészítésükben részt vevő edzők is, vagyis a topsportolónak ezek után nem kell egzisztenciális problémákkal küzdeniük.

Ugyanakkor, lényegesen kevesebb versenyző kvalifikálta magát a londoni játékokra, mint négy vagy nyolc évvel ezelőtt. Meglehet, ennek és a megnövelt költségvetésnek is köszönhető, hogy a magyar válogatottak régen látott körülmények között készülhetnek. A helyzetet plasztikusan írta le Molnár Zoltán, aki azt mondta „a versenyzők nem tudnak olyat kérni, amit ne biztosítanánk az edzőtáboroktól a versenyzetetéséig”. Ezzel együtt nem számíthatunk kiugró londoni eredményekre, ugyanis hiába a mostani viszonylagos jólét, az ötkarikás szereplést nem az utolsó év lehetőségei, hanem az ezt megelőző tizenöt esztendő határozza meg. A mostani befektetés Molnár szerint leghamarabb a 2016-os olimpián fog jelentkezni. Az athéni doppingbotrány megismétlődése szerinte kizárt, ugyanis a MOB kiemelt figyelmet fordít az ellenőrzésre. A szervezet az összes magyar

olimpikonnal közölte, hogy a sikeres kvalifikációt követő 24–48 órán belül mindegyiküknek megjelenik majd egy doppingellenőr.

A felkészülést, egyes sportágaknál, sajnos, szakvezetési feszültségek és hibák is komolyan nehezítették, így különösen vívóink voltak azok, akik nem tudták hozni a remélt kvalifikációs eredményeket.

A MOB sportigazgatója szerint az olimpiakonok felkészítésében „a sportegészségügy kicsit lassan halad”, pedig nagyon fontos lenne, hogy a sportolók soron kívülséget kapjanak a vizsgálatoknál és 24 órás diszpécserszolgálat álljon rendelkezésre, hogy ha valaki megsérül, „rögtön eligazítsák őt és a lehető leggyorsabban a lehető legjobb helyen lássák el”. Ezért az olimpiai bizottság már a kormányhoz is fordult.

Mi magyarok, mindig nagyon várjuk az olimpiát. Versenyzőinkre joggal lehetünk büszkéek. Az olimpiai szakvezetés éremesélyeink vonatkozásában bizakodó. Tudjuk jól, hogy már az olimpiai részvétel megszerzése is rendkívüli teljesítmény. Reméljük, Londonban, a csillagok állása is segíteni fogja sportolóinkat!

HAJRÁ MAGYAROK! ■

Gyöngyös Imre Shakespeare-je

Shakespeare 15. szonettjéhez fűződő megjegyzés:

Ebben a szonettben Szabó Lőrinc nemcsak pontatlan volt, hanem szó-jelentési hibát is vétett: „and wear their brave state out of memory”. Itt a „wear” nem kopást jelent, hanem viselést: „emlékét hordja bátor büszkeség”. A nyers fordítás: „bátor állapotukat emlékükből viselik”. Szabó Lőrincé: „s kopik daliás emlékezete”. Annál dicséretesebb, hogy egy értelmes egészet hozott létre, még akkor is, ha nem nagyon pontos, Shakespeare filozofikus elmélkedésével eléggé párhuzamos ahhoz, hogy jó tolmácsolásnak lehessen ítélni. Nekem megnyugvás, hogy műfordításom pontosabb nemcsak verstanilag, hanem a sorok jelentésében is.

Shakespeare Sonnet XV

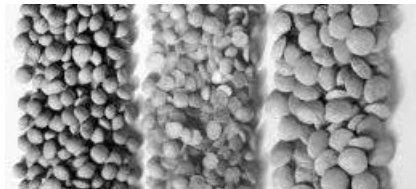
When I consider every thing that grows
Holds in perfection but a little moment,
That this huge stage presenteth nought but shows
Whereon the stars in secret influence comment;
When I perceive that men as plants increase,
Cheered and check'd even by the self-same sky;
Vaunt in their youthful sap, at height decrease,
And wear their brave state out of memory;
Then the conceit of this inconstant stay
Sets you most rich in youth before my sight,
Where wasteful Time debateth with decay
To change your day of youth to sullied night,
And all in war with Time for love of you,
As he takes from you, I engraft you new.

Szabó Lőrinc fordítása:

Ha meggondolom, hogy csak egy rövid
Percig teljes mind, ami nő s virágzik,
S e roppant színpad csak olyat mutat,
Amit titkos csillag-parancs irányít;
Ha látom, egy az ember s a növény,
Egyazon ég húzza föl s rontja le:
Friss nedvben ragyog, lankad, túl delén,
S kopik daliás emlékezete, -
A múltás eszméje mindig elő-
Ragyogtatja legdúsabb tavaszod,
Melyben küzd már a romlás s az idő,
Hogy mocskos éjbe fojtja szép napod;
S küzdve az idővel, mely elragad,
Mert szeretlek, én feltámasztalak.

Gyöngyös Imre fordítása:

Megfontolva, hogy minden, ami nő
mindössze pillanatra tart tökélyt,
mit egy óriási színpad ad elő
csillagok titkos véleményeként.
Ember gyarapszik úgy, mint a növény,
akár gátolja, segíti az ég,
magasztosulva ifjú életén
emlékét hordja bátor büszkeség.
Önhitt és ingatag állapotod
nekem ugyan legifjábbnak mutat,
időfecsérlés rontást adhat ott,
hol szenny-éj váltja ifjú napodat.
Szerelmem az Idővel harcra kész,
amint elvisz, úgy a szívembe vés.

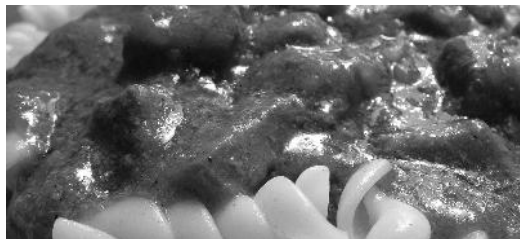
KLÁRA DU TOIT

let's cook hungarian

I've been thinking, things are not very easy these days anywhere in the world. But when you listen to the overseas news you realise we in New Zealand are lucky because we are better off than Greece or Spain or Hungary. Some of us are lucky that we can think back to the past, especially we Hungarians, and think of all the shortcuts and all the lovely meals our mothers managed to magically make appear on the dinner table with the most basic ingredients... For example pasta dishes which use only potatoes or vegetables that you can make with vegetables from your own garden or from the market. Cheaper cuts of meat too are often more nutritious and tasty if you know how to cook them. I like to cook *pörkölt* because if you make a big portion of it, it can be the foundation for a nourishing soup, a sour cream based pasta sauce, or the *pörkölt* itself. It tastes best from the cheapest cuts of beef, such as gravy beef. Here is the basic *pörkölt* recipe which will serve you well, especially during winter.

Beef or Pork Pörkölt (*Marha vagy sertéspörkölt*)

800g beef or pork	2-3 tbsp oil
2 medium onions	2 heaped tsp Hungarian paprika
1-2 tomatoes (fresh or tinned)	1 green pepper
1-2 tbsp sour cream (optional)	salt, freshly ground pepper

While you heat the oil gently in a deep frying pan, finely chop the onions. Then stir the onions into the oil, cover and sauté over gentle heat, stirring occasionally. While the onions are cooking, wash and drain meat, cut into 2-3 cm cubes. When onions are completely softened remove frying pan from heat, stir in paprika, add cubed meat and return pan to a high heat stirring as meat is sealed (changes colour) on all sides (2-3 mins). Reduce heat to low setting, stir in salt and freshly ground pepper to taste and cover. Wash green pepper and wash, halve fresh tomatoes, place on top of meat, replace lid and gently simmer. (After about 15 minutes remove skins of fresh tomatoes.) The meat together with the onion etc produces its own juices – it's the braising in its own juices that produces the typical *pörkölt* taste. Cook covered on gentle heat for about 1.5 hours or until the meat is tender, stirring occasionally. If the juices evaporate or the meat seems a bit dry, add a little cold water. By the time the meat is tender the onion will disintegrate and the sauce will be quite thick; any remains of the tomatoes and green pepper can be discarded. At this stage you can stir in the sour cream, cover and simmer gently for a further 5 minutes. Serve with dumplings (nokedli) or rice or pasta spirals or mashed potatoes with fresh green salad or beetroot salad or pickled gherkins on the side. *Jó étvágyat!* ■

Miért is mondjuk?

– Magyar szólások eredetmagyarázata

– Koller Bálint rovata

In this column entitled "Why do we say it?" Bálint Koller explains the origin of and meaning behind slightly crazy sounding sayings that we use in everyday Hungarian without even thinking about it. This issue's everyday sayings relate to historic references, the first dating back as far as 800 years ago!

Nagyot tévedünk, ha azt gondoljuk, hogy történelmünk csak nagy kódexekben, poros lexikonokban vagy színes albumokban és tankönyvekben létezik. Bizony sok eleme velünk él a nyelvünkben is, és nemcsak mesékben (gondoljunk csak az igazságos Mátyásra) vagy gyerekmondókákban („török gyerek megvágta, magyar gyerek gyógyítja...”), hanem néhány mindennapi szólásunkban is. Nem csodálatos például, hogy a tatárjárás emlékét majdnem 800 éve őrzi aktívan a kollektív emlékezet? Íme egy nagyon pici történelmi csokor, „időrendi sorrendben”:

Messze van, mint Makó Jeruzsálemtől

a két város közti távolság igen tetemes

Érthető módon sokan azt gondolják, hogy ebben a szólásban a Makó földrajzi helyet jelöl, csak úgy, mint Jeruzsálem. És valóban,

(légvonalban is 2042 km), tehát ez a magyarázat teljesen logikusnak tűnik. Valójában azonban Makó vezér történelmi legendák szerint II. András király hű vitéze volt, aki lelkesen indult a Szentföldre, hogy részt vegyen a kereszties hadjáratban. A hiedelem úgy tartja, hogy oda útja során egyszer a kellesénél többit ivott, és mikor hajnalban részeges álmából fölriadt, azt hitte, már Jeruzsálemben van. Pedig akkor még csak a dalmáciai Split-ben járt, bizony igen messze a Szentföldtől.

Nem hajt a tatár

Ez a szólásunk két változatban is létezik, de a „kerget”-et és „hajt”-ot mondók között koránt sincs akkora kibékíthetetlen ellentét, mint ami például a „prézli-panír” illetve „morzsa-bunda” táborok között feszül. E nélkül is éppen elég történelmi trauma szorult ebbe a szólásunkba, ami nyolc évszázada őrzi a mongol hordák elsőpró túlerjének emlékét. Azért a szólás használatából úgy tűnik, mára azért nagyjából kihevertük ezt a fejvesztett menekülést. De ha az ember olyankor is üzve érzi magát, mikor nincs

oka rá, még visszaidézzük azt a kort, mikor bizony volt! Hányszor sietünk, kapkodunk, pedig türelmesebben, nyugodtabb tempóban is végezhetnénk dolgunkat, kanalizhatnánk a levest, vagy intézhetnénk hivatali ügyeinket.

Nem enged a negyvennyolcból

Arra az emberre mondjuk, aki ragaszkodik a véleményéhez, határozottan kiáll az elvei, elhatározása, saját igaza mellett, és nem engedi mások által befolyásolni magát. Ez a szólás modern jelentése, de eredetileg szűkebb, politikai értelemben használták. Aki „nem engedett a negyvennyolcból”, az hűen kitartott a 1848-as forradalom célkitűzései, a március 15-i Tizenkét pont mellett – Magyarországnak függetlenséget, felelős kormányt, saját honvédelmet követelt. Bátor volt, aki a szabadságharc leverése után is mert kiállni ezekért!

*Forrás: Híves Márta: Fején találta a szöveget!
Szólás- és eredetmagyarázatok
Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft, Debrecen.*

Contents

Képes ajánló – Pictured here	2	Panni Palásti: Pillow Fights	25
Gyere, tedd le – Szentirmay Klára	3, 9	Barangoló: Dél-Alföld (4)	26, 28
Time Now, Lay It Down – Klára Szentirmay	3, 9	Wanderlust: Southern Great Plain (4)	27
Raoul Wallenberg (1912. aug. 4. – ?)	4-5	Egy délvidéki ifjúsági szervezet sikertörténete (2)	
Angel of Rescue	5-7	– dr. Klemenc Miklós	29
Szent István öröksége	8	The Common Cold – Réka Vinginder	30
Gyöngyös Imre: Ajándék aggoknak	8	News about Hungarians in New Zealand	31
Takács Quartet	9	Wicked Kayaks	32
The Door	9	China Airlines Budapest-NZ	33
Emberek és történetek: Szentirmay Pál	10-12	Humor	33
Interjú Csapó Endrével (I. rész)	13-15	Recent News from Hungary (compiled by P. Hellyer)	34-35
Levél Magyarországról – Nagy György	16-17	Sport – Sáfár László	36
My Ten Favourite Films:		Gyöngyös Imre Shakespeare-je (XV. szonett)	36
Family Nest (Családi tűzfészek) – Paul Hellyer	18-19	Let's Cook Hungarian – Klára Du Toit	37
Élő hagyományok: A magyar kert – Szegedy Krisztina	20	Miért is mondjuk?	37
Living Traditions: Hungarian Gardens - Krisztina Szegedy	21	Contents	38
Szellemi értékeink: Kaffka Margit	22-23	Value of the Forint	38
Hungarian Poets: Margit Kaffka	24	Hungarian Communities in New Zealand	38
A KOGART – Sáfár Anna	25	Impresszum	38
Levelek a szerkesztőnek	25	János Kmetty's paintings	39-40

VALUE OF THE FORINT

RATES AS AT 15 JUNE 2012
BASE CURRENCY IS HUF.

Currency Unit	HUF/Unit
EUR Euro	293.87
USD United States Dollar	232.49
GBP United Kingdom Pound	364.51
CAD Canada Dollar	227.28
AUD Australia Dollar	234.43
NZD New Zealand Dollar	183.64
CZK Czech Republic Koruny	11.54
HUF Hungary Forint	1.00
PLN Poland Zlotych	69.10
ROL Romania New Lei	65.76
RUR Russia Ruble	7.19

KÖVETKEZŐ SZÁM:

A Magyar Szó 2011/2012-es előfizetési évének negyedik, vagyis a 2012. szeptemberi számhoz beküldendő anyagot kérjük **2011. augusztus 15-i** határidővel a szerkesztőhöz eljuttatni. Bár gépelt, vagy kézírással készült anyagot is szívesen látunk, sok munkamegtakarítást jelent, ha a küldött anyag számítógépen készült, és e-mailen, vagy lemezen (diszken) küldik el.

E-mail: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postacím: PO Box 29-039, Wellington 6443.

NEXT ISSUE:

The deadline for the fourth issue of the 2011/2012 subscription year, that is the September 2012 issue is **15 August 2012**. Where possible please send contributions in computer-readable format (i.e.15. e-mail or disc). Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz; postal address: PO Box 29-039, Wellington 6443.

HUNGARIAN COMMUNITIES IN NEW ZEALAND

Auckland Hungarian Club

President: Péter Bártfai
PO Box 109-138, Newmarket
Auckland
tel: +64 21-541-138
email: wizzard8184@yahoo.co.nz

Hungarian Society of Wellington

President: Éva Bródy-Popp
1 Raroa Rd, Kelburn
Wellington 6012
tel: +64 4 475-7775
email: p0ppsi@yahoo.co.nz

Hungarian Club, Christchurch

President: István Tóth
11 Hardy Street, New Brighton
Christchurch 8061
tel: +64 3 355-7448
email: toth2@xtra.co.nz

Magyar Millennium Park Trust

Chairperson: Klára Szentirmay
PO Box 29-039
Wellington 6443
tel: +64 4 973-7507
email: consul@hungarianconsulate.co.nz

Founder (Alapító): Paul Szentirmay

Publisher/Chief Editor (Kiadó/főszerkesztő): Klára Szentirmay

Editor/Design (Szerkesztő/tervező): Tünde Máté

Communications to: PO Box 29-039, Wellington, New Zealand 6443 tel: 64-4-973-7507 fax: 64-4-973-7509

Email: magyarszo@hungarianconsulate.co.nz

website/honlap: www.hungarianconsulate.co.nz

© Magyar Szó 1991-2012

all rights reserved/minden jog fenntarva

ISSN 1171-8978

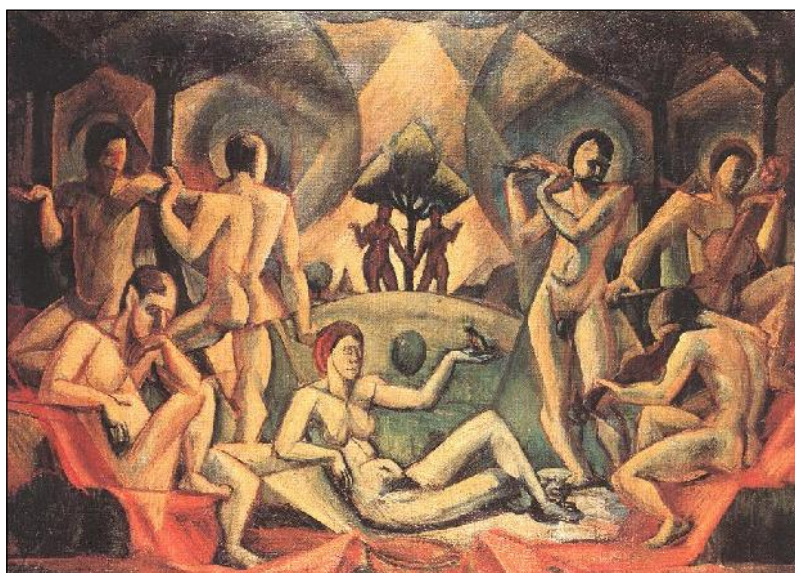
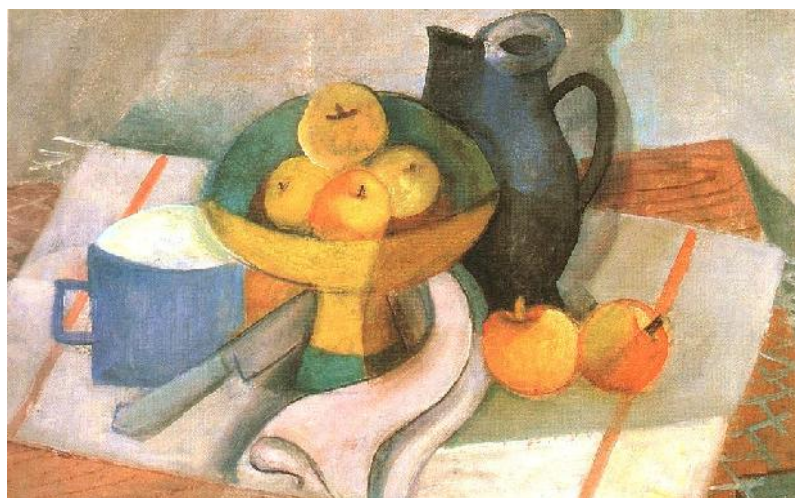
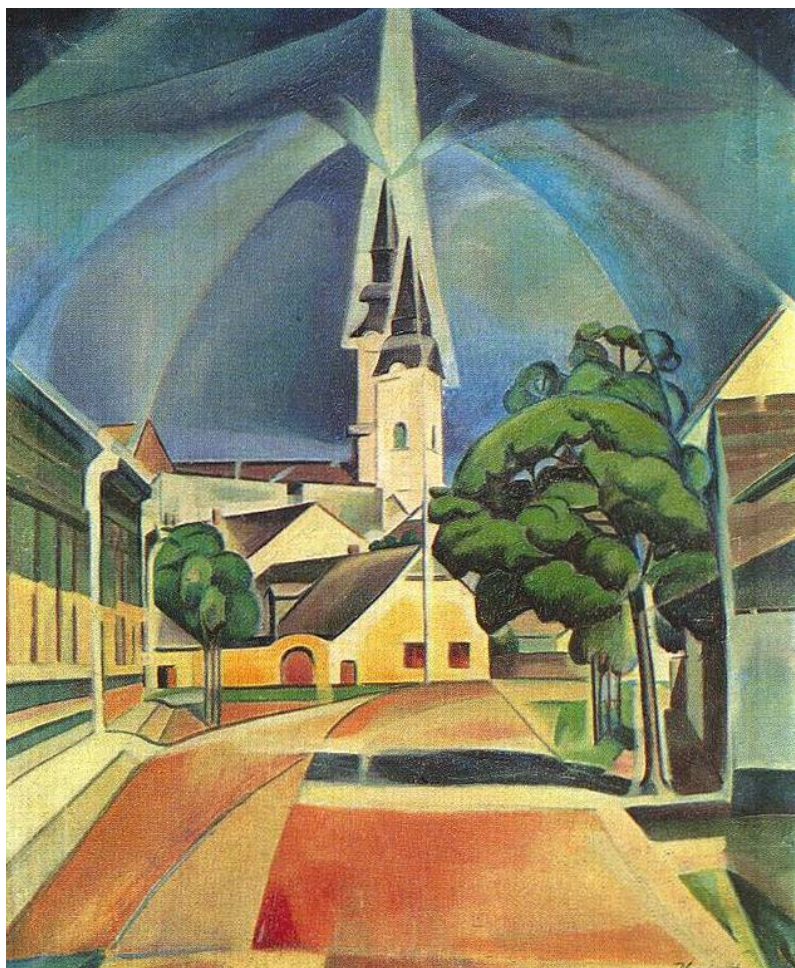
The aim of the Magyar Szó is to serve the interest of Hungarians living in New Zealand by publicising matters of interest and importance to them, and by documenting the life of the Hungarian community in New Zealand. The first issue was published as a circular for the Hungarian Community in Wellington. Since September 1991 (issue no. 6) the Magyar Szó has nationwide coverage and is sent only to subscribers. Opinions expressed in this bulletin do not necessarily reflect those of the Magyar Szó, its editors or the Consulate-General of Hungary.

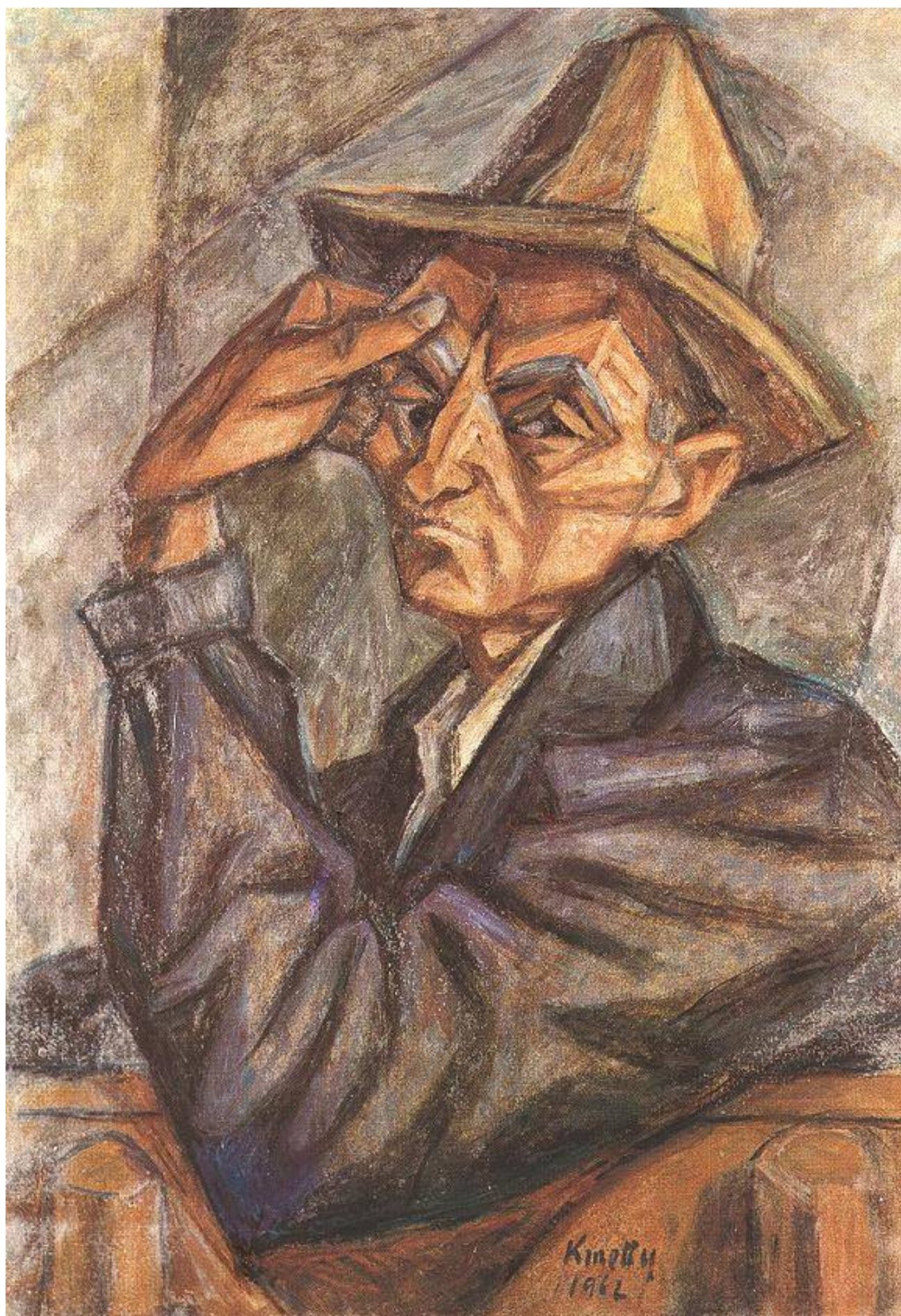
The bulletin is published every third month, commencing in December. The subscription charge (within New Zealand) for twelve months is \$40.00, students and beneficiaries, \$35.00; NZ\$45.00 to Australia, NZ\$47.00 to other places, and is payable to "Magyar Szó", or by direct credit to Magyar Szó, Bank of New Zealand (BNZ), 02 0585 0082725 01.

KMETTY János
(1889, Miskolc - 1975, Budapest)

He graduated from high school in Kassa (now Košice in Slovakia) in 1908. His love of art started a year earlier when he learnt to draw from painter Elemér Halász-Hradil. In 1909 he took up studies in Budapest under Ferenc Szablya-Frischauf and completed them at the Julian Academy in Paris in 1911. It was the works of Cézanne, Braque and Picasso that were his main influences during that time. He worked in the Kecskemét Artists' Colony from 1912, and joined Lajos Kassák and the Activists in 1918. He was a founding member of the New Society of Artists in 1924. He frequently worked in Nagybánya during the twenties, then spent increasingly more time in Szentendre from the early thirties, becoming a member of the Szentendre Artists' Colony in 1945. In 1946 he was appointed teacher at the Hungarian Academy of Fine Arts, later head of the Painting Department. He remained committed to the cubist elements of simultaneous perspective and fragmentation, although his paintings became somewhat more "relaxed" from the 1930s, returning to a stricter style in later years. In his last years he designed numerous stained glass windows. His works are in the Hungarian National Gallery as well as in private collections. His autobiographical and theoretical writings remain important resource materials about the times.

2.	1. Street at Nagybánya
3.	2. Kecskemét
1.	3. Still-life
4.	4. Concert

János KMETTY: Self-portrait with Yellow Hat